

**Sprawozdanie za rok 2016
z realizacji Strategii
Rozwiązywania Problemów Społecznych
Miasta Piły do roku 2020**

Ocena zasobów pomocy społecznej

Piła, 2017

Spis treści

I. Wstęp.....	5
II. Sytuacja demograficzna i społeczna.....	6
Część sprawozdawcza.....	14
III. Opis działań realizowanych w ramach <i>Strategii</i>.....	18
<i>Cel 1. Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom.....</i>	18
1. Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy.....	18
1.1 Działania MOPS w Pile zmierzające do aktywizacji zawodowej.....	18
1.2 Działania PUP w Pile w zakresie łagodzenia skutków bezrobocia.....	22
1.3 Działania na rzecz rozwijania przedsiębiorczości, inwestycji i kształcenia dostosowanego do potrzeb lokalnego rynku pracy	23
2. Zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego.....	27
2.1 Świadczenia przyznawane na rzecz zapewnienia ubogim bezpieczeństwa socjalnego.....	27
2.2 Działania z zakresu zwiększania zasobów i poprawy warunków mieszkaniowych	31
3. Pomoc zagrożonym bezdomnością i bezdomnym	33
<i>Cel 2. Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.....</i>	39
1. Wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania, udzielanie pomocy rodzinom będącym w kryzysie, rozwijanie systemu wsparcia.....	40
1.1 Realizacja zadań z zakresu wspierania rodziny	40

2. Wsparcie dzieci i młodzieży we wszechstronnym rozwoju i kształceniu, w tym dotkniętych niepełnosprawnością.....	44
2.1 Działania jednostek oświatowych w zakresie wsparcia dzieci i młodzieży we wszechstronnym rozwoju i kształceniu.....	44
2.2 Świadczenia przyznawane na rzecz wsparcia dzieci i młodzieży we wszechstronnym rozwoju i kształceniu.....	47
3. Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie.....	53
3.1 Działania OPiRPA w Pile na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.....	53
3.2 Realizacja zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	55
 <i>Cel 3. Zwiększenie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym.....</i>	 64
1. Usprawnienie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki.....	64
1.1 Środowiskowe usługi opiekuńcze	64
1.2 Usługi realizowane w DDP MOPS w Pile zakresie usprawnienia osób starszych i zapewnienia im właściwej opieki.....	65
1.3 Zapewnienie osobom niesamodzielnym całodobowej opieki.....	68
2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.....	69
2.1 Świadczenia MOPS w Pile na rzecz ograniczenia skutków niepełnosprawności oraz aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.....	69
2.2 Działania powiatu na rzecz ograniczenia skutków niepełnosprawności oraz aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.....	71
 <i>Cel 4. Zwiększenie dostępu mieszkańców do opieki zdrowotnej oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego w mieście.....</i>	 72
1. Zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.....	72

2. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.....	76
<i>Cel 5. Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.....</i>	79
1. Doskonalenie kadr i służb pomocowych oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej.....	79
2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.....	82
V. Wnioski i rekomendacje.....	88
VI. Podsumowanie.....	89
Spis schematów i wykresów.....	90
Spis tabel.....	91
Spis załączników.....	92

I. Wstęp

Rok 2016 był piątym rokiem realizacji *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Piły do roku 2020* (przyjętej *Uchwałą Nr XX/264/12 Rady Miasta Piły z dnia 24 kwietnia 2012 r.*). W niniejszym sprawozdaniu przedstawiono syntezę działań rokrocznie rozwijanych i usprawnianych na kanwie doświadczeń lat poprzednich, podejmowanych przez realizatorów i partnerów *Strategii*.

W opracowaniu tym Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile, jako koordynator realizacji *Strategii*, oparł się na danych własnych, a także informacjach pozyskanych z jednostek organizacyjnych samorządów szczebla gminnego i powiatowego, uczelni wyższych oraz podmiotów określonych w *ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, realizujących na zlecenie Gminy Piła liczne zadania na rzecz społeczności lokalnej. Podstawą realizowanych działań, tak jak w latach poprzednich, była interdyscyplinarna współpraca pomiędzy instytucjami, warunkująca osiągnięcie celów i założeń strategicznych.

Realizowane działania przedstawiono w ujęciu progresywnym w stosunku do lat poprzednich, pomijając szczegółowy opis tych, które na poziomie gminnym są rokrocznie przedmiotem odrębnej sprawozdawczości.

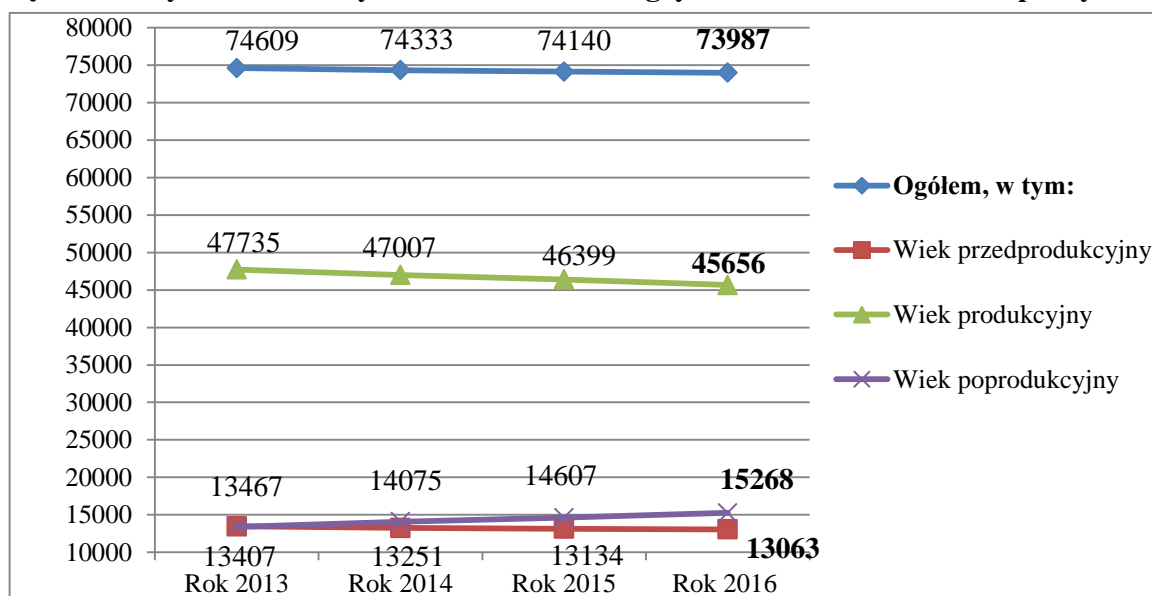
Przedstawione sprawozdanie stanowi także ocenę zasobów pomocy społecznej w rozumieniu art. 16a *ustawy o pomocy społecznej*.

Warto wspomnieć, że założenia *Strategii*, jako nadrzędnego dokumentu w zakresie lokalnej polityki społecznej, są na bieżąco wdrażane poprzez szereg gminnych programów. Znajdą one odzwierciedlenie również w opracowywanym od 2016 r. *Gminnym programie rewitalizacji dla miasta Piły*, w którym zaplanowane zostaną przedsięwzięcia dla obszarów miasta charakteryzujących się koncentracją problemów społecznych, a także problemów ze sfery gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej, technicznej lub środowiskowej. Przedstawiciele Urzędu Miasta Piły i jednostek organizacyjnych, w tym Ośrodka, w 2016 r. aktywnie uczestniczyli w pracach nad opracowaniem dokumentu poprzez udział w Zespole zadaniowym ds. rewitalizacji.

II. Sytuacja demograficzna i społeczna

Liczba mieszkańców Piły w ostatnich latach sukcesywnie, choć nieznacznie, spadała. Na dzień 31 grudnia 2016 r. zamieszkiwało w niej 73.987 osób, tj. o 153 osoby mniej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. Spadek liczby ludności w porównaniu do roku poprzedniego był jednak niższy niż spadek odnotowany w roku 2015. Przewagę, podobnie jak w latach ubiegłych, stanowiły kobiety. Dynamikę liczby mieszkańców w latach 2013 - 2016 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Dynamika liczby mieszkańców ze względu na wiek zdolności do pracy

Źródło: Dane GUS za lata 2013-2016.

Jak wynika z wykresu, na dzień 31 grudnia 2016 r. najliczniejszą grupę mieszkańców Piły stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (18-64 lata mężczyźni, 18-59 lat kobiety). Utrzymała się tendencja wzrostowa liczby osób w wieku poprodukcyjnym, których udział w strukturze mieszkańców w latach 2013-2016 systematycznie wzrastał, oraz tendencja spadkowa liczby osób w pozostałych grupach wiekowych. Tempo spadku liczby osób w najmłodszej grupie wiekowej było jednak niższe niż w przypadku tempa spadku osób w wieku produkcyjnym.

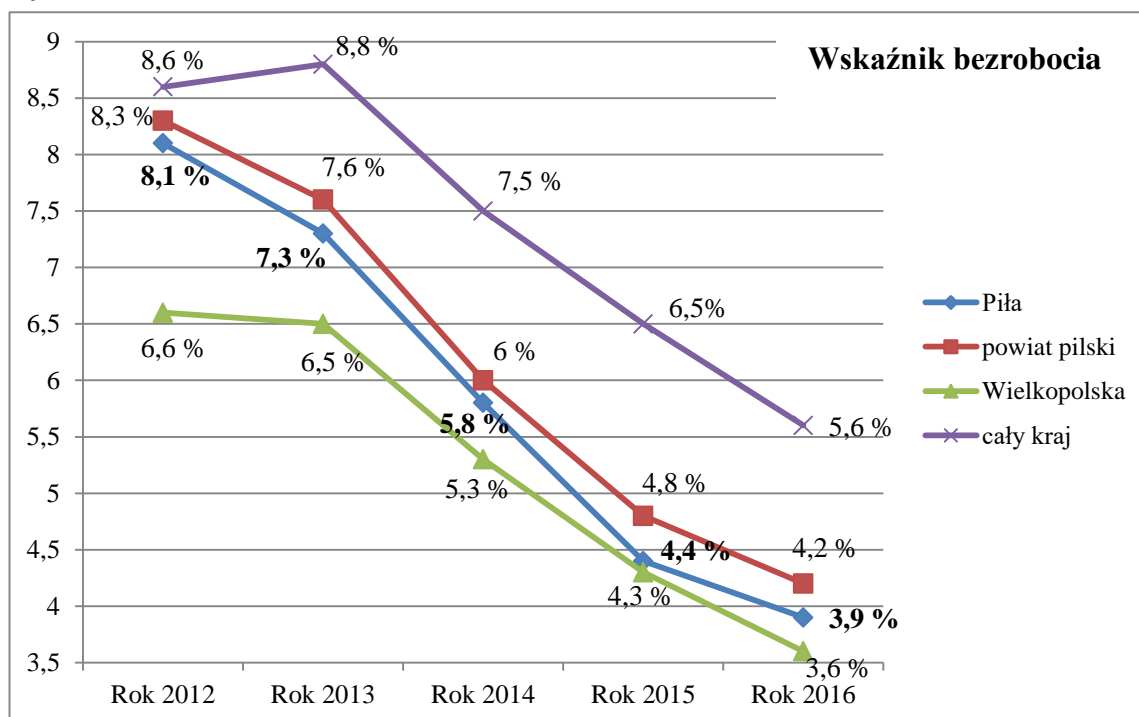
Wśród osób w wieku poprodukcyjnym trzecią część rokrocznie stanowiły osoby w wieku 75 lat i więcej, jednak ich udział w tej grupie w latach 2013-2016 nieznacznie spadł. Wzrósł jednak udział osób w wieku 75 lat i więcej w ogóle mieszkańców. Na przestrzeni ostatnich 4 lat liczba osób w tym wieku wzrosła o 238, podczas gdy liczba

ogółu mieszkańców spadła o 700 osób.

Osoby w wieku produkcyjnym na przestrzeni ostatnich kilku lat sukcesywnie zasilają najstarszą grupę mieszkańców, przy czym było to zjawisko powszechne w całym kraju, zdeterminowane trwającym od ponad ćwierć wieku okresem niżu demograficznego. Analizując liczbę mieszkańców Piły w wieku od 0 do 4 lat należy jednak stwierdzić, że liczba ta od 2013 r. wprawdzie sukcesywnie spadała (o 404 osoby na przestrzeni ostatnich 4 lat), jednak spadek ten z roku na rok był coraz mniejszy (2014 r. - o 208 osób, 2015 r. - o 176 osób, 2016 r. - o 20 osób). Może to oznaczać stopniowy wzrost dzietności wśród pilan, co sugerują również dane GUS wskazujące, że po kilkuletnim sukcesywnym spadku w 2015 r. nastąpił niewielki wzrost liczby urodzeń (o 5 w porównaniu do roku 2014).

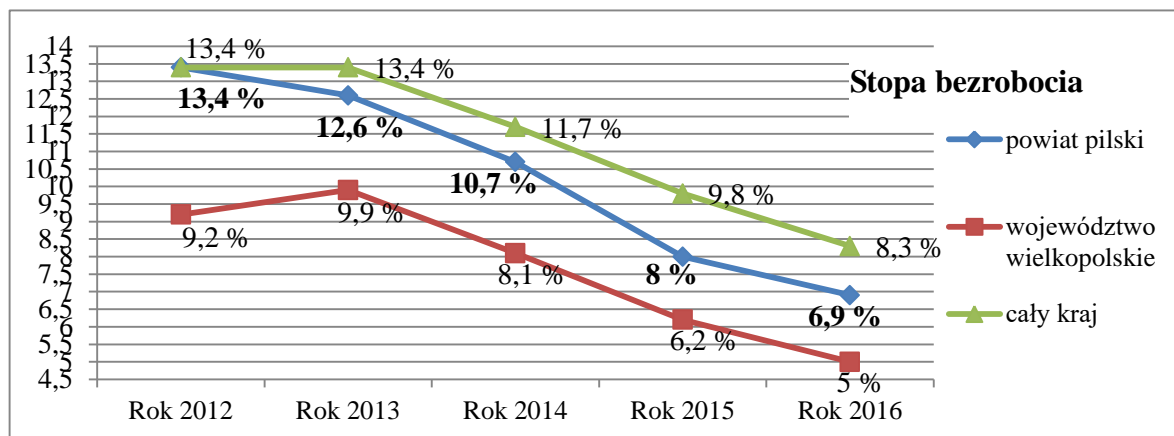
Sytuacja na lokalnym **rynku pracy** od kilku lat wyraźnie się poprawia. Na przestrzeni 5 lat realizacji *Strategii* zarówno wskaźnik bezrobocia w Pile (liczba osób bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym), jak i stopa bezrobocia w powiecie pilskim (stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie) odnotowały znaczny spadek, co zobrazowano na poniższych wykresach.

Wykres 2. Poziom wskaźnika bezrobocia w latach 2012-2016

Źródło: Dane PUP za lata 2012-2016 według stanu na koniec roku.

Wykres 3. Stopa bezrobocia w latach 2012-2016

Źródło: Dane PUP za lata 2012-2016 według stanu na koniec roku.

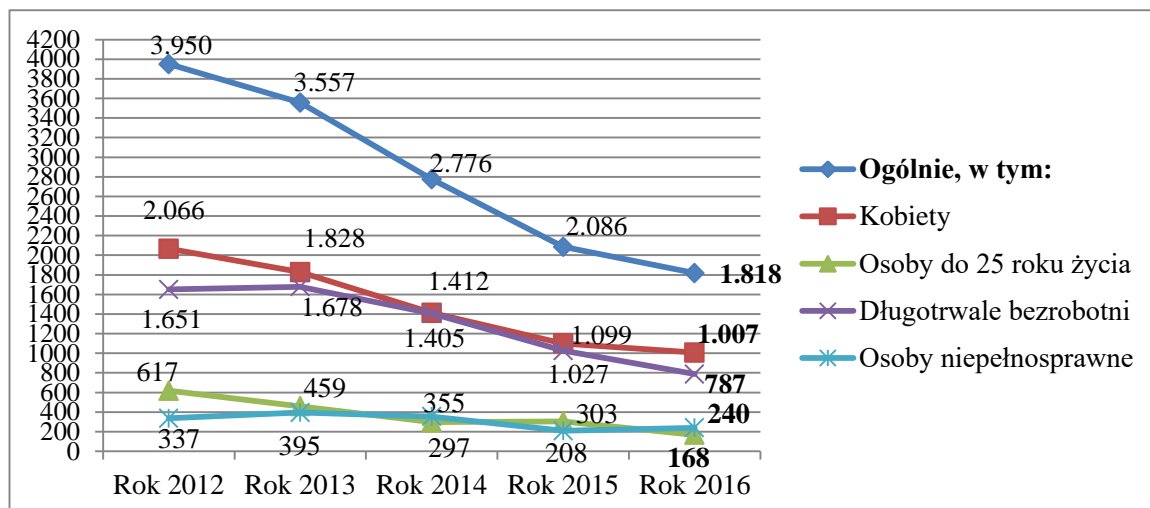
Analiza wykresów wskazuje, że poziom wskaźnika bezrobocia w Pile latach 2012-2016 spadł o ponad 50 %. Dla porównania, wskaźnik bezrobocia dla powiatu pilskiego spadł w tym okresie o niespełna 50 %, dla województwa wielkopolskiego o ponad 45 %, a dla kraju o ok. 35 %. W tym miejscu warto zauważyć, że bezrobocie w Pile spadało dwa razy szybciej niż w kraju, a na dynamikę jego spadku na poziomie powiatu wpłynęła istotnie dynamika spadku w samej Pile, jako kluczowej gminie. Stopa bezrobocia w analogicznym okresie spadła odpowiednio: dla powiatu o niespełna 50 %, dla województwa o ok. 45 %, a dla kraju o ok. 38 %. Reasumując, dynamika spadku poziomu bezrobocia rejestrowanego w ostatnich 5 latach była najwyższa na poziomie lokalnym, co świadczy o wyraźnym ożywieniu gospodarczym.

Kolejny wykres przedstawia dynamikę liczby zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Piły w latach 2012-2016, w tym znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Jak wynika z niego, w grupie bezrobotnych mieszkańców Piły zarejestrowanych w PUP w Pile na koniec 2016 r., nadal przeważały kobiety, przy czym ich liczba spadła o 92 w stosunku do roku poprzedniego, ale ich udział w ogóle bezrobotnych w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego wzrósł o 2,71 %, tj. do poziomu 55 %. Wynika z tego, że aktywizacja zawodowa w większym stopniu dotyczyła grupy bezrobotnych mężczyzn. Na taki stan rzeczy mogło również mieć wpływ uruchomienie rządowego Programu Rodzina 500+, który skłonił niektóre kobiety do rezygnacji z aktywności zawodowej na rzecz osobistej opieki nad dziećmi.

O ponad 5 % spadł natomiast udział osób długotrwale bezrobotnych, stanowiących ok 43 % ogółu zarejestrowanych, oraz osób do 25 roku życia, stanowiących ok. 9 % ogółu zarejestrowanych. Liczba osób bezrobotnych długotrwale,

w porównaniu do roku poprzedniego, spadła o 23 %, a osób bezrobotnych do 25 roku życia o 44 %. Wzrost o 15 % odnotowała liczba niepełnosprawnych osób bezrobotnych, przy czym ich udział w ogóle zarejestrowanych zwiększył się o ponad 3 %.

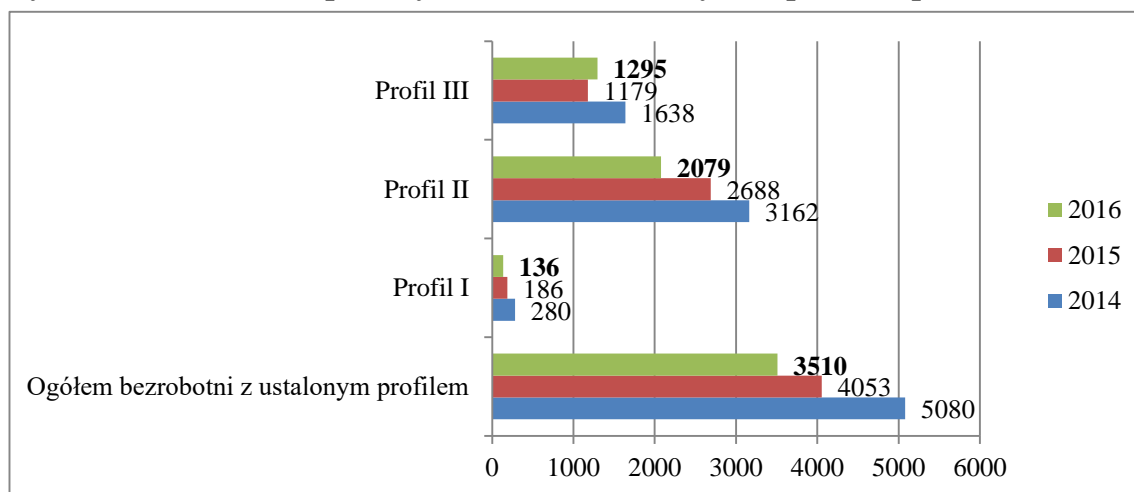
Wykres 4. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w latach 2012-2016

Źródło: Dane PUP w Pile za lata 2012-2016.

Biorąc pod uwagę przedstawione wyniki analizy bezrobocia wśród osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, warto przyjrzeć się danym dotyczącym profilowania osób bezrobotnych przez PUP w Pile, który wybór rodzaju pomocy skierowanej do bezrobotnych uzależnił właśnie od profilu pomocy ustalonego dla danej osoby (profil I - osoby znajdujące się blisko rynku pracy, aktywnie szukające zatrudnienia, profil II - osoby wymagające wsparcia w powrocie na rynek pracy, profil III - osoby oddalone od rynku pracy). Na poniższym wykresie przedstawiono wyniki profilowania osób bezrobotnych w powiecie pilskim w latach 2014-2016.

Wykres 5. Profilowanie pomocy dla osób bezrobotnych w powiecie pilskim

Źródło: Dane PUP w Pile za lata 2014-2016

Jak wynika z wykresu, liczba osób bezrobotnych w powiecie w poszczególnych profilach pomocy co do zasady zmniejszała się wraz ze spadkiem ogółu bezrobotnych z ustalonym profilem pomocy. Na koniec roku 2016 zaobserwowano jednak, w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego, wzrost o 116 liczby osób z III profilem pomocy. Ich udział w strukturze bezrobotnych z ustalonym profilem wzrósł z 29 % do blisko 37 %.

Odzwierciedleniem sytuacji na rynku pracy jest sukcesywny rokroczny spadek liczby **świadczeniobiorców pomocy społecznej**. W roku 2016 liczba rodzin objętych pomocą w porównaniu do roku poprzedniego spadła o 6,02 %, zaś liczba osób objętych społecznym wsparciem zmniejszyła się o 8,23 %.

Tabela 1. Dane o korzystających z pomocy społecznej w gminie w latach 2012-2016

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba osób, którym przyznano decyzją	3.892	4.200	3955	3.765	3.460
Liczba świadczeń pieniężnych	2.416	2.564	2.324	2.166	1.992
Liczba świadczeń niepieniężnych	1.706	1.880	1.899	1.900	1.747
Liczba rodzin ogółem	2.438	2.565	2.418	2.308	2.169
Liczba osób w rodzinach	6.208	6.656	6.113	5.673	5.206

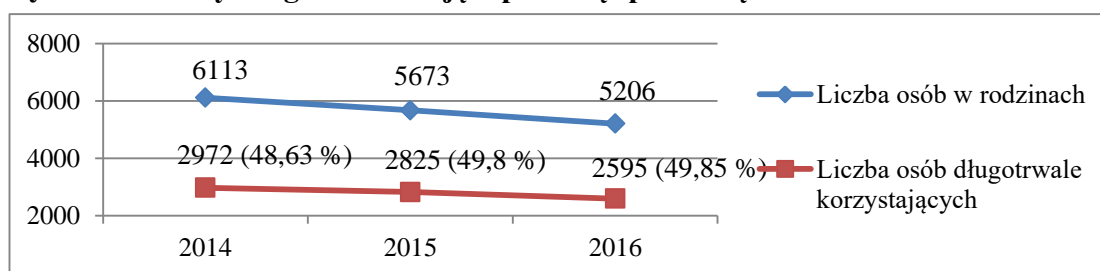
Źródło: Dane MOPS w Pile.

Warto zwrócić uwagę, iż w zakresie liczby udzielonych świadczeń większy spadek odnotowały te o charakterze pieniężnym, a poziom przyznawanej pomocy niepieniężnej (takiej jak praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne, posiłki czy usługi) zmniejszył się po raz pierwszy od 2012 r. Ich relatywny udział w oferowanej pomocy pozostał jednak na poziomie z roku 2015 (ok. 47 % wszystkich świadczeń). Zmniejszenie liczby udzielanych świadczeń o charakterze pieniężnym było bez wątpienia związane ze spadkiem bezrobocia rejestrowanego i wprowadzeniem rządowego Programu Rodzina 500+, które wpłynęły na poprawę statusu materialnego wielu rodzin. Z drugiej strony należy przypuszczać, że wspomniany program pośrednio wpłynął również na spadek liczby świadczeń niepieniężnych, w tym posiłków. Realna poprawa sytuacji materialnej skłoniła bowiem część rodzin do rezygnacji z ubiegania się o pomoc społeczną, uniemożliwiając tym samym ustalenie sytuacji rodziny i jej potrzeb w drodze wywiadu środowiskowego, a w efekcie wsparcie takimi formami pomocy jak praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne czy asysta rodzinna. Zgodnie z obowiązującymi przepisami w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej, objęcie

osoby wsparciem instytucjonalnym wymaga zgody z jej strony, a możliwość ingerowania w sprawy rodziny „z urzędu” dopuszcza się w zasadzie dopiero w sytuacjach interwencyjnych, związanych z zagrożeniem zdrowia lub życia.

Biorąc pod uwagę sytuację na pilskim rynku pracy, warto przyrzeć się skali osób objętych pomocą długotrwale. Na poniższym wykresie przedstawiono kształtowanie się liczby osób długotrwale objętych pomocą społeczną na tle ogółu osób objętych społecznym wsparciem.

Wykres 6. Osoby długotrwale objęte pomocą społeczną w latach 2014-2016

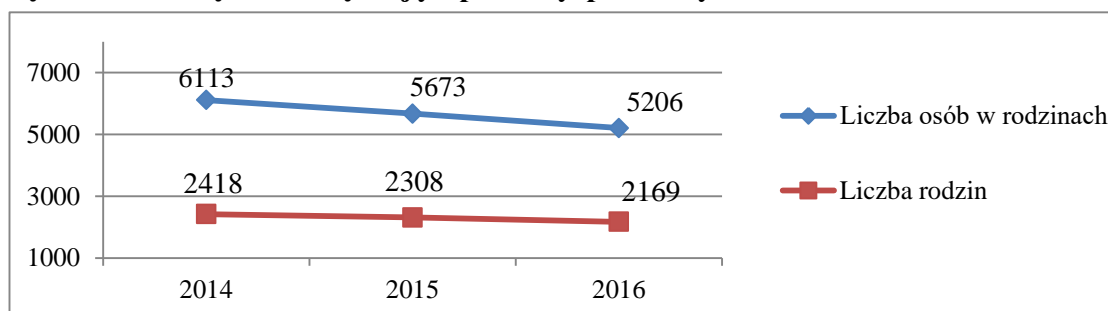

Źródło: Dane MOPS w Pile.

Jak wynika z wykresu, na przestrzeni ostatnich 3 lat liczba osób długotrwale korzystających ze społecznego wsparcia sukcesywnie spadała. Udział osób długotrwale korzystających ze wsparcia rokrocznie był bliski 50 % ogółu osób korzystających.

Na kolejnym wykresie zobrazowano kształtowanie się liczby rodzin i osób objętych społecznym wsparciem w latach 2014-2016.

Wykres 7. Osoby i rodziny objęte pomocą społeczną w latach 2014-2016

Źródło: Dane MOPS w Pile.

Analiza wykresu wskazuje, że na przestrzeni ostatnich 3 lat liczba osób objętych pomocą spadała szybciej niż liczba rodzin. Wskazuje to na zmniejszanie się liczebności rodzin korzystających z pomocy. Znalazło to odzwierciedlenie wśród typów rodzin objętych pomocą społeczną. W latach 2012-2016 najliczniejszą grupę stanowiły rodziny z dziećmi, stanowiące w 2016 r. 38 % ogółu (tj. 932 rodziny). W roku 2016 r. po raz

pierwszy przeważały gospodarstwa jednoosobowe, stanowiące 41 % rodzin objętych pomocą (tj. 1.019 rodzin). W strukturze rodzin wzrósł także udział tych, w których podstawowym dochodem była emerytura lub renta (21 %, tj. 534 rodzin).

Kluczowe powody przyznania pomocy pozostają od lat niezmiennie, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 2. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2012-2016

Powody przyznania pomocy	Liczba rodzin				
	2012	2013	2014	2015	2016
Bezrobocie	1.584	1.700	1.557	1.427	1.212
Ubóstwo	1.520	1.637	1.558	1.493	1.324
Długotrwała lub ciężka choroba	983	1.040	1.045	1.058	1.087
Nieppełnosprawność	892	923	891	918	876
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	544	612	583	552	506
Alkoholizm	378	401	396	400	395
Narkomania	17	22	18	22	24
Bezdomność	191	179	177	201	187

Źródło: Dane MOPS w Pile.

Analizując dane zawarte w tabeli należy stwierdzić, że od 2014 r. obserwuje się systematyczny spadek liczby rodzin objętych pomocą z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz wzrost liczby rodzin korzystających ze wsparcia z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby. Liczba osób objętych pomocą z powodu niepełnosprawności osiągnęła w 2016 r. najniższy poziom od 5 ostatnich lat, a z powodu bezdomności, po wzroście w 2015 r., spadła do poziomu z roku 2012. Skala osób korzystających ze wsparcia z powodu alkoholizmu i narkomanii oscyluje od 4 lat na zbliżonym poziomie. Warto zauważyć, że od 2014 r. ubóstwo jest problemem, z powodu którego ze wsparcia korzysta największa liczba rodzin, przy czym problem ten odnotowuje sukcesywny spadek.

Dane dotyczące istniejącej w latach 2014-2016 pilskiej **infrastruktury społecznej w zakresie mieszkalnictwa** przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Gmina infrastruktura mieszkaniowa w latach 2014-2016

Wyszczególnienie	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy, w tym:	3.303	3.257	3.102
Liczba mieszkań socjalnych (lokali)	188	190	199

Źródło: Dane Urzędu Miasta Piły.

Jak wynika z tabeli, w roku 2016 zmniejszyła się ilość mieszkań komunalnych pozostających w zasobie gminnym. Liczba mieszkań socjalnych wzrosła w wyniku przekształcenia części lokali komunalnych. Wzrósł także ich udział w ogólnej liczbie lokali komunalnych. Spadek ogólnej liczby lokali mieszkalnych w porównaniu do roku 2015 nastąpił w wyniku ich wykupu przez dotychczasowych najemców.

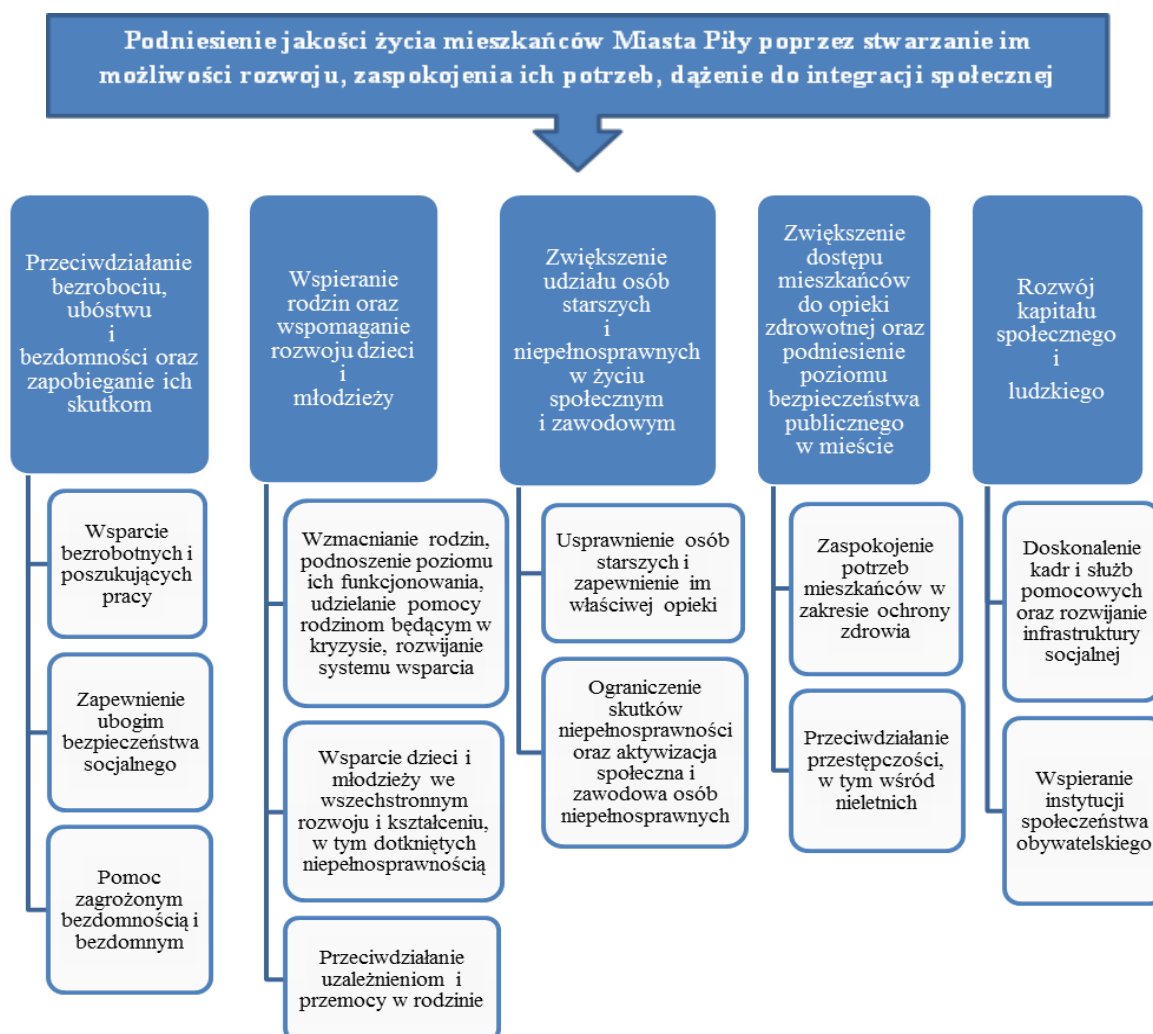
Z przedstawionej analizy sytuacji demograficznej i społecznej wynika, iż pomimo znacznej poprawy sytuacji na piłskim rynku pracy, w gronie osób bezrobotnych znajdują się kategorie osób, których aktywizacja jest utrudniona i zdeterminowana nie tylko liczbą dostępnych miejsc pracy, ale także czynnikami psychospołecznymi, takimi jak: brak motywacji do podjęcia zatrudnienia, wyuczona bezradność, niedostosowanie do potrzeb i oferty rynku pracy, brak dostatecznej liczby miejsc pracy w zakładach pracy chronionej, czy miejsc w żłobkach i przedszkolach. Dotyczy to m.in. osób bezrobotnych długotrwale, które nadal stanowią blisko połowę osób bezrobotnych, w szczególności tych znajdujących się w III profilu pomocy, a także kobiet i osób niepełnosprawnych, których udział w ogóle bezrobotnych wzrósł. Wskazuje to na potrzebę zintensyfikowania działań o charakterze interdyscyplinarnym, zarówno z zakresu aktywizacji społecznej i zawodowej, jak i poprawy infrastruktury społecznej.

Wyzwanie stanowią również uwarunkowania demograficzne mieszkańców Piły, które z jednej strony wymagają rozwijania działań służących wzrostowi dzietności i wspierania rodzin, z drugiej - promowania zdrowego i aktywnego trybu życia oraz budowania skutecznego systemu opieki nad osobami starszymi i niesamodzielnymi.

Cześć sprawozdawcza

Poniższy schemat, zgodnie z którym opracowano sprawozdanie, przedstawia cele i działania strategiczne.

Schemat 1. Misja, cele strategiczne i operacyjne

Źródło: *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Piły do roku 2020.*

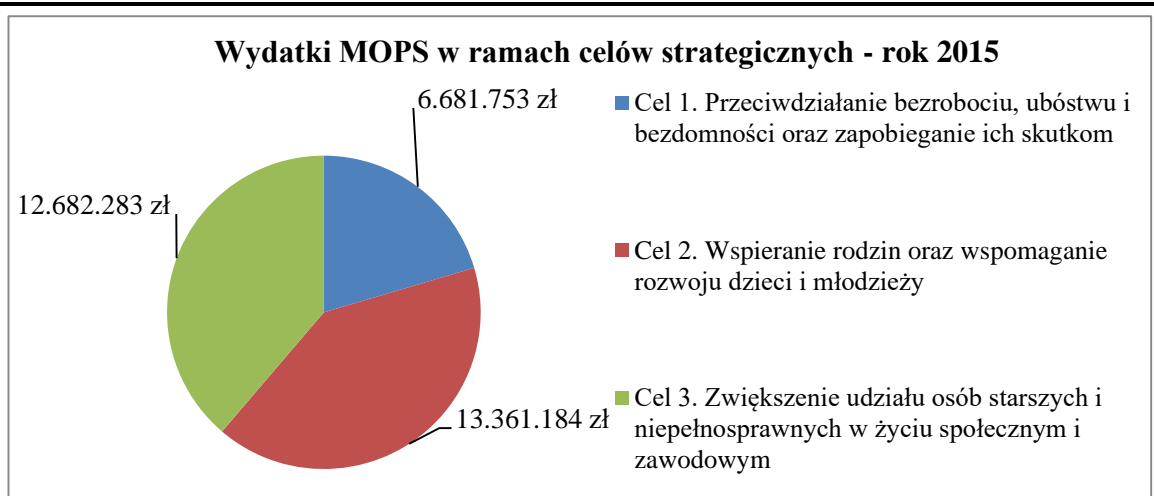
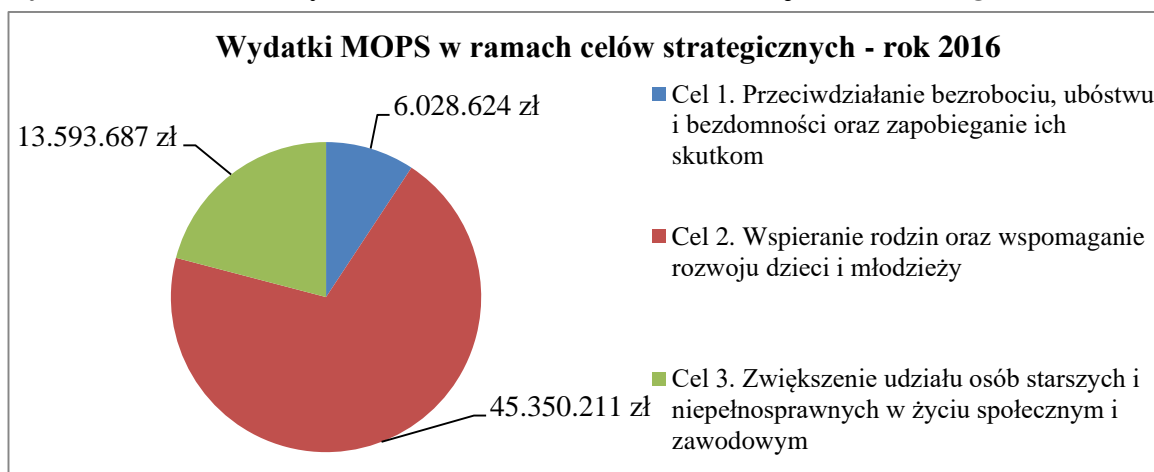
Z uwagi na interdyscyplinarny charakter podejmowanych działań w ramach realizacji *Strategii*, niekiedy trudno przypisać je do jednego konkretnego celu. Przedstawiony w niniejszym opracowaniu podział działań w ramach poszczególnych celów strategicznych ma zatem wyłącznie jedynie charakter umowny, służący uporządkowaniu.

Wysokość środków wydatkowanych przez Gminę Piłę na realizację *Strategii* w roku 2015 tradycyjnie wynikała z potrzeb w zakresie niwelowania wiodących problemów społecznych miasta. Złożyły się na nie: wydatki poniesione przez MOPS, inne gminne jednostki organizacyjne, a także bezpośrednio przez Urząd Miasta Piły, w

tym w drodze dotacji dla organizacji pozarządowych.

Największy udział w nakładach ponoszonych na niwelowanie problemów społecznych rokrocznie stanowią wydatki MOPS, jako instytucji, której celem jest rozpoznawanie problemów i pomoc w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin, które samodzielnie nie są w stanie pokonać trudności życiowych oraz umożliwienie im bytowania w godnych warunkach. Ośrodek jest również tą gminną instytucją, która realizuje wszystkie świadczenia na rzecz wspierania rodzin. W związku z powyższym, w tej części opracowania przedstawiono i opisano wyłącznie wydatki Ośrodka, a kwoty wybranych nakładów poniesionych przez pozostałe instytucje przybliżono w dalszej części sprawozdawczej opracowania. Przedstawione w sprawozdaniu kwoty nie uwzględniają kosztów utrzymania realizatorów. Pełne koszty działalności poszczególnych instytucji gminnych przedstawiono w **Sprawozdaniu z wykonania budżetu Miasta Piły za 2016 rok**.

Wykres 8. Struktura wydatków MOPS w ramach realizacji celów *Strategii*

Źródło: Dane MOPS w Pile.

Na poszczególne, opisane w dalszej części, działania merytoryczne realizowane w ramach celów *Strategii*, MOPS wydatkował łącznie 64.972.522 zł, tj. o blisko 100 % więcej niż w roku poprzednim. Spadek wysokości wydatków w ramach **celu 1** w porównaniu do roku 2015 wynikał z coraz niższych nakładów poniesionych na rzecz wypłacanych zasiłków pieniężnych z pomocy społecznej oraz zasiłków celowych na zakup żywności lub posiłku z rządowego programu dożywiania, tj. świadczeń uzależnionych od spełnienia kryterium dochodowego. Wśród poszczególnych zadań realizowanych w ramach celu 1 wzrost kolejny rok odnotowały koszty finansowania pobytu osób bezdomnych z terenu Piły w Ośrodkach poza Piłą, ponoszone na rzecz tych osób bezdomnych, które wymagały pobytu w placówkach dedykowanych osobom o szczególnych potrzebach zdrowotnych. Na zadania celu 1 wydatkowano ogółem ok. 9 % środków.

Znacząca zmiana dotyczyła wydatków na realizację celu 2 *Strategii*, które wzrosły ponad trzykrotnie w stosunku do roku 2015. Wynikało to głównie z realizacji od kwietnia 2016 r. wypłaty świadczeń wychowawczych, przyznawanych na mocy Programu Rządowego „Rodzina 500+”. Na ten cel wydatkowano w 2016 r. blisko 30 mln zł. Dla porównania, cały budżet Ośrodka w roku 2015 wyniósł niespełna 38 mln zł. W zakresie poszczególnych zadań realizowanych w ramach celu 2, więcej niż w 2015, wydatkowano na: wspieranie rodziny, opłaty za wychowanków pieczy zastępczej pochodzących z Piły przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc materialną dla uczniów, świadczenia rodzinne i alimentacyjne, a także posiłki dla dzieci realizowane poza rządowym programem dożywiania. Wzrost nakładów na zadania wynikające z *ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* był, tak jak w latach ubiegłych, głównie efektem rosnących kosztów pobytu dzieci w różnych formach pieczy zastępczej w kolejnych latach, a na świadczenia rodzinne i alimentacyjne – wprowadzeniem świadczenia rodzicielskiego. Niższe w porównaniu do roku 2015 koszty finansowania opłaty stałej za przedszkole oraz posiłków w szkołach i przedszkolach w ramach rządowego programu dożywiania są wynikiem kilku czynników - poprawy sytuacji materialnej osób najuboższych, którym dedykowane są te świadczenia, niżu demograficznego, niewielkiej wysokości opłaty za przedszkole oraz niższych kosztów jednostkowych posiłków w jednostkach oświatowych. Na realizację

zadań celu 2 wydatkowano ogółem 70 % środków.

W ramach **celu 3** wydatkowano ok. 7 % więcej środków niż w roku 2015. Wzrost wydatków wiązał się tu bez wątpienia z występującymi tendencjami demograficznymi. Więcej niż w roku 2015 wydano w szczególności na: usługi opiekuńcze dla osób starszych i niepełnosprawnych, pobyt seniorów z terenu Piły w domach pomocy społecznej, zasiłki stałe oraz świadczenia opiekuńcze. Na realizację zadań celu 3 wydatkowano ogółem 21 % środków.

Szczegółowe zestawienie wydatków MOPS w Pile w ramach realizacji celów Strategii przedstawia załącznik nr 1. Na zestawieniu, poza wydatkami poniesionymi w ramach realizacji celów *Strategii*, ujęto także pozostałe wydatki MOPS stanowiące głównie koszt jego utrzymania, w tym wynagrodzenia pracowników.

III. Opis działań realizowanych w ramach *Strategii*

Cel 1. Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom

W niniejszym rozdziale opisano realizowane w Pile w roku 2016 najważniejsze kompleksowe działania podejmowane przez samorządy, uczelnie wyższe, organizacje pozarządowe i instytucje kościelne, służące niwelowaniu kluczowych problemów społecznych, takich jak bezrobocie, ubóstwo i bezdomność.

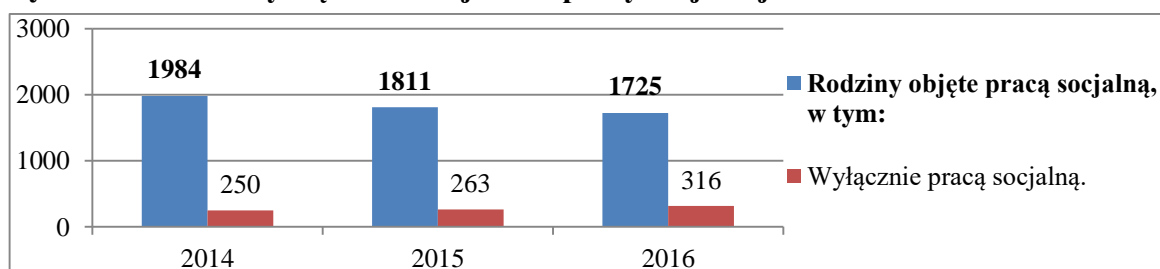
1. Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy

1.1 Działania MOPS w Pile zmierzające do aktywizacji zawodowej

Działalność Ośrodka ma charakter interdyscyplinarny. Wśród działań o charakterze niematerialnym, służącym wzmocnieniu potencjału osób objętych społecznym wsparciem, kluczową rolę pełnią praca socjalna i poradnictwo specjalistyczne, a także prowadzenie Klubu Integracji Społecznej i współpracy z Centrum Integracji Społecznej.

Praca socjalna w roku 2016 realizowana była przez 42 pracowników socjalnych, w tym 35 rejonowych pracowników socjalnych (z tego 3 w ramach umowy na zastępstwo), 2 terenowych pracowników socjalnych zajmujących się problemami osób bezdomnych, 2 terenowych pracowników socjalnych zajmujących się problemami osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz 3 pracowników socjalnych w Ośrodku Wsparcia MOPS przy ul. Spacerowej 23. Szczegółowe dane dotyczące rodzin objętych w latach 2013-2016 pomocą w formie pracy socjalnej przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 9. Dane dotyczące beneficjentów pracy socjalnej w latach 2014-2016

Źródło: Dane MOPS w Pile

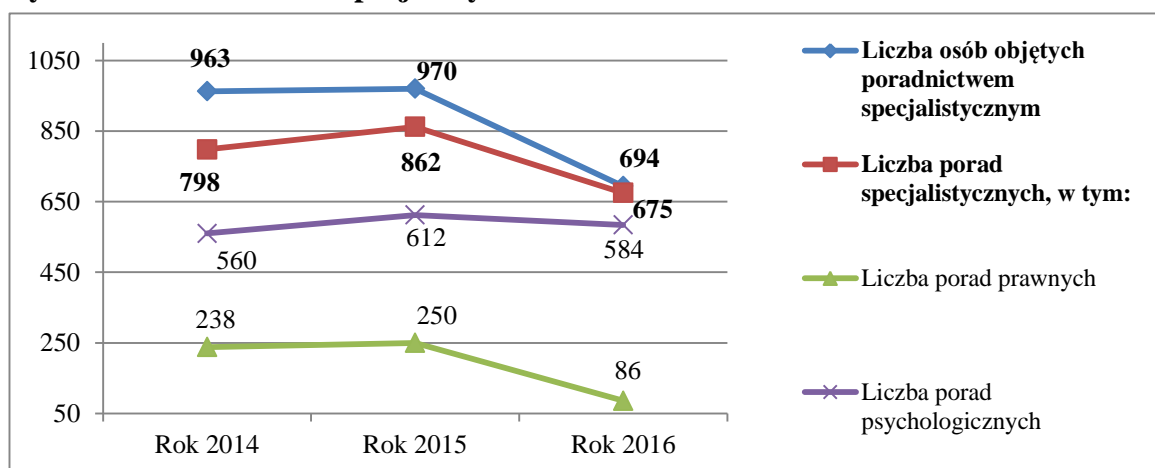
Z wykresu wynika, iż liczba rodzin objętych pracą socjalną odnotowuje spadek, co

wprost związane jest z malejącą liczbą beneficjentów pomocy społecznej. Liczba rodzin objętych wyłącznie pomocą w formie pracy socjalnej jednak rokrocznie wzrasta.

Praca socjalna realizowana była z wykorzystaniem różnego rodzaju metod i technik, w tym kontraktu socjalnego, indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności i projektów socjalnych. W roku 2016 pracownicy socjalni zawarli 110 kontraktów socjalnych. Pomiedzy rokiem 2012 a 2016 nastąpił istotny spadek liczby kontraktów socjalnych, które do 2013 r. zawierane były w ramach projektu systemowego służącego aktywizacji społecznej i zawodowej klientów. W kolejnych latach proces aktywizacji klientów prowadzono głównie w drodze działalności **Klubu Integracji Społecznej** (opisanej w dalszej części opracowania).

Poradnictwo specjalistyczne prowadzone było przez 2 psychologów i 2 radców prawnych zatrudnionych w Ośrodku. Dynamikę pomocy w formie poradnictwa specjalistycznego zobrazowano na poniższym wykresie.

Wykres 10. Poradnictwo specjalistyczne w latach 2014-2016

Źródło: Dane MOPS w Pile

Analiza wykresu wskazuje, że w roku 2016 z poradnictwa specjalistycznego skorzystało o 28 % mniej niż w roku poprzednim. Było to przede wszystkim wynikiem spadku liczby udzielonych porad prawnych, uwarunkowanego z jednej strony dłuższą absencją jednego z radców prawnych Ośrodka, z drugiej prowadzenia na terenie miasta poradnictwa prawnego w oparciu o *ustawę o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej*. Z uwagi na coraz większy stopień złożoności prowadzonych spraw, a także częste zmiany w przepisach prawa, zwiększyło się także zapotrzebowanie jednostki na jej obsługę prawną. Liczba udzielanych porad psychologicznych, po intensywnym wzroście w latach 2012-2015, nieco spadła. Udział porad

psychologicznych w ogóle udzielanych porad wzrósł w porównaniu do roku poprzedniego o 16 %. Skala udzielanej pomocy psychologicznej potwierdza, że u podstaw problemów nie zawsze leży ubóstwo zdeterminowane brakiem zatrudnienia, a często są to deficyty o podłożu psychicznym i osobowościowym, które m.in. kształtują postawę wyuczzonej bezradności.

W 2016 r. Ośrodek kolejny rok z rzędu był jedynym realizatorem **prac społecznie użytecznych** dla bezrobotnych w gminie. W pracach udział wzięło 19 osób, tj. analogicznie do roku 2015, a wydatki MOPS na ten cel (refundowane częściowo przez PUP w Pile) były nieco wyższe. Ośrodek we współpracy z innymi instytucjami podejmował również rozmaite działania o charakterze informacyjnym, m.in. poprzez udostępnianie aktualnych ofert pracy, a także publikowanie istotnych informacji na stronie internetowej MOPS oraz stronie gminnej.

Od kilku lat kluczową rolę w procesie aktywizacji społeczno-zawodowej klientów prowadzonej przez Ośrodek pełni **Klub Integracji Społecznej**. W roku 2016, podobnie jak w latach ubiegłych, działania KIS opierały się na realizacji projektów socjalnych, zestawionych w kolejnej tabeli.

Tabela 4. Projekty socjalne KIS w latach 2014-2016

2014	2015	2016
Domowy doradca finansowy	Aktywni i samodzielni na rynku pracy	Aktywni i samodzielni na rynku pracy
Startuj po zdrowie	Bądź sobą	Ze sztuką na Ty
Pierwszy krok	Tu mieszkam, tu żyję i pracuję	Jak rozmawiać z nastolatkiem
Porozumienie ma znaczenie	Spotkanie z kulturą	Super mama Super tata
Zgrana drużyna rodzinna	Ty i Twój nastolatek	Poznaj swój kraj
Klub Rodzica	Żyj własnym życiem	-
Objęto 84 osoby	Objęto 68 osób	Objęto 63 osoby

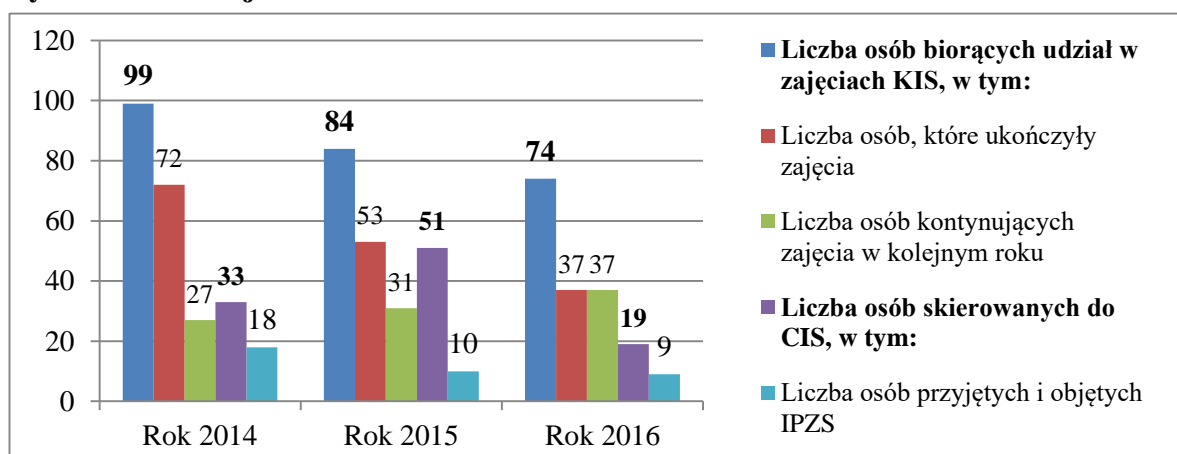
Źródło: Dane MOPS w Pile

Kontynuowane były również działania poza projektowe, dedykowane wszystkim uczestnikom: indywidualne poradnictwo psychologiczne i pedagogiczne (74 osoby), cykl zajęć dotyczących nauki obsługi komputera w stopniu podstawowym i zaawansowanym (24 osoby), cykl zajęć integracyjno-edukacyjno-wychowawczych (projekcje filmów dla całej rodziny, koła zainteresowań: plastyczne, przyrodnicze, konserwatorskie oraz warsztaty wychowawcze - 65 osób).

Rekrutacja uczestników odbywała się przez cały rok. Każdy z uczestników wziął udział w dowolnych działaniach poza projektami socjalnymi oraz w kilku – dostosowanych do swoich potrzeb – projektach socjalnych. Średnio każdy uczestnik wziął udział w 15 warsztatach. Po ukończeniu zajęć uczestnicy byli wdrażani do prac społecznie użytecznych, kierowani do spółdzielni socjalnych i **Centrum Integracji Społecznej w Pile**, prowadzonego przez organizację pozarządową Centrum Charytatywno-Opiekuńcze Caritas pw. MB z Lourdes.

Poniższy wykres przedstawia najważniejsze statystyki z zakresu funkcjonowania KIS w latach 2014-2016.

Wykres 11. Funkcjonowanie KIS w latach 2014-2016

Źródło: Dane MOPS w Pile

W działaniach realizowanych w KIS w 2016 r. wzięło udział 12 % mniej osób niż w roku 2015. Zajęcia ukończyło 30 % mniej osób niż w roku poprzednim, a kontynuuje je w roku bieżącym o 19 % więcej. Na warsztaty organizowane w CIS skierowano o 32 osoby mniej niż w roku 2015, przy czym liczba osób przyjętych, która realizowała Indywidualny Plan Zatrudnienia Socjalnego była podobna do roku 2015.

Koszt utrzymania działu, w ramach którego funkcjonuje KIS, obejmujący wydatki na rzecz pracowników działu oraz koszty działalności, wyniósł w 2016 r. 291.886 zł i był o 6,4 % wyższy niż w roku 2015.

W marcu 2016 r. Ośrodek zawarł z PUP w Pile kolejne Porozumienie o realizacji **Programu Aktywizacja i Integracja (PAI)**, którego celem była pomoc osobom bezrobotnym korzystającym ze świadczeń pomocy społecznej, znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej, oddalonych od rynku pracy z powodu braku kwalifikacji, deficytu umiejętności zawodowych i społecznych oraz innych barier utrudniających

podjęcie zatrudnienia i właściwe funkcjonowanie w środowisku. Do udziału w PAI skierowano 14 osób (o 2 os. więcej niż w roku ubiegłym) korzystających ze świadczeń pomocy społecznej i jednocześnie zarejestrowanych w PUP. W KIS w ramach PAI realizowano działania w zakresie integracji społecznej: grupowe zajęcia warsztatowe i grupowe poradnictwo specjalistyczne (10 h tygodniowo) prowadzone przez pracowników MOPS w Pile. Program integracji społecznej obejmował następujące zagadnienia: komunikacja interpersonalna, trening umiejętności społecznych, obsługa komputera i urządzeń biurowych, warsztaty poszukiwania pracy, efektywne zachowania w sytuacjach życia codziennego. Program ukończyło 14 osób bezrobotnych, tj. o 4 osoby więcej niż w roku poprzednim.

Warto wspomnieć, że Ośrodek w 2016 r. podjął działania zmierzające do pozyskania środków unijnych na aktywizację społeczną i zawodową klientów MOPS w drodze **projektu konkursowego pn. „KOMPAS- kompetencje i pasja”**. W sierpniu 2016 r. został złożony wniosek o dofinansowanie w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 (Oś Priorytetowa 7. Włączenie społeczne, Działanie 7.1 Aktywna Integracja, Poddziałanie 7.1.2 Aktywna Integracja - projekty konkursowe). Całkowita wartość projektu opiewa na kwotę ponad 1,6 mln zł, z czego blisko 1,4 mln zł stanowić będzie dofinansowanie ze środków EFS. Szacuje się, że działaniami projektowymi w latach 2017-2019 zostanie objętych 190 osób bezrobotnych w wieku aktywności zawodowej, spełniających kryteria do korzystania z pomocy społecznej, w szczególności osoby bezrobotne z III profilem pomocy i osoby z niskimi kwalifikacjami. Obecnie projekt jest w fazie finalizacji umowy o dofinansowanie.

1.2 Działania PUP w Pile w zakresie łagodzenia skutków bezrobocia

W celu łagodzenia skutków bezrobocia, w 2016 roku Powiatowy Urząd Pracy realizował aktywne programy rynkowe, na które skierował ogółem 674 osoby bezrobotne z terenu Piły, tj. o 178 osób mniej niż w roku 2015. Więcej osób zostało skierowanych na prace interwencyjne - o 13. Mniej osób zaktywizowano w ramach: stażu - o 39, robót publicznych – o 11, szkoleń - o 75, prac społecznie użytecznych – o 1, refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy – o 12. Więcej osób (o 4) wyłączono z ewidencji z powodu otrzymania jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej. Bezrobotni z terenu Piły byli aktywizowani w

ramach bonów: szkoleniowych (6 osób), stażowych (20 osób), na zasiedlenie (2 osoby), zatrudnieniowych (4 osoby). Na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych z terenu powiatu PUP w Pile pozyskał także środki na realizację programów finansowanych z rezerwy MRPiPS oraz projektów współfinansowanych z EFS, zestawionych w poniższej tabeli.

Tabela 5. Projekty i programy aktywizujące PUP w Pile

Projekt	Liczba bezrobotnych z terenu powiatu
Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie pilskim (II)	431
Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy w powiecie pilskim (I)	45
Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy w powiecie pilskim (II)	174
Program aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych pow.50 roku życia	28
Program aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w wieku 30-50 lat	60
Program aktywizacji osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy	51

Źródło: Dane PUP w Pile

Poza ww. PUP w Pile realizował: program „Aktywni niepełnosprawni” (dofinansowany ze środków PFRON), program specjalny pn. „Wracamy do pracy”, w ramach którego zaktywizowano 20 osób z terenu powiatu oraz Program Aktywizacja i Integracja (we współpracy m.in. z MOPS w Pile), w ramach którego zaktywizowano 14 osób z terenu powiatu z ustalonym III profilem pomocy.

1.3 Działania na rzecz rozwijania przedsiębiorczości, inwestycji i kształcenia dostosowanego do potrzeb lokalnego rynku pracy

W 2016 r. kontynuowane były w Pile działania służące rozwojowi i wspieraniu przedsiębiorczości, a także pozyskaniu inwestorów mogących utworzyć nowe miejsca pracy. W poniższej tabeli przedstawiono działania samorządu gminnego, w tym realizowane we współpracy ze spółką miejską Inwest Park.

Tabela 6. Działania realizowane przez gminę, w tym we współpracy z Inwest Park

Realizacja w roku 2016	Krótki opis działania wraz z uzasadnieniem wzrostu/spadku w porównaniu do roku 2015
Działania promocyjne w celu pozyskania nowych inwestorów tworzących miejsca pracy	
Współpraca z instytucjami	– Współpraca m.in. z Polską Agencją Informacji i Inwestycji Zagranicznych, Wielkopolskim Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów, Centrum Obsługi Inwestora, Stowarzyszeniem Gmin i Powiatów Wielkopolskich, Stowarzyszeniem Gmin i Powiatów Nadnoteckich, Izbą Gospodarczą Północnej Wielkopolski, Wielkopolską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości, Inwest-Park Sp.z o.o.

<p>Kontakty z firmami, uczestnictwo w rozmowach z potencjalnymi inwestorami w Podstrefie Pila PSSE</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przekazywanie oferty inwestycyjnej, informacji nt. ulg podatkowych, korzyści z inwestowania w specjalnej strefie ekonomicznej (kontakt również poprzez Inwest-Park) - Mapa Gospodarcza Piły – wizyta w firmie POLSTER, Saf Holland, Karpol, Termetal
<p>Promocja gminy w prasie i mediach</p>	<p>Publikacje własne na łamach: Informator Miasta Piły „Z Pierwszej Ręki”, Tętno Regionu, Twoje 7 Dni, Na Głos, Mała Czarna, Best2Invest oraz Outsourcing & More</p>
<p>Udział i współorganizacja targów, konferencji, itp.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - udział w Targach Pracy Pomorza Zachodniego w Zespole Szkół nr 3 w Szczecinie - udział w VI Targach Pracy w Wałczu - udział w 14. śródkowopomorskich Targach Pracy – Kronospan Job Fair 2016 w Koszalinie - Polsko-Niemiecka misja gospodarcza pilskich przedsiębiorców do Kolonii (Wydział Promocji Handlu i Inwestycji Konsulatu RP w Kolonii) - udział w 11. edycji Targów Pracy OFFerty w Bydgoszczy - udział w Targach Pracy „Kariera2016” w Szczecinie
<p>Nagrody i wyróżnienia w konkursach</p>	<ul style="list-style-type: none"> - European Enterprise Promotion Awards, 2016 National Winner, Responsible&Inclusive Entrepreneurship - „Samorząd Równych Szans 2016” za działania podejmowane na rzecz osób z niepełnosprawnościami - wyróżnienie dla gminy za projekt „Platforma Praca” za działania zwiększające dostępność zatrudnienia dla osób z niepełnosprawnością
<p>Upowszechnianie inicjatyw i programów skierowanych dla MSP, pomoc w znalezieniu kadry pracowniczej, promocja firm</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoczęcie w grudniu 2016 cyklu spotkań biznes mixer pn. „Biznes, rynek pracy i nowoczesne technologie w Pile i subregionie północnej Wielkopolski” - organizacja V i VI Pilskich Subregionalnych Targów Pracy i Kariery - prace zespołu ds. obsługi inwestora w celu pozyskiwania oraz wspierania rozwoju gospodarki i przedsiębiorczości w regionie - realizacja programu „Mieszkanie na start” wspierającego przedsiębiorców w pozyskiwaniu specjalistycznej kadry - Dyżury Ekspertów - Platforma Praca w 2016: <ul style="list-style-type: none"> • współpraca z 451 pracodawcami (6880 wakatów) • analiza struktury zatrudnienia na lokalnym rynku • oferta dla bezrobotnych: zapoznanie z ofertami, z propozycja szkoleń, staży, doradztwo • rekrutacje dedykowane dla firm z Piły i okolic - Pilski Inkubator Przedsiębiorczości – wynajem pomieszczeń, szkolenia, usługi informacyjno-doradcze, preinkubacja, e-biuro
<p>Publikacja ofert inwestycyjnych na stronach gminnych oraz instytucji współpracujących, udział w przygotowaniu ofert inwestycyjnych dla potencjalnych inwestorów w rejonie ul. Wawelskiej i Walki Młodych</p>	<p>Umieszczenie oferty inwestycyjnej i informacji dla inwestorów na stronach: www.bip.pila.pl, www.pila.pl, www.inwestpark.pila.pl, www.outsourcingportal.eu, http://www.paiz.gov.pl, http://miastowirtualne.pila.pl http://www.sgipn.pila.pl</p>

Działania wspierające rozwój przedsiębiorczości oraz inwestycje	
Kontynuacja prac związanych z budową infrastruktury na terenie Podstrefy Piła PSSE	Przygotowanie infrastruktury drogowo-sieciowej dla przedsiębiorców tj. budowa ul. Strefowej w terminie skoordynowanym z oddaniem do użytkowania PZZ Sp. z o.o. (mieszalnia pasz).
Przygotowanie materiałów niezbędnych do złożenia wniosku o utworzenie Kostrzyńsko-Słubickiej SSE (rejon ul. Walki Młodych)	
Przygotowanie wniosku aplikacyjnego dla przedsięwzięcia <i>Rewitalizacja obszarów przemysłowych i powojkowych na terenie miasta Piły – rozwój strefy przemysłowej Piła południowo-wschodnia</i> i terenów pod działalność gosp. w ramach projektu	Uzyskano dofinansowanie z UE w ramach WRPO na <i>Rewitalizację obszarów przemysłowych i powojkowych na terenie miasta Piły – rozwój strefy przemysłowej Piła południowo-wschodnia</i> (dane wg załącznika). Realizacja robót budowlanych od 2017 r.
Koordinacja działań inwestycyjnych inwestorów i Gminy Piła w miejscach prowadzenia inwestycji	
Kontynuacja zwolnień od podatku od nieruchomości	Zwolniono 2 podmioty w ramach pomocy regionalnej i 3 podmioty w ramach pomocy de minimis, tj. ogółem 3 mniej
Partnerstwo akademicko- biznesowe	Uruchomienie studiów podyplomowych z Informatyki Stosowanej w 2016 roku przy współpracy władz miasta z przedstawicielami Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i <i>Zamiejscowego Ośrodka Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Pile.</i>
Pozostałe	<ul style="list-style-type: none"> – opracowanie Strategii rozwoju miasta Piły do 2035 r. – opracowywanie Gminnego programu rewitalizacji dla miasta Piły (zakończenie opracowania – lipiec 2017 r.) – przygotowanie i udział w negocjacjach nad Mandatem Terytorialnym dla Pilskiego Obszaru Strategicznej Interwencji (w lutym został podpisany Mandat Terytorialny, w którym znalazły się inwestycje w polepszenie komunikacji pomiędzy miastami i budowa siatki połączeń, wsparcie gospodarki niskoemisyjnej, ograniczenie ruchu w centrach miast, a także rewitalizacja przestrzeni publicznej oraz tzw. projekty miękkie np. zwiększenie dostępu do zatrudnienia czy zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży – Piła została pierwszym polskim miastem, które jest członkiem Instytutu Regionów Europy – Lekcje przedsiębiorczości dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych – Pilski Inkubator Przedsiębiorczości – Pilska Akademia Umiejętności – współpraca pomiędzy uczniami szkół ponadgimnazjalnych a przedsiębiorcami – w projekcie wzięło udział 26 uczniów – Dni Otwarte Funduszy Europejskich – frekwencja była znacznie większa niż w 2015 r. – Światowy Tydzień Przedsiębiorczości – wykłady dla młodzieży, frekwencja była wyższa niż w 2015 r.

Źródło: Dane Urzędu Miasta Piły

W 2016 r. kontynuowano również ideę budżetu obywatelskiego, która umożliwiła mieszkańcom dyskusję i bezpośredni wpływ na decyzje o przeznaczeniu części gminnego budżetu na przedsięwzięcia zgłoszone bezpośrednio przez obywateli. Zrealizowano 24 zadania, w tym takie, jak:

- Budowa placu zabaw i siłowni zewnętrznej dla mieszkańców ul. Motylewskiej

- Przebudowa ciągu pieszego przy ul. Matwiejewa wzdłuż ogrodzenia MWiK

- Zagospodarowanie działki nr 266/9, położonej przy ul. Krynicznej

Spośród pilskich uczelni wyższych, wychodzących naprzeciw potrzebie **dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy**, w 2016 r. nadal istotną rolę pełniła **Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Stanisława Staszica w Pile**. Programy kształcenia na etapie konstruowania i realizacji

konsultowane są z pracodawcami, co sprzyja wypracowaniu i wdrożeniu odpowiedzi na potrzeby rynku pracy.

W 2016 r. studenci uczelni w dalszym ciągu mieli możliwość kształcenia w ramach 5 gałęzi nauki: medycyny, ekonomii, humanistyki, kierunków technicznych oraz nauki o zdrowiu. Analogicznie jak w roku 2015 funkcjonowało 12 kierunków i 19 specjalności. Ponadto kontynuowano realizację: kształcenia dualnego w partnerstwie z 35 zakładami pracy, kształcenia na profilach praktycznych, praktyk studenckich, działalności Biura Karier, które nawiązuje i podtrzymuje kontakty z pracodawcami, pozyskując od nich blisko 400 ofert rocznie i monitoruje kariery zawodowe absolwentów, analiz rynku pracy i zadowolenia studentów z praktyk i przydatności zdobytej wiedzy, Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia.

W październiku 2016 r. rozpoczęto realizację projektu pt. CZAS na zmiany! – Centrum Zaawansowanej Aktywizacji Studentów” (Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, Oś Priorytetowa III. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju, Działanie 3.1 Kompetencje w szkolnictwie wyższym), przewidującego możliwość korzystania przez studentów z doradztwa zawodowego z zakresu przedsiębiorczości, coachingu kariery oraz mentoringu w zakładach pracy.

2. Zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego

Nieodzowna formą wsparcia najuboższych mieszkańców Piły nadal pozostaje wsparcie w drodze świadczeń o charakterze materialnym oraz działań zmierzających do poprawy ich warunków bytowych.

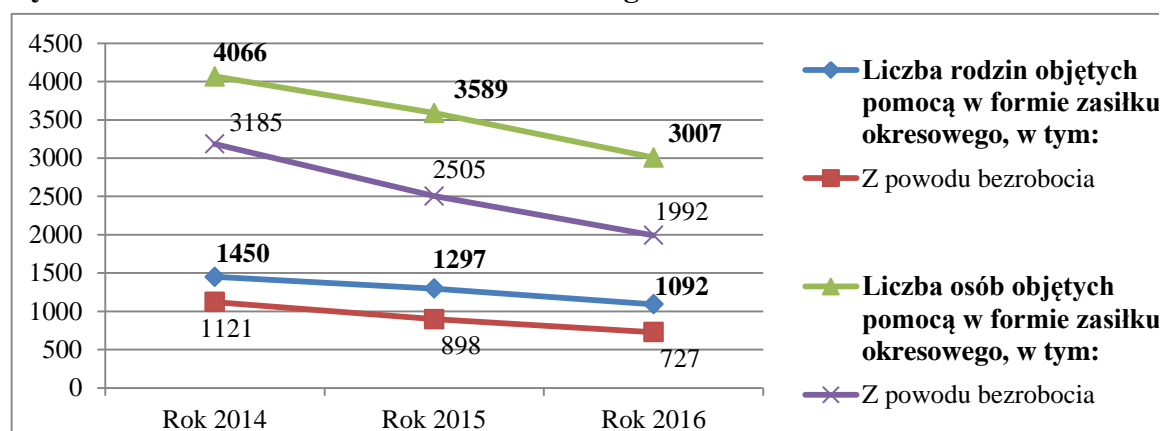
2.1 Świadczenia na rzecz zapewnienia ubogim bezpieczeństwa socjalnego

Ogółem na zasiłki i pomoc w naturze MOPS wydatkował w 2016 r. 3.325.797 zł (kwota nie obejmuje kosztów finansowania pobytu osób z Piły w ośrodkach dla bezdomnych na terenie kraju oraz opłaty za przedszkola), tj. o 13 % mniej niż w roku poprzednim.

Spośród świadczeń pieniężnych najistotniejszą rolę, podobnie jak w latach poprzednich, pełniły **zasiłki okresowe** finansowane z dotacji celowej, które w dużej mierze determinowały kształtowanie się poziomu wydatków na zasiłki ogółem. Na zasiłki okresowe wydatkowano w 2016 r. kwotę 2.187.008 zł, tj. o około 17 % mniej niż w roku 2015. Zmniejszająca się liczba rodzin i osób korzystających z tej formy

wsparcia w ostatnich latach wiąże się z sytuacją na rynku pracy, co zobrazowano na wykresie.

Wykres 12. Pomoc w formie zasiłku okresowego w latach 2014-2016

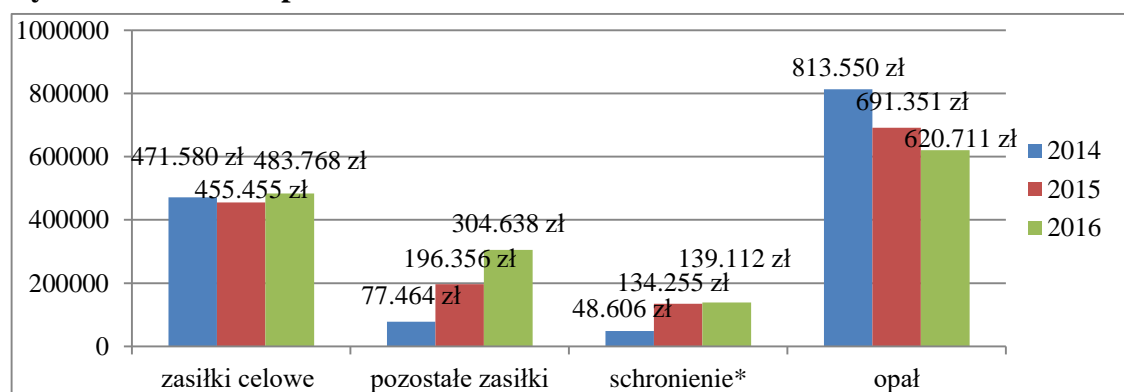

Źródło: Dane MOPS w Pile.

Pomimo poprawy sytuacji na rynku pracy, podstawowym powodem przyznawania pomocy w tej formie od lat pozostaje bezrobocie. Wiąże się to zapewne z istnieniem grupy osób bezrobotnych długotrwale, oddalonych od rynku pracy. Z roku na rok obserwuje się istotny spadek liczby osób w rodzinach objętych zasiłkiem okresowym z powodu bezrobocia i spadek ten charakteryzuje się większą dynamiką, niż spadek liczby osób w rodzinach objętych tą formą pomocy z wszystkich powodów.

Niepieniężną formę pomocy stanowiły niezmiennie: schronienie, pomoc w postaci zakupu i dostawy węgla, pomoc w formie biletu kredytowanego i opłata stała za przedszkole, z których niektóre zobrazowano na kolejnym wykresie. Formy pomocy w postaci zapewnienia schronienia oraz opłaty stałej za przedszkole omówiono w kolejnych częściach opracowania.

Wykres 13. Zasiłki i pomoc w naturze w latach 2014-2016

Źródło: Dane MOPS w Pile.

* finansowanie pobytu w ośrodkach dla bezdomnych na terenie kraju

Znaczny wzrost wysokości wydatków na pozostałe zasiłki w latach 2015-2016

(wśród których znalazły się zasiłki celowe niepieniężne niewyszczególnione na wykresie, m.in. sprawianie pogrzebu, opłata za przedszkole, zakup biletu kredytowanego), jest efektem wydatkowania przez gminę środków własnych na **posiłki realizowane poza programem dożywiania** na mocy gminnej uchwały.

Wśród świadczeń o charakterze niepieniężnym zdecydowanie wzrosły wydatki na zapewnienie **schronienia** osobom bezdomnym przebywającym poza Piłą. Jest to związane z koniecznością ponoszenia coraz większych nakładów na pomoc osobom bezdomnym o szczególnych potrzebach zdrowotnych.

W zakresie dożywiania w ramach realizacji **Rządowego Programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”** ogółem w 2016 r. wsparciem objęto 4.541 osób (tj. o 89 osób mniej niż w roku 2015). Korzystały one z takich form wsparcia, jak przyznanie posiłku bądź zasiłku na zakup żywności. W ciągu ostatnich 3 lat liczba osób objętych programem dożywiania sukcesywnie spadała, jednak spadek w roku 2016 był nieznaczny w porównaniu do spadku z roku 2015, co zobrazowano w poniższej tabeli. Ogółem na realizację programu wydatkowano w 2016 r. kwotę 2.406.074 zł, tj. około 18 % mniej niż w roku 2015.

Tabela 7. Osoby objęte dożywianiem w latach 2014-2016

Grupy osób	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Dzieci do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej	905	739	679
Uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej	1.642	1.416	1.382
Pozostałe osoby	3.069	2.578	2.571
Ogółem*	5.439	4.630	4.541

Źródło: Dane MOPS w Pile

* liczby zawarte w poszczególnych wierszach nie sumują się

Od 2014 r. realizowana jest gminna uchwała umożliwiająca objęcia tą formą wsparcia rodziny o podwyższonym kryterium dochodowym (do 150 %). Z inicjatywy Gminy Piła oferta żywieniowa gwarantowana przez program, tj. jeden posiłek dziennie została także rozszerzona o dodatkowy posiłek (głównie w formie śniadania), zapewniany dzieciom w przedszkolach i szkołach, finansowany ze środków własnych.

Dożywianie najuboższych z terenu Piły rokrocznie stanowi jedno z zadań zleconych częściowo przez gminę organizacjom pozarządowym i instytucjom kościelnym, zgodnie z „Programem współpracy Miasta Piły z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia

2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie” na 2016 rok. W ramach dotacji przyznanej **Spółdzielni Socjalnej „Perfekcja” w Pile** tą formą pomocy w 2016 r. objęto 135 osób, tj. 2 osoby więcej niż w roku 2015. Organizacja przygotowywała dziennie 80 posiłków. Z oferty tej korzystały niezmiennie przede wszystkim osoby, które z różnych powodów nie mogą przygotować sobie posiłków w domu, osoby bezdomne odmawiające pobytu w schronisku oraz osoby uzależnione.

Foto: Jadłodajnia dla osób potrzebujących

Dotacja przekazana na ten cel przez gminę w 2016 r. wyniosła 104.700 zł i była o ok. 8 % wyższa niż dotacja z roku 2015. Pomoc w zakresie dożywiania realizowana była tradycyjnie również w drodze przyznania zasiłku w formie pieniężnej i zasiłku w formie skierowań do sieci sklepów, a także posiłków w jednostkach oświatowych (szkoły, przedszkola).

Kontynuowano również realizację **Podprogramu FEAD** w ramach PO Pomoc Żywnościowa, którego celem jest wsparcie osób i rodzin podlegających deprivacji materialnej, polegającego na pomocy żywnościowej, która zaspokoi ich podstawowe potrzeby w tym zakresie. W 2016 r. żywność w formie paczek, zawierających artykuły pierwszej potrzeby, dystrybuowaną przez Pilski Bank Żywności na podstawie skierowań MOPS, otrzymało 2722 osoby, tj. o ponad 50 % więcej niż w roku ubiegłym (2015 r.- 1770 osób).

Do zadań Ośrodka w 2016 r. niezmiennie należało także **sprawianie pogrzebu** osobom zmarłym, które nie posiadały rodziny lub w sytuacji, gdy członkowie rodziny z jakiś przyczyn odmówili podjęcia działań zmierzających do pochówku. Zadanie to należy do zadań gminy o charakterze obowiązkowym, realizowanym przez Ośrodek. Organizacja pogrzebu odbywa się na zasadach określonych przez gminę w *Uchwale Nr XXXIII/416/13 Rady Miasta Piły z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad sprawienia pogrzebu przez Miasto Piła*. W 2016 r. sfinansowanych zostało 11 pochówków.

Wspomniana uchwała reguluje również zasady dokonywania **pochówku dzieci**

martwo urodzonych bez względu na czas trwania ciąży. Przewidziała ona, iż w przypadku braku wyrażenia woli pochówku dziecka martwo urodzonego ze strony osób uprawnionych, za pochówek odpowiedzialny jest MOPS. Rok 2016 był drugim rokiem realizacji pochówku dzieci utraconych. W roku tym odbył się on dwukrotnie pod Pomnikiem Dzieci Utraconych na Cmentarzu Komunalnym w Pile i objęto nim ogółem 47 martwo urodzonych dzieci.

Ogółem na sprawianie pogrzebu w 2016 r. wydatkowano 30.788 zł.

2.2 Działania z zakresu zwiększania zasobów i poprawy warunków mieszkaniowych

W ramach działań zmierzających do zwiększenia zasobów mieszkaniowych rozpoczęto prace związane z budową 49 lokali mieszkalnych, na którą Gmina Piła, na mocy podpisanej w lutym 2016 r. umowy z Bankiem Gospodarstwa Krajowego, otrzymała wsparcie finansowe na pokrycie części kosztów realizacji z Funduszu Dopłat. Mieszkania będą przeznaczone dla beneficjentów innowacyjnego programu „Mieszkanie na start”, w ramach którego pilscy pracodawcy, którzy zamierzają utworzyć nowe miejsca pracy, o specjalności szczególnie niezbędnej dla rozwoju jego działalności, będą mogli ubiegać się o przyznanie lokalu komunalnego dla swojego pracownika. Celem programu jest wsparcie pilskich firm w pozyskiwaniu kompetencji, które warunkują ich dalszy rozwój, a także stworzenie młodym pracownikom możliwości uniezależnienia mieszkaniowego, rozwoju zawodowego i zgromadzenia środków na docelowe zamieszkanie.

W 2016 r. do użytku oddano 20 lokali mieszkalnych współfinansowanych z Funduszu Dopłat na mocy umowy z BGK podpisanej w 2013 r. Do części mieszkań wprowadziły się pilskie rodziny z budynków przeznaczonych do rozbiórki, część z nich przekazano w ramach programu „Mieszkanie na start”.

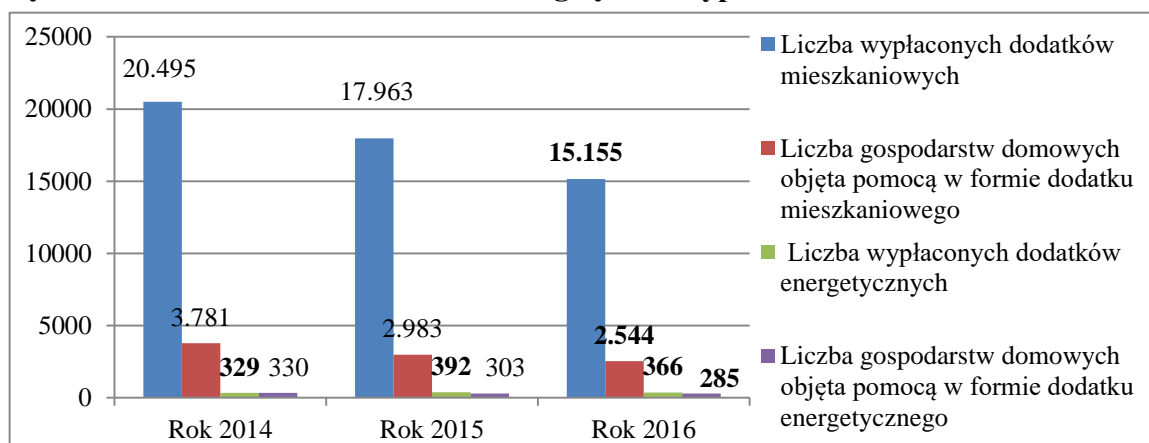

Foto: Program „Mieszkanie na start”

Poza realizacją działań zmierzających do rozwoju infrastruktury mieszkaniowej, Urząd Miasta Piły wypłacał w 2015 r., podobnie jak w latach poprzednich, świadczenia pieniężne na dofinansowanie opłat za mieszkanie dedykowane rodzinom o niskich dochodach. Poniższy wykres przedstawia **dotatki mieszkaniowe i energetyczne** wypłacone w latach 2014-2015.

Wykres 14. Dotatki mieszkaniowe i energetyczne wypłacone w latach 2014-2016

Źródło: Dane Urzędu Miasta Piły.

Jak wynika z wykresu, zarówno liczba przyznanych świadczeń, jak i liczba gospodarstw domowych objętych dotatkami mieszkaniowymi w latach 2014-2016 spadła. W związku z czym w 2016 r. wydatkowano na ten cel blisko 18 % środków mniej niż w roku 2015. Spadek ilości świadczeń związany jest zapewne z poprawą sytuacji materialnej mieszkańców Piły. Mała liczba wypłacanych rocznie dotatków energetycznych wynika z niewielkiego zainteresowani osób tym rodzajem wsparcia z uwagi na niskie kwoty jakie są przewidziane na ten cel. W 2016 r. na dotatki mieszkaniowe i energetyczne wydatkowano łącznie 3.226.466 zł.

Spadek w porównaniu do roku 2015 odnotowała również liczba działań z zakresu poprawy stanu technicznego istniejących lokali będących w zasobie gminnym, co wynika z realizacji w roku 2015 inwestycji pn. „*Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej na terenie miasta Piła – KAWKA 2*” o wartości ponad 2 mln zł. Wykonane w 2016 r. działania z zakresu modernizacji istniejących lokali:

- budowa przyłącza wodociągowego do budynku przy al. Niepodległości 148 w Pile
- remonty 22 lokali mieszkalnych
- wymiana okien i drzwi - 33 szt.

- remont elewacji budynku i pokryć dachowych
- wymiana kotła gazowego w 6 lokalach mieszkalnych
- przestawienie pieców - 39 szt.

Wydatki na **remonty gminnego zasobu mieszkaniowego** (bez wydatków na fundusz remontowy we wspólnotach) wyniosły 760.157 zł i były wyższe o 78 % od wydatków roku poprzedniego.

3. Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością

Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu bezdomności oscyluje w rokrocznie w granicach **200**, a niewielkie różnice są co do zasady wynikiem rotacji osób bezdomnych. Są to zarówno osoby bezdomne pochodzące z Piły, jak i spoza naszego miasta, które czasowo znalazły się na naszym terenie, w związku z czym należało im zapewnić bezpieczne schronienie oraz wyżywienie i niezbędną odzież, głównie w okresie zimowym. W 2016 r. z tytułu bezdomności udzielono wsparcia ogółem **214 osobom**, w tym 24 osobom spoza Piły. Podejmowane działania pomocowe na rzecz osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością, takie jak praca socjalna, streetworking, poradnictwo specjalistyczne, a także działalność Partnerstwa Lokalnego, służyły przede wszystkim zapobieganiu i wychodzeniu z bezdomności.

Pracę socjalną na rzecz osób zagrożonych bezdomnością, polegającą w szczególności na wsparciu osób zadłużonych, zagrożonych ryzykiem utraty dachu nad głową, świadczyli wszyscy pracownicy socjalni MOPS w Pile. **Praca z osobami bezdomnymi** była natomiast realizowana przez 2 pracowników wyspecjalizowanych w pracy z takimi osobami, przede wszystkim w oparciu o indywidualne programy wychodzenia z bezdomności (12 osób) oraz kontrakty socjalne (55 osób). Spadek realizowanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz wzrost realizowanych z osobami bezdomnymi kontraktów socjalnych w porównaniu do 2015 r. był wynikiem nowelizacji *ustawy o pomocy społecznej*, która zobligowała do zawierania kontraktu socjalnego z każdą osobą bezdomną kierowaną do schroniska.

Pracownicy ds. osób bezdomnych prowadzili działania również z wykorzystaniem tzw. **streetworkingu** czyli pracy prowadzonej w terenie, w tym miejscach niemieszkalnych, w których potencjalnie mogą przebywać bezdomni. W okresie jesienno-zimowym byli wspierani przez 2 streetworkerów organizacji pozarządowej **Akcja Humanitarna „Życie”** Oddział w Pile, a w razie potrzeby również

przez Straż Miejską lub Policję. AH „Życie” na realizację streetworkingu otrzymała dotację gminną w wysokości 25.000 zł, tj. o 25 % więcej niż w roku 2015. W 2016 r. zadaniem tym objęto ogółem 77 osób bezdomnych, tj. 20 osób więcej niż w roku 2015.

Foto: Streetworking pracowników socjalnych MOPS z udziałem Straży Miejskiej

Z uwagi na złożony charakter problemu bezdomności, walka z nim wymaga podejmowania współpracy szeregu instytucji. W tym celu w 2013 r. Ośrodek zainicjował utworzenie **Partnerstwa na rzecz rozwiązywania problemu bezdomności**, złożonego z 8 organizacji. Rok 2016 był czwartym rokiem działalności Partnerstwa Lokalnego.

Foto: Spotkanie Partnerstwa Lokalnego w 2016 r.

Biorąc pod uwagę fakt, iż osoby dotknięte problemem bezdomności niejednokrotnie borykają się z uzależnieniem, pomoc tej grupie potrzebujących jest utrudniona z uwagi na kumulację niekorzystnych czynników oraz negatywnych przyzwyczajęń. W związku z tym niekiedy sprowadza się ona do zabezpieczenia podstawowych potrzeb takich jak dach nad głową, ciepły posiłek czy zapewnienie możliwości bezpłatnego leczenia.

W myśl art. 48 *ustawy o pomocy społecznej*, osoba lub rodzina ma prawo do schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania, jeżeli jest tego pozbawiona. Zatem, jednym podstawowych zadań gminy w zakresie zabezpieczenia podstawowych potrzeb osób bezdomnych jest **zapewnienie schronienia**. Ogółem w 2016 r. schronieniem objęto 166 osób. Gmina Piła realizowała to zadanie w trojaki sposób:

- poprzez powierzenie realizacji zadania zapewnienia 50 miejsc dla osób bezdomnych w wyspecjalizowanej placówce organizacji pozarządowej Pilskie Centrum Pomocy Bliźniemu Monar-Markot
- poprzez kierowanie do specjalistycznych ośrodków poza Piłą tych osób bezdomnych, których stan zdrowia nie pozwala na umieszczenie w schronisku o tradycyjnym profilu
- poprzez prowadzenie w ramach MOPS Ośrodka Wsparcia

Ośrodek Wsparcia stanowił uzupełnienie oferty schronienia na terenie Piły. Jest on dedykowany osobom pozbawionym dachu nad głową szczególnej kategorii. Co do zasady nie są to osoby bezdomne w powszechnym rozumieniu tego słowa, a rodziny i osoby, które z różnych przyczyn czasowo pozbawione zostały możliwości pobytu w lokalu o charakterze mieszkalnym, takie jak: usamodzielniający się wychowankowie pieczy zastępczej, ofiary przemocy w rodzinie izolowane od sprawców, rodziny z dziećmi czy rodziny, które w wyniku zdarzenia losowego tymczasowo utraciły dach nad głową.

MOPS w Pile kieruje osoby bezdomne do **PCMB Monar-Markot** na podstawie umowy zawartej pomiędzy Gminą Piła a organizacją. W roku 2016 zadanie zapewnienia schronienia realizowane było po raz pierwszy w 2 formach: pobytu w placówce udzielającej całodobowego schronienia (schronisko) oraz pobytu tymczasowego w postaci noclegu, jednego ciepłego posiłku i środków opatrunkowych do udzielenia pierwszej pomocy (noclegownia). Organizacja zapewniała schronienie mając do dyspozycji 2 budynki. Średniomiesięczna liczba osób bezdomnych pochodzących z Piły, kierowanych do schroniska na terenie miasta wyniosła 29 osób, a do noclegowni – 5 osób, przy czym niektóre osoby bezdomne w trakcie roku kierowane były kilkakrotnie.

Foto: Monar- Markot w Pile.

Ogółem na zapewnienie schronienia Gmina Piła w placówce wydatkowała

341.043 zł, tj. 30 % więcej niż w roku 2015. Część osób skierowanych, w miarę swoich możliwości finansowych, samodzielnie opłacała wyżywienie w schronisku lub cały koszt pobytu. PCPB Monar-Markot, poza schronieniem, tradycyjnie zapewniał swoim mieszkańcom całodzienne wyżywienie, środki higieniczne i opatrunkowe oraz wsparcie socjalne i poradnictwo specjalistyczne, a w okresie dużych spadków temperatury zapewniał schronienie osobom po nieznacznym spożyciu alkoholu w tzw. „pokoju interwencyjnym”.

Podobnie jak w latach poprzednich PCPB Monar-Markot realizował również na rzecz swoich mieszkańców zadanie z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom, dofinansowane w ramach dotacji gminnej w kwocie analogicznej do roku 2015 (55.000 zł), polegające na prowadzeniu terapii uzależnień i poradnictwa dla osób dotkniętych alkoholizmem i ich rodzin.

Do specjalistycznych ośrodków poza Piłą skierowano **18 osób bezdomnych o szczególnych potrzebach zdrowotnych**, tj. o 5 mniej niż w 2015 r. Spadek ten wynikał z samych potrzeb środowiskowych, jak również z faktu, iż osoby o stanie zdrowia wymagającym opieki całodobowej co do zasady docelowo kierowane są do domów pomocy społecznej. W tym miejscu warto wspomnieć, iż obowiązujące obecnie uwarunkowania prawne, dotyczące standaryzacji placówek zapewniających schronienie osobom bezdomnym, stanowią, że w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych czy ogrzewalni mogą przebywać osoby zdolne do samoobsługi, których stan zdrowia nie zagraża zdrowiu i życiu innych osób przebywających w placówce. To w dużej mierze ogranicza możliwość kierowania osób bezdomnych z problemami zdrowotnymi do placówek dotychczas dedykowanych tej kategorii osób i dostosowanych do ich stanu zdrowia. W enumeratywnym rozumieniu tego zapisu należy bowiem uznać, że te osoby bezdomne, które z powodów zdrowotnych nie mogą być przejęte do tradycyjnej placówki, winny być kierowane do profilowanych domów pomocy społecznej, których oferta, ze względu na sytuację demograficzną, jest ograniczona.

Wydatki na zapewnienie schronienia osobom bezdomnym poza Piłą wyniosły 139.112 zł i wzrosły o 3,06 % w porównaniu do roku poprzedniego. Wzrost wydatków na ten cel wynika z faktu, iż Ośrodek opłacał koszty pobytu osób skierowanych do ośrodków zarówno w roku bieżącym, jak i latach wcześniejszych. Przy tym należy wspomnieć, iż kierowanie osób bezdomnych o szczególnych potrzebach zdrowotnych do ośrodków poza Piłą jest rozwiązaniem dużo mniej kosztownym niż umieszczenie

tych osób w domach pomocy społecznej.

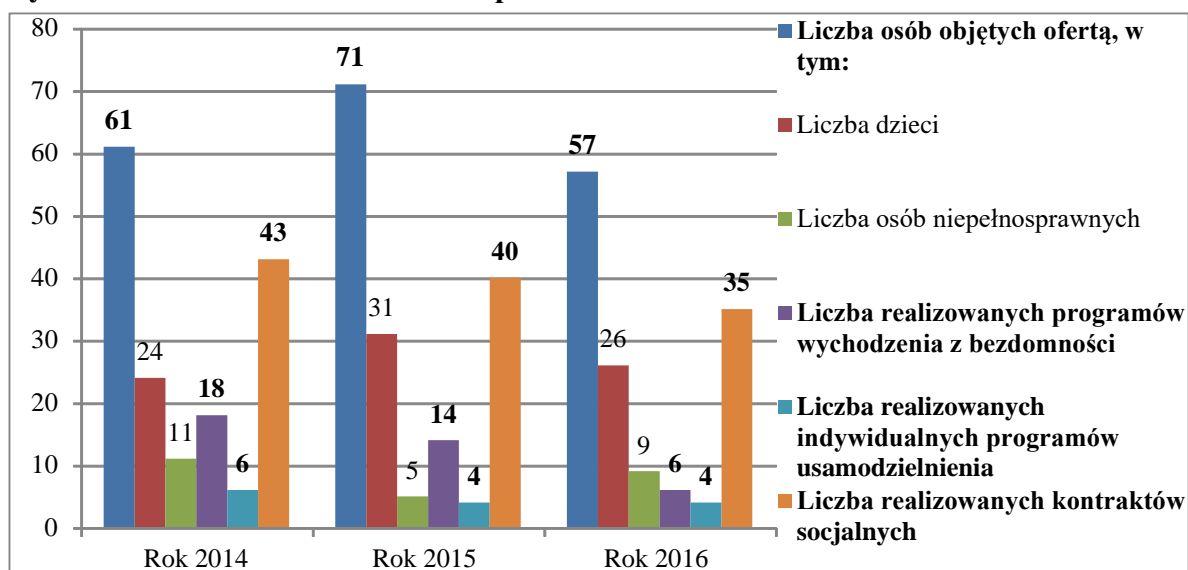
Druga ze wspomnianych placówek, która ze strony gminnej zapewniała całodobowe schronienie osobom tego pozbawionym - **Ośrodek Wsparcia** mieszczący się w budynku **MOPS** przy ul. Spacerowej 23, dysponuje 36 miejscami. W roku 2016 r. jego ofertą objęto 57 osób, w tym 8 mężczyzn, 23 kobiety i 26 dzieci.

Foto: Ośrodek Wsparcia MOPS

Jak wspomniano, placówka ta jest uzupełnieniem oferty schronienia na terenie Piły, dedykowanym wybranym kategoriom osób pozbawionych dachu nad głową. Rzadziej pod dach placówki trafiają osoby bezdomne w potocznym rozumieniu tego słowa. Ponadto, pomimo faktu, iż placówka co do zasady oferuje schronienie potrzebującym osobom z terenu Piły, zdarza się, że doraźnie zapewnia dach nad głową grupom osób poszkodowanym np. w wypadkach komunikacyjnych na terenie miasta, w ramach tzw. gminnego zarządzania kryzysowego. Warto wspomnieć, iż poza Specjalistycznym Ośrodkiem Wsparcia dla Ofiar Przemocy, który z ramienia powiatu zapewnia schronienie ofiarom przemocy w rodzinie, Ośrodek Wsparcia MOPS jest jedyną placówką, do której obecnie kieruje się rodziny z dziećmi.

Wykres 15. Działalność Ośrodka Wsparcia w latach 2014-2016

Źródło: Dane MOPS w Pile.

Jak wynika z wykresu, liczba realizowanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności, kontraktów socjalnych, czy indywidualnych programów usamodzielnienia była w latach 2014-2016 zmienna. Uzależniona jest ona bowiem od kategorii osób bezdomnych objętych schronieniem.

Ogólna liczba osób objętych rokrocznie ofertą Ośrodka Wsparcia jest zmienna i uzależniona w dużej mierze od liczebności rodzin z dziećmi. Wpływ na nią mają także doraźne przyjęcia do placówki. Dla porównania - w 2015 r. schronieniem o charakterze doraźnym, trwającym do kilku tygodni, objęto 2 rodziny z terenu Piły (7 osób), które utraciły czasowo dach nad głową z powodu pożaru, natomiast w 2016 r. już tylko jedną taką rodzinę (3 osoby). Istotny wzrost w porównaniu do roku 2015 odnotowała natomiast liczba niepełnosprawnych mieszkańców (z 5 osób w roku 2015 do 9 w roku 2016). Wskazuje to, iż placówka spełnia standardy niezbędne do zabezpieczenia schronienia również tej kategorii osób. Budynek posiada bowiem windę, a jego pomieszczenia, w tym łazienki, zostały odpowiednio dostosowane już na etapie powstawania placówki. W 2016 r. podjęto również działania służące jeszcze lepszemu dostosowaniu warunków do potrzeb dzieci poprzez **remont świetlicy OW**.

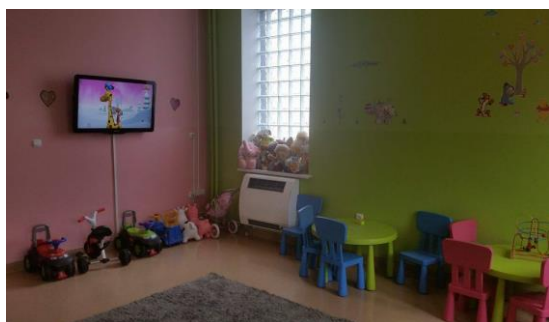

Foto: Świetlica Ośrodka Wsparcia po remoncie

Rokrocznie wszyscy mieszkańcy Ośrodka uczestniczą w **projektach socjalnych**, prowadzonych przez 3 pracowników socjalnych świadczących pracę socjalną wyłącznie na rzecz mieszkańców, psychologa oraz wolontariuszy. Ich tematyka jest dostosowana do potrzeb. W 2016 r. realizowano projekty socjalne analogiczne do roku poprzedniego:

- „Portmonetka” (dotyczący zarządzania budżetem domowym, utrzymywania porządku w domu, planowania codziennych zakupów),
- „Kawiarenka” (dotyczący komunikacji interpersonalnej)
- „Czerwony balonik” (dotyczący organizacji codziennych czynności, w tym spędzania czasu wolnego z dziećmi i zagadnień związanych z problemami opiekuńczo-wychowawczą).

Koszt pobytu jednej osoby w Ośrodku Wsparcia w okresie od 1.04.2016 r. do 31.03.2017 r. wynosił 575,41 zł (o 50,38 zł więcej niż w roku 2015). Odpłatność, bądź zwolnienie z niej poszczególnych osób, ustalano w zależności od dochodu osoby lub rodziny kierowanej do placówki. Częściową odpłatność poniosło 13 osób (5 więcej niż w roku 2015), a 44 osoby były zwolnione z odpłatności (o 19 mniej niż w roku poprzednim).

Zapewnienie posiłku osobom bezdomnym odbywało się w 2016 r. poprzez **zlecenie zadania dożywiania spółdzielni socjalnej „Perfekcja”** (opisanego w poprzedniej części opracowania), której pracownicy, tj. osoby wychodzące z bezdomności, przygotowywali posiłki dla osób, które z różnych powodów nie mogły przygotować sobie posiłków w domu, w tym osób bezdomnych odmawiających pobytu w schronisku oraz osób uzależnionych. Ta formą wsparcia objęto 41 osób bezdomnych.

Osobom bezdomnych udzielano również **wsparcia finansowego** w formie: zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności (120 osobom) lub w celu zaspokojenia innych potrzeb (76 osobom), zasiłku okresowego (64 osobom), zasiłku stałego (51 osobom). Niekiedy, w przypadku ryzyka marnotrawienia środków z powodu uzależnienia, świadczenia wydatkowane były pod nadzorem pracowników socjalnych bądź wypłacane w formie bonów.

Ośrodek w 2016 r. załatwiał także doraźnie **sprawy 24 osób bezdomnych pochodzących z innych gmin**. W takim przypadku gminy właściwe dokonywały naszej gminie zwrotu wydatków. Ośrodek potwierdzał również osobom bezdomnym **prawo do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej**, finansowanych ze środków publicznych. Ponadto, pracownik socjalny Ośrodka, w dalszym ciągu sprawował pieczę nad **mieszkaniami wspieranym**, prowadząc pracę socjalną z usamodzielnianymi wychowankami pieczy zastępczej.

Cel 2. Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży

Biorąc pod uwagę tendencje demograficzne niezmiennie ważnym czynnikiem lokalnej polityki społecznej pozostaje wspieranie rodzin, z jednej strony poprzez zabezpieczanie socjalne, z drugiej – w drodze kompleksowych działań służących wzmocnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Nieodzownym wydaje się być również przeciwdziałanie powstawania zjawisk patologicznych, takich jak przemoc i

uzależnienia, a także stymulowaniu rozwoju samych dzieci i propagowaniu wśród nich alternatywnych form spędzania czasu wolnego, które sprzyjają przeciwdziałaniu zachowaniom dysfunkcyjnym w dorosłym wieku.

1. Wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania, udzielanie pomocy rodzinom będącym w kryzysie, rozwijanie systemu wsparcia

1.1 Realizacja zadań z zakresu wspierania rodziny

Kluczowym aktem prawnym regulującym zadania z zakresu wspierania instytucjonalnego rodzin przeżywających problemy opiekuńczo-wychowawcze jest *ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*. Zgodnie z ustawą, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Rok 2016 r. był ostatnim rokiem realizacji *Gminnego Programu Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2014-2016*, przyjętego *Uchwałą Nr LI/669/14 Rady Miasta Piły z dnia 30 września 2014 r.* Kontynuacja programu, *Gminny Programu Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2017-2019*, został przyjęty do realizacji w dniu 28 marca 2017 r. na mocy *Uchwały Nr XXXIII/486/17 Rady Miasta Piły*. Na poziomie gminnym, głównym realizatorem zadań z zakresu wsparcia rodziny był w 2016 r. Ośrodek.

Szczególną formą wsparcia rodzin w kryzysie jest **asysta rodzinna**. W Ośrodku od 2012 r. funkcjonuje **Zespół ds. Asysty Rodzinnej**, w którym w 2016 r. zatrudnionych było **8 asystentów** rodziny. Objęli oni swoim wsparciem **123 rodziny**, o łącznej liczbie **237 dzieci**, utrzymując się na poziomie zbliżonym do roku 2015. Rodziny, z którymi w 2016 r. pracowali asystenci, to w zdecydowanej większości rodziny z 1 i 2 dziećmi.

W 2016 r. asystenci rozpoczęli pracę z **35 nowymi rodzinami**, a **zakończyli z 14 rodzinami**. W 5 rodzinach, z którymi zakończono pracę, zostały zrealizowane cele założone w planie pracy i znacznie poprawiło się funkcjonowanie rodzin. Powodem zakończenia pracy w 1 rodzinie było zaniechanie przez nią współpracy z asystentem. W kolejnej rodzinie asysta została zakończona z powodu braku efektów. W 7 rodzinach asysta została zakończona z powodu zmiany metod pracy, bądź w związku ze zmianą ich miejsca zamieszkania. Porównując z danymi za poprzednie lata, w 2016 r. znacznie

zmniejszyła się liczba rodzin, w których asysta została zakończona z powodu braku współpracy.

Rodziny objęte wsparciem asystentów to w większości rodziny korzystające z pomocy społecznej, objęte uprzednio pomocą materialną i pracą socjalną, która okazała się niewystarczająca. Stąd wśród rodzin, z którymi w 2016 r. pracowali asystenci rodziny, najliczniejszą grupę stanowiły rodziny objęte tą formą wspierania na wniosek pracownika socjalnego. Asystent rodziny oferował rodzinom przede wszystkim wsparcie w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych i motywował do pozytywnej zmiany dotychczasowego stylu życia rodziny. Należy podkreślić, że zgodnie z art. 15 ust. 4 *ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę z nie więcej niż **15 rodzinami**. Kolejną grupą rodzin współpracujących z asystentem rodziny, były rodziny, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej (35 rodzin). Należy przy tym zaznaczyć, że 7 dzieci z rodzin biologicznych objętych asystą, w efekcie pracy z rodzicami wróciło pod ich opiekę. Najmniej liczną grupę stanowiły rodziny zobowiązane do współpracy z asystentem przez sąd (4 rodziny). Wśród nich była 1 rodzina, z której dzieci były umieszczone w pieczy zastępczej oraz 3 rodziny sprawujące opiekę nad dziećmi.

W 2016 r. asystenci prowadzili **monitoring sytuacji** 16 rodzin, w których w latach 2015-2016 została zakończona praca. Przeciętny czas trwania monitoringu wynosił 6 miesięcy. W jednej rodzinie został on przedłużony o kolejnych 6 miesięcy.

Współpraca interdyscyplinarna na rzecz wspierania dziecka i rodziny odbywała się w 2016 r. niezmiennie na dwóch płaszczyznach. W obrębie Ośrodka polegała na ścisłej współpracy asystentów rodziny z pracownikami socjalnymi oraz pracownikami pozostałych komórek organizacyjnych, w tym szczególnie Działu Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych, Sekcji Realizacji Świadczeń i Ośrodka Wsparcia. Ponadto, asystenci i pracownicy socjalni, w ramach swoich obowiązków zawodowych podejmowali **współpracę z przedstawicielami innych instytucji** oraz urzędów (zarówno z Piły, jak i spoza jej terenu), które realizują zadania na rzecz dziecka i rodziny. Ścisła współpraca MOPS w Pile z sądami, koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej oraz pracownikami placówek opiekuńczo-wychowawczych miała na celu powrót jak największej liczby dzieci przebywających w pieczy zastępczej do rodziców biologicznych. W jej ramach pracownicy socjalni i asystenci rodziny:

- uczestniczyli w **145 posiedzeniach** zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej, oraz 17 posiedzeniach zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w instytucjonalnej pieczy zastępczej
- sporządzili **254 informacje** o funkcjonowaniu rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej oraz opinii o rodzinach zastępczych i kandydatach do pełnienia tej funkcji - na wniosek organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej
- sporządzili **144 informacje** o sytuacji rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej na potrzeby placówek opiekuńczo-wychowawczych
- sporządzili **156 sprawozdań** do sądów rodzinnych o sytuacji rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w różnych formach pieczy zastępczej, w oparciu o postanowienia zobowiązujące Ośrodek do ich składania
- sporządzili **26 planów** pracy z rodzinami dzieci umieszczonymi w pieczy zastępczej, które zgodnie z *ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* są skoordynowane z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.

Działaniem na rzecz wspierania rodziny, będącym przykładem współpracy interdyscyplinarnej jest także współpraca pracowników socjalnych i asystentów rodziny z Zespołem Interdyscyplinarnym do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w ramach którego są powoływani do grup roboczych prowadzących działania wspierające rodziny dotknięte przemocą.

Zakres obowiązków asystentów rodziny pozostały niezmienny od 2012 r. Pracownicy Zespołu ds. Asysty Rodzinnej podobnie, jak w poprzednich latach, uczestniczyli w konferencjach, warsztatach i szkoleniach organizowanych w siedzibie Ośrodka oraz w innych jednostkach, a także cyklu szkoleń skierowanych do osób pracujących z dzieckiem i rodziną z problemem przemocy, które odbywały się w ramach projektu „Pozytywka. Edycja 2016”. Zagadnienie to omówiono w dalszej części opracowania.

W roku 2016, podobnie jak w latach poprzednich, na terenie miasta funkcjonowały 2 **placówki wsparcia dziennego** prowadzone przez organizację pozarządową Salezjańskie Stowarzyszenie Wychowania Dzieci i Młodzieży w Pile na

zlecenie gminy. Prowadziło ono koła zainteresowań, w tym: artystyczno cyrkowe, kulinarno językowe oraz plastyczno rekreacyjne (opieką objęto łącznie **30 dzieci**).

W oparciu o *ustawę z dnia 24 kwietnia 2005 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie* **czas wolny dzieciom i młodzieży** organizowały ponadto:

- Stowarzyszenie Taneczne Beezone, które, podobnie jak w 2015 r., prowadziło zajęcia taneczne (uczestniczyło w nich 15 dzieci)
- Stacja Diakonii Parafii Ewangelicko–Augsburskiej w Pile, która w okresie od lutego do czerwca zorganizowała warsztaty teatralne dla 15 dzieci.

Organizacje pozarządowe były również realizatorem **wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży** z terenu miasta Piły, opisanego w dalszej części opracowania.

W ramach działań z zakresu wspierania rodziny niezmiennie **promowane były wartości rodziny oraz prawidłowego wzorca postaw rodzicielskich i relacji w rodzinie** (głównie poprzez działania funkcjonujących w strukturach Ośrodka Klubu Integracji Społecznej i Ośrodka Wsparcia) oraz **działania z zakresu wspierania rodziny** (przede wszystkim przez asystentów rodziny i pracowników socjalnych, w drodze pracy z rodzinami oraz podczas służbowych kontaktów z przedstawicielami innych instytucji). Prowadzono także działania służące integracji rodziny (przede wszystkim poprzez integrację międzypokoleniową seniorów DDP z dziećmi i młodzieżą).

W ramach realizacji zadania własnego, wynikającym z *ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, **współfinansowano pobyt dzieci w różnych formach pieczy zastępczej**. Wg stanu na 31 grudnia 2016 r. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywało **34 dzieci** z terenu Piły, a w rodzinach zastępczych **87 dzieci**. Wydatki gminy na ten w 2016 r. wyniosły w 2016 r. 795.658 zł i były wyższe o 37 % niż w roku 2015.

W 2016 r. po raz pierwszy w pieczy zastępczej umieszczonych zostało 26 dzieci, z 17 rodzin. Pieczę zastępczą opuściło 19 dzieci, z czego 6 wróciło do rodzin biologicznych, 7 osiągnęło pełnoletność, a 6 trafiło do adopcji. Warto zaznaczyć, że w porównaniu do 2015 r. o 16 spadła liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,

Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za rok 2016 zostało przedstawione na sesji Rady Miasta Piły 28 marca 2017 r.

2. Wsparcie dzieci i młodzieży we wszechstronnym rozwoju i kształceniu, w tym dotkniętych niepełnosprawnością

Stymulowanie rozwoju najmłodszych mieszkańców Piły odbywało się w 2016 r. m.in. poprzez: zapewnienie możliwości nieodpłatnego kształcenia, właściwą organizację czasu wolnego, zapewnienie nieodpłatnego posiłku i dojazdu do szkoły, wyposażenia w niezbędne podręczniki i artykuły szkolne oraz przyznawanie stypendiów o charakterze motywacyjnym i socjalnym.

2.1 Działania jednostek oświatowych w zakresie wsparcia dzieci i młodzieży we wszechstronnym rozwoju i kształceniu

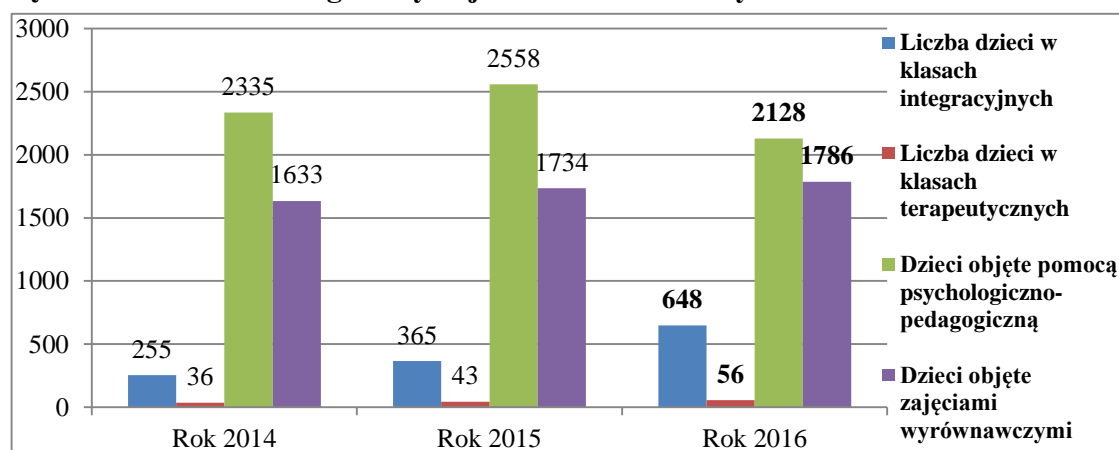
W procesie kształcenia i rozwoju dzieci i młodzieży istotną rolę niezmiennie pełniły w 2016 r. **gminne jednostki oświatowe**.

W roku szkolnym 2015/2016 edukacją na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum objęto **6.596 uczniów**, tj. 351 więcej niż w roku szkolnym 2014/2015. Wychowaniem przedszkolnym objęto **1.997 dzieci**, tj. 147 mniej. Na taki stan rzeczy w roku szkolnym 2015/2016 wpływ miała m.in. konieczność posyłania do szkoły dzieci, które w pierwszym półroczu 2015 r. ukończyły 6 rok życia.

Biorąc pod uwagę, iż realizacja zadań oświatowych w poszczególnych latach szkolnych jest rokrocznie przedmiotem odrębnej sprawozdawczości, w niniejszym opracowaniu, podobnie jak w roku ubiegłym, wskazano tylko niektóre z działań, przedstawiając je na kolejnym wykresie w ujęciu progresywnym.

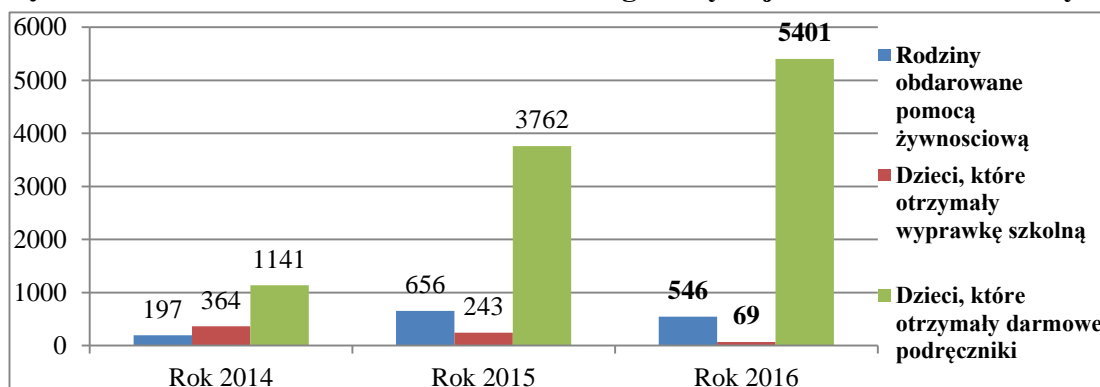
Informację o stanie realizacji zadań oświatowych w Gminie Piła w roku szkolnym 2015/2016 przedstawiono na sesji Rady Miasta Piły w dniu 25 października 2016 r.

Wykres 16. Działalność gminnych jednostek oświatowych w latach 2014-2016

Źródło: Dane Urzędu Miasta Piły.

Wykres 17. Pomoc materialna realizowana w gminnych jednostkach oświatowych

Źródło: Dane Urzędu Miasta Piły.

Analiza danych z wykresów wskazuje na utrzymanie się tendencji wzrostowej w przypadku większości z przedstawionych działań, m.in. liczby dzieci uczących się klasach integracyjnych i terapeutycznych czy też dzieci objętych zajęciami wyrównawczymi. Zmniejszenie się liczby dzieci objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną wynika wprost z potrzeb środowiska w tym zakresie, natomiast spadek ilości rodzin obdarowanych pomocą żywnościową - głównie z poprawy sytuacji materialnej pilskich rodzin oraz faktu, iż nie wszystkie szkoły współpracowały z PBŻ.

Zmniejszenie, podobnie jak w roku poprzednim, odnotowała liczba uczniów, którym przyznano wyprawkę szkolną - na rzecz zwiększenia się liczby uczniów objętych pomocą w formie darmowych podręczników. Taki stan rzeczy uwarunkowany był jednoczesną realizacją dwojakiego rodzaju programów rządowych: „Wyprawka szkolna”, którego celem jest wyrównywanie szans edukacyjnych i wspieranie rozwoju edukacyjnego uczniów przez dofinansowanie zakupu podręczników oraz „Darmowe podręczniki”, zgodnie z którym MEN zaopatruje szkoły w darmowe podręczniki i materiały ćwiczeniowe, rokrocznie rozszerzając zakres wsparcia na kolejne klasy. W efekcie doprowadziło to do zmniejszenia się liczby uczniów, którym rodzice zakupili podręczniki w ramach wsparcia z programu „Wyprawka szkolna”.

Wśród działań gminnych jednostek oświatowych na rzecz wspierania rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży na uwagę zasługuje również większa niż w 2015 r. liczba realizowanych projektów i programów unijnych oraz rządowych, a także liczba nauczycieli uczestniczących w różnych formach doskonalenia zawodowego. Liczba najzdolniejszych dzieci, które otrzymały stypendia, oscylowała na poziomie zbliżonym do roku 2015.

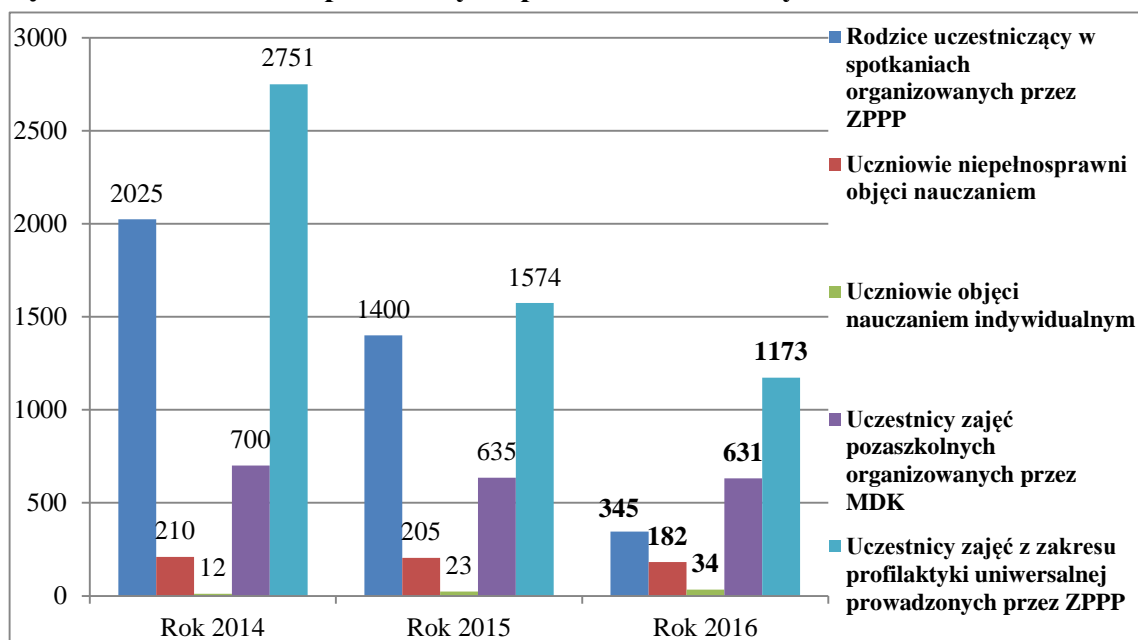
Wybrane wydatki gminnych jednostek oświatowych w roku 2016 wyniosły:

- „*Wyprawka szkolna*” - 22.750 zł tj. 59 % mniej niż w roku 2015
- „*Darmowe podręczniki*” – 520.133 zł, tj. 6 % więcej niż w roku 2015
- **dowóz dzieci** – 104.414 zł, tj. 12 % więcej niż w roku 2015
- **realizacja projektów unijnych w szkołach i przedszkolach** – 119.656 zł, tj. 241 % więcej niż w roku 2015
- **Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa** – 15.000 zł.

Działania z zakresu wspierania rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży, podejmowane były w roku 2016 również przez **pilskie placówki oświatowe szczebla powiatowego**. Ważniejsze z nich zobrazowano na poniższym wykresie.

Spośród niewymienionych na wykresie działań z zakresu wspierania rodziny oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży, które odnotowały wzrost w stosunku do roku 2015, warto również wyróżnić zwiększenie nakładów pieniężnych na doposażenie szkół, a także wzrost liczby nauczycieli podnoszących kwalifikacje zawodowe. Spadła natomiast liczba uczniów, którzy otrzymali stypendia naukowe, artystyczne lub sportowe oraz liczba nowouruchomionych kierunków kształcenia.

Wykres 18. Działalność powiatowych placówek oświatowych w latach 2014-2016

Źródło: Dane Starostwa Powiatowego w Pile.

Jak wynika z wykresu, kolejny rok z rzędu spadek odnotowały działania z zakresu profilaktyki, dedykowane rodzicom oraz uczniom. Ich zakres z jednej strony

był odpowiedzią na potrzeby środowiska, z drugiej wynikał z ograniczeń kadrowych. Wzrost kolejny raz odnotowała liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym. Liczba uczniów korzystających z zajęć pozaszkolnych w MDK była na poziomie roku 2015. Spadek liczby uczniów niepełnosprawnych objętych nauczaniem wiązał się natomiast z brakiem kształcenia na poziomie zasadniczej szkoły specjalnej.

2.2 Świadczenia przyznawane na rzecz wsparcia dzieci i młodzieży we wszechstronnym rozwoju i kształceniu

W trosce o wspieranie dzieci i młodzieży we wszechstronnym rozwoju i kształceniu kontynuowano także przyznawanie i wypłatę świadczeń pieniężnych, takich jak stypendia i zasiłki szkolne, świadczenia rodzinne z dodatkami, a także świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Świadczeniem nowym, które w sposób istotny zwiększyło zasobność materialną rodzin z dziećmi było przyznawane od kwietnia 2016 r. świadczenie wychowawcze, realizowane na mocy rządowego programu Rodzina 500+. Ważnym wsparciem dla rodzin z dziećmi było również wprowadzenie świadczenia rodzicielskiego, dedykowanego osobom wychowującym dziecko do 1 roku życia, nieuprawnionym do zasiłku macierzyńskiego, czyli m.in. osobom bezrobotnym, zatrudnionym na podstawie umów cywilno-prawnych czy też studentom.

W 2016 r. wydano 447 decyzji przyznających **stypendium szkolne**. Z tej formy wsparcia skorzystało **1032 uczniów**, tj. 39 % więcej niż w roku 2015. Ze stypendiów tradycyjnie mogli skorzystać mieszkający w Pile uczniowie do 24 roku życia, znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej. W ramach świadczeń pomocy materialnej dla uczniów przyznano również 8 zasiłków szkolnych w wysokości po 590,00 zł. Wydatki na świadczenia i zasiłki szkolne w roku 2016 wyniosły 1.773.718 zł, tj. o 11 % więcej niż w roku poprzednim. Wydatki te zostały w 63 % sfinansowane z dotacji budżetu państwa na dofinansowanie zadania własnego gminy.

Liczbę rodzin z dziećmi objętych świadczeniami rodzinnymi (z wyłączeniem świadczeń opiekuńczych, związanych z niepełnosprawnością), tj. zasiłków rodzinnych z dodatkami i jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka, a także świadczeniami z funduszu alimentacyjnego i postępowaniami wobec dłużników alimentacyjnych, przedstawiono w poniższych tabelach.

Tabela 8. Zestawienie ilości wypłaconych zasiłków rodzinnych wraz dodatkami

Wyszczególnienie	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Ilość rodzin, pobierających zasiłek, w tym, z:	1407	1374	1459
- 1 dzieckiem	543	532	555
- 2 dzieci	547	545	601
- 3 dzieci	232	217	221
- 4 i więcej	81	79	82
Ogółem ilość dzieci, na które wypłacono zasiłek rodzinny	2678	2609	2769

Źródło: Dane MOPS w Pile.

Z powyższych danych wynika, że rok 2016 był pierwszym rokiem na przestrzeni ostatnich lat, w którym odnotowano wzrost liczby rodzin i dzieci, na rzecz których wypłacono **zasiłek rodzinny** z dodatkami. Powodem wzrostu było z jednej strony podniesienie o 100 zł kryterium dochodowego obowiązującego w okresie zasiłkowym 2015/2016 i wprowadzenie od stycznia 2016 r. zasady „złotówka za złotówkę”, z drugiej – złożenie wniosku przez rodziny, które do tej pory nie ubiegały się o zasiłek, a wniosek złożyły „przy okazji” ubiegania się o świadczenie wychowawcze.

Rok 2016 r. był także rokiem, w którym odnotowano wzrost liczby rodzin uprawnionych do **jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka**, czyli tzw. „becikowego” (2014 – 523, 2015 – 499, 2016 – 563 rodziny). Przyczynę takiego stanu rzeczy upatrywać można w niewielkim wzroście liczby urodzeń oraz ograniczeniu migracji zarobkowej do UE. Świadczenie to wprowadzono od 2013 r. uzależnione jest od dochodu, jednak w całym 2016 r. tylko w 19 przypadkach odmówiono przyznania go z powodu przekroczenia kryterium dochodowego.

Liczbę świadczeń przyznanych w ramach ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów w latach 2014-2016, wg. stanu na koniec każdego roku, przedstawia kolejna tabela.

Tabela 9. Wypłacone świadczenia z funduszu alimentacyjnego w latach 2014-2016

Wyszczególnienie	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Ilość rodzin, którym wypłacano świadczenie	574	542	493
Ilość osób uprawnionych, na które wypłacano świadczenie	852	802	737

Źródło: Dane MOPS w Pile.

Z analizy powyższych danych wynika, że rokrocznie następuje zmniejszenie liczby osób uprawnionych do świadczeń z funduszu alimentacyjnego z powodu niemożności wyegzekwowania alimentów od osób należących do kręgu zobowiązanych wobec nich do alimentacji. Wpływ na taką sytuację niewątpliwie ma poprawa sytuacji na rynku pracy przy zachowaniu dotychczasowego kryterium dochodowego uprawniającego do świadczenia, które jest niezmiennie od 2008 r.

Ogółem w 2016 r. na świadczenia rodzinne (z wyłączeniem świadczeń opiekuńczych i świadczenia rodzicielskiego) oraz świadczenia z funduszu alimentacyjnego wydatkowano 10.428.607 zł, tj. niepełna 8 % więcej niż w roku 2015.

Tutejszy Ośrodek równoległe do wypłacanych świadczeń z funduszu alimentacyjnego prowadził w 2016 r., zestawione w kolejnej tabeli, **postępowania wobec dłużników alimentacyjnych**. Podobnie jak zgłaszanie zobowiązań dłużników z zaległością przekraczającą 6 miesięcy do Biur Informacji Gospodarczych, miały one na celu zwiększenie skuteczności ściągania należności z tytułu wypłaconych świadczeń.

Tabela 10. Działania wobec dłużników alimentacyjnych w latach 2014-2016

Podejmowane działania	Lata		
	2014	2015	2016
Przeprowadzone wywiady alimentacyjne i odebrane oświadczenia majątkowe	284	299	220
Przekazane komornikowi sądowemu informacje mające wpływ na egzekucję zasadzonych świadczeń alimentacyjnych	284	309	255
Zobowiązanie dłużnika do zarejestrowania się w urzędzie pracy jako bezrobotny, poszukujący pracy	62	51	53
Wystąpienie z wnioskiem do starosty o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika	152	114	88
Wnioski do prokuratury o ściganie za przestępstwo niealimentacji (art.209 KK) - w tym prokurator:	24	50	30
- umorzył lub odmówił wszczęcia dochodzenia,	6	23	16
- wszczął dochodzenie,	5	12	2
- zawiesił postępowanie,	0	2	0
- skierował akt oskarżenia,	6	3	4
- prowadzi postępowania	7	10	8
Wnioski do starosty o zatrzymanie prawa jazdy w tym:	21	39	13
- zatrzymano,	6	13	2
- umorzono postępowanie,	13	22	10
- prowadzi postępowania	2	3	1
Wnioski do starosty o zwrot zatrzymanego prawa jazdy	5	4	2
Ilość zgłoszonych dłużników do Krajowego Rejestru Długów	1023	1064	1094

Źródło: Dane MOPS w Pile.

Z powyższej tabeli wynika, że w 2016 r. zmalała liczba przeprowadzonych wywiadów alimentacyjnych, co jest wprost wynikiem spadku liczby przyznawanych świadczeń. Ośrodek złożył również mniej niż w roku poprzednim wniosków do prokuratury o ściganie za przestępstwo niealimentacji oraz do starosty o zatrzymanie dłużnikom prawa jazdy. Taki stan rzeczy może wskazywać na wzrost zdyscyplinowania dłużników, którzy w mniejszym zakresie uniemożliwiali przeprowadzenie wywiadu alimentacyjnego, zarejestrowania się w jako osoba bezrobotna, czy też podjęcia zatrudnienia zaproponowanego przez PUP. Rok 2016 był też kolejnym rokiem, w którym Ośrodek złożył tylko kilka wniosków do Starosty Powiatowego o zwrot uprzednio zatrzymanego prawa jazdy. Odzyskanie zatrzymanego prawa jazdy jest bowiem uwarunkowane dokonywaniem comiesięcznych wpłat przez okres ostatnich 6 miesięcy w wysokości 50 % bieżąco ustalonych alimentów.

W zakresie **kwot odzyskanych od dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego** (powiększonych o odsetki), obserwuje się zbliżony poziom, oscylujący rokrocznie na poziomie bliskim 940.000 zł, przy czym na przestrzeni lat 2014-2016 nieznacznie wzrósł procent ich zwrotu w porównaniu do kwot wypłaconych świadczeń (2014 - 22,45 %, 2015 - 23,6 %, 2016 - 24,78 %).

Jak wspomniano uprzednio, rok 2016 był rokiem wprowadzenia nowych świadczeń dwojakiego rodzaju: świadczenia wychowawczego, którego celem jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowaniem dziecka, przyznawanego na mocy Programu Rządowego 500+ oraz świadczenia rodzicielskiego, dedykowanego osobom nieuprawnionym do zasiłku macierzyńskiego.

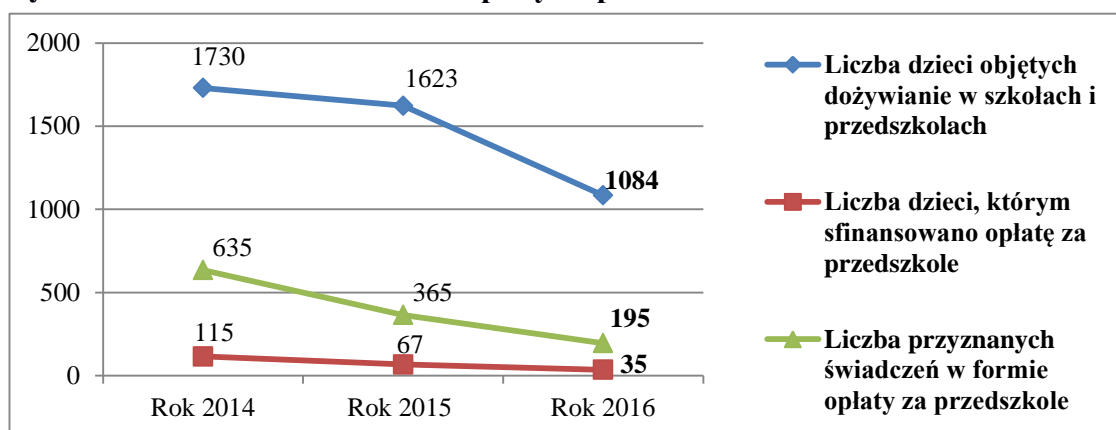
Ze **świadczenia wychowawczego** skorzystały w 2016 r. 4.827 rodzin, w 2.871 rodzin na rzecz pierwszego dziecka (świadczenie na pierwsze dziecko uzależniono od spełnienia kryterium dochodowego). Świadczeniem tym objęto w 2016 r. **ponad 7.000 dzieci**. Na ten cel wydatkowano ogółem 29.238.047 zł, tj. 3 razy tyle, ile w poprzednich latach wydatkowano rokrocznie na świadczenia rodzinne (bez świadczeń opiekuńczych) i alimentacyjne.

Świadczenie rodzicielskie, wypłacane w ramach świadczeń rodzinnych otrzymało w 2016 r. **306 rodzin**. Wydatkowano na ten cel 1.692.196 zł. Wprowadzenie tego rodzaju świadczeń z założenia ma poprawić sytuację materialną rodzin

wychowujących dzieci oraz doprowadzić do poprawy sytuacji demograficznej.

W roku 2016 r., w ramach pomocy rodzinom najuboższym, kontynuowano również **dożywianie w szkołach i przedszkolach** oraz **realizowano odpłatność za pobyt dzieci w przedszkolu**. Dane dotyczące tych form wsparcia w latach 2013-2016 przedstawiono na wykresie.

Wykres 19. Posiłki dla dzieci oraz opłaty za przedszkole w latach 2014-2016

Źródło: Dane MOPS w Pile.

Jak wynika z wykresu, od 2014 r., obserwuje się spadek łącznej liczby dzieci objętych dożywianiem w szkole i przedszkolu. Sfinansowano na ich rzecz ogółem 174.632 posiłki, tj. mniej niż w roku 2015. Średni koszt posiłku wynosił 3,62 zł i był niższy niż w roku 2015. Dożywianiem tylko w szkołach w 2016 r. objęto 1.084 uczniów, tj. 17 % mniej niż w roku 2015. Część posiłków, tj. 20.055, przyznano w drodze decyzji dyrektora szkoły (na podstawie programu osłonowego w zakresie dożywiania „Pomoc gminy w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020). Zważywszy, że pomoc tego rodzaju, jako świadczenia z zakresu pomocy społecznej, dedykowana jest rodzinom najuboższym, można przypuszczać, że zmniejszenie jej zakresu związane jest z poprawą sytuacji materialnej rodzin z dziećmi. Nie bez znaczenia pozostaje także spadająca liczebność dzieci w jednostkach oświatowych.

Łącznie na posiłki dla dzieci w szkołach i przedszkolach wydatkowano 1.034.052 zł. Kwotę 627.802 zł (tj. ok. 30 % mniej niż w roku 2015) zrealizowano w ramach rządowego programu dożywiania, z czego 25 % stanowiły środki własne gminy, a 75 % środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy. Pozostałą kwotę 260.580 zł (tj. 127 % więcej niż w roku 2015), przeznaczoną na dożywianie dzieci w jednostkach oświatowych, wydatkowano ze środków własnych gminy na posiłki realizowane poza rządowym programem dożywiania. Wynika z tego, że pomimo

spadku zakresu udzielanej pomocy w formie posiłku finansowanego w ramach programu, nakłady gminy na dożywianie dzieci istotnie wzrastają. Wiąże się to inicjatywą Gminy Piła, która, biorąc pod uwagę potrzeby żywieniowe dzieci w okresie wzrostu i rozwoju, przeznaczają własne środki na dodatkowy posiłek, zwykle w formie śniadania. Warto dodać, że dożywianie dzieci kontynuowane jest także w okresie wakacji letnich i ferii zimowych.

Rok 2016 był rokiem, którym sfinansowano opłatę za przedszkole najmniejszej na przestrzeni ostatnich 4 lat liczbie dzieci (2014 r.- 115 dzieci, 2016 r.- 35 dzieci) , co bez wątpienia w dużej mierze uwarunkowane jest również wzrostem zamożności rodzin oraz niskimi wydatkami rodzin na te opłaty.

W zakresie finansowania opłaty stałej za przedszkole świadczeń wydatkowano na kwotę 9.748 zł, tj. blisko o 60 % mniej niż w roku 2015.

Organizacja wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży należy do zadań zleczanych rokrocznie organizacjom pozarządowym i instytucjom kościelnym. Z letniego wypoczynku stacjonarnego w 2016 r. skorzystało ogółem **119 dzieci**, tj. ponad 30 % więcej niż w roku 2015. Wypoczynek zorganizowany był w formie 10-dniowej kolonii i 14-dniowego obozu. Dofinansowanie ze środków gminy, przypadające na jedno dziecko wypoczywające poza miejscem zamieszkania, wyniosło odpowiednio: 739,25 zł i 1.000 zł, zatem w przypadku kolonii było nieco wyższe, a w przypadku obozu analogiczne jak w roku poprzednim. Na trzech półkoloniach wypoczywało ogółem **130 dzieci** w młodszym wieku szkolnym, tj. o 23 % mniej niż w roku 2015. Kwota dofinansowania ze środków gminy na wypoczynek jednego dziecka w ramach półkolonii wyniosła odpowiednio 504 zł, 505 zł i 530 zł i w każdym przypadku była niższa niż w roku poprzednim.

Dodatkowy wypoczynek letni poprzez udział w kolonii w Tatrach zapewniła dzieciom **Fundacja Muszkieterów**. Akcja charytatywna pn. „Wakacje z Muszkieterami” skierowana była do dzieci w wieku 8-12 lat, pochodzących z domów dziecka/rodzinnych domów dziecka oraz z rodzin wielodzietnych czy niezamożnych, które osiągnęły dobre oceny w pierwszym semestrze roku szkolnego oraz otrzymały dobrą opinią wychowawcy szkolnego, wyróżniając się aktywnym uczestnictwem w życiu szkolnym lub społeczności lokalnej, pozytywną postawą oraz samodzielnością. W ramach akcji w wypoczynku letnim uczestniczyło **3 dzieci** z Piły. Ośrodek pełnił w niej rolę organizacji współpracującej, której zadaniem było wskazanie dzieci spełniających

kryteria, nawiązanie kontaktów z opiekunami prawnymi dziecka i dopełnienie wszelkich formalności.

W zakresie **Karty Dużej Rodziny** ogółem wydano 461 kart, tj. o 50 % mniej niż w roku poprzednim. Zniżki dla rodzin do roku 2016 r. wprowadziło 87 partnerów. Największe zainteresowanie zarówno rodzin uprawnionych, jak i partnerów, nastąpiło po wprowadzeniu programu „Rodzina Trzy Plus”, tj. w latach 2014-2015. W roku 2016 o wydanie KDR zawnioskowały głównie rodziny, które dopiero nabyły uprawnienia do zniżek. Na ten cel w 2016 r. wydatkowano 1.196 zł, tj. blisko 2/3 mniej niż w roku poprzednim (koszty wydania nowych KDR).

Spośród działań gminy służących wzmocnieniu wsparcia na rzecz pilskich rodzin warto wymienić również powołanie **Pełnomocnika Prezydenta ds. Rodziny**.

3. Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie

3.1 Działania OPiRPA w Pile na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom

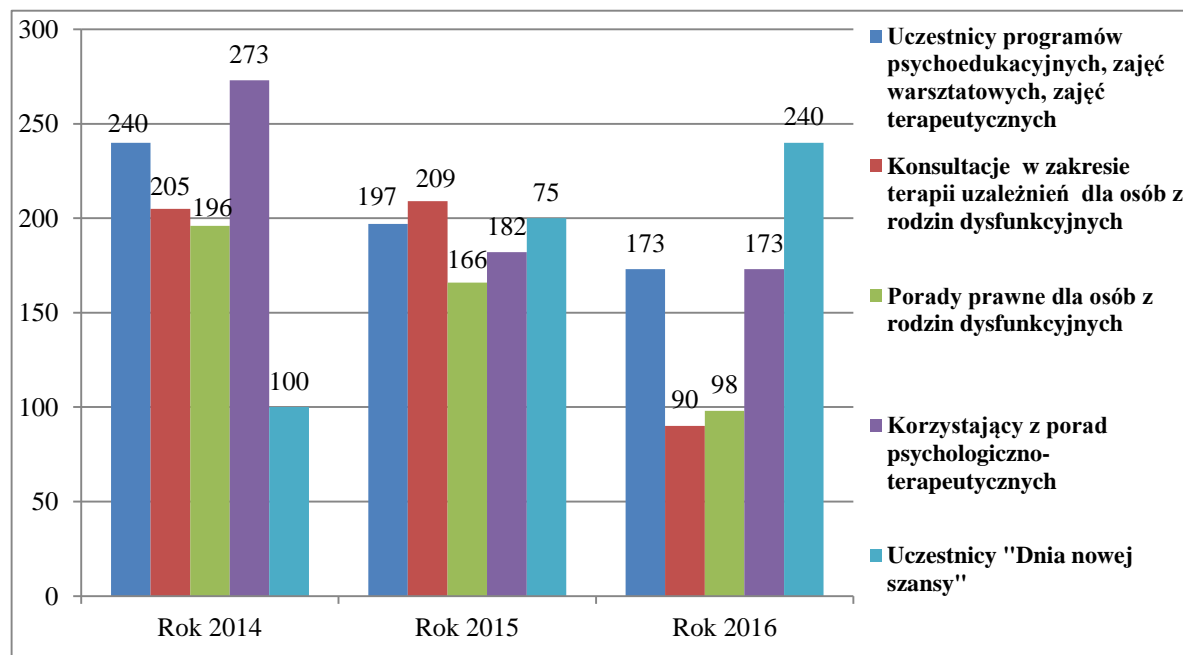
Alkoholizm, jako problem złożony i wymagający długofalowego i interdyscyplinarnego podejścia, pozostaje rokrocznie jednym z kluczowych powodów udzielenia społecznego wsparcia. Dotyczy to zarówno osób dotkniętych tym problemem obecnie, jak i tych, które na skutek wieloletniego uzależnienia borykają się z nieodwracalnymi problemami zdrowotnymi, uniemożliwiającymi samodzielne funkcjonowanie w środowisku. Niejednokrotnie problem alkoholowy pozostaje w ścisłej korelacji z innymi patologiami, w tym przemocą w rodzinie.

Wśród jednostek gminnych istotną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom pełni **Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile**.

Raport dotyczący wykonania Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii i Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz efektów ich realizacji w Gminie Pila w 2016 r., obejmujący pełen zakres zadań realizowanych przez instytucję przedstawiono na sesji Rady Miasta Piły w dniu 28 marca 2017 r.

Najistotniejsze dane dotyczące występowania zjawiska alkoholizmu w Pile oraz działań podejmowanych przez OPiRPA na rzecz przeciwdziałania i walki z tym problemem zestawiono na kolejnych wykresie.

Wykres 20. Działalność OPIRPA w latach 2014-2016

Źródło: Dane OPIRPA w Pile.

Jak wynika z wykresu, w porównaniu do lat poprzednich spadła liczba osób objętych działaniami pomocowymi z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i współuzależnieniom, co wynikało z potrzeb środowiska lokalnego.

Ośrodek realizował również szereg działań o charakterze informacyjnym, edukacyjnym i szkoleniowym (dedykowanych dzieciom i młodzieży oraz rodzicom i grupom zawodowym) oraz organizował lub współorganizował akcje prewencyjne, konkursy dla uczniów, kolonie dla dzieci ze środowisk zagrożonych i dotkniętych alkoholizmem i przemocą w rodzinie, obozy terapeutyczne dla uzależnionych oraz imprezy o charakterze profilaktycznym dla mieszkańców.

W porównaniu do roku 2015, wzrosła ilość spraw rozpatrywanych przez Zespół Leczenia Odwykowego MKRPA oraz wniosków o przymusowe leczenie odwykowe, co jest związane ze wzrostem wniosków wpływających z instytucji (policja, sądy, prokuratury, MOPS) i rodzin.

Wybrane wydatki OPIRPA w ramach realizacji celów *Strategii w 2016 r.*:

- **przeciwdziałanie narkomanii** 83.601 zł tj. ok. 4 % mniej niż w roku 2015
- **usługi na rzecz osób nietrzeźwych** 226.668 zł, tj. o ponad 100 % więcej
- **profilaktyka na rzecz dzieci, młodzieży i osób uzależnionych** 273.058 zł, tj. 5,5 % więcej
- **działalność świetlic terapeutycznych** – 134.097 zł, tj. ok. 2 % mniej.

3.2 Realizacja zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Potrzeba podejmowania działań zapobiegających przemocy w rodzinie wynika z *ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r.* Zgodnie z ustawą, na gminie ciąży obowiązek tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, między innymi poprzez opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Aktualnie obowiązujący **Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Miasta Pily na lata 2016-2020** został przyjęty do realizacji na mocy *Uchwały Nr XIV/280/15 Rady Miasta Pily z dnia 22 grudnia 2015 r.* Stanowi on kontynuację i rozwinięcie programu obowiązującego do roku 2015. Jego celem strategicznym jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, ochrona ofiar i świadków przemocy w rodzinie oraz zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy zarówno ofiarom, jak i sprawcom przemocy.

W 2016 r. w obszarze wspierania rodzin dotkniętych przemocą na terenie miasta wiodącą rolę pełnił niezmiennie **MOPS z Ośrodkiem Wsparcia** (jako całodobową placówką zapewniającą kompleksowe, specjalistyczne wsparcie osobom doznającym przemocy), Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Pile oraz Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile, których działania zsyntetyzowano w niniejszym rozdziale. Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie podejmowały również inne instytucje, takie jak szkoły, przedszkola, Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Pile, Komenda Powiatowa Policji w Pile Sąd Rejonowy w Pile, Prokuratura Rejonowa w Pile oraz organizacje pozarządowe.

MOPS, analogicznie jak w latach ubiegłych, realizował w 2016 r. zadania skierowane do rodzin z problemem przemocy domowej głównie w oparciu o *ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej* oraz *ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*. Z powodu przemocy w rodzinie świadczeniami z pomocy społecznej objęto **55 pilskich rodzin**, tj. 4 mniej niż w roku 2015, które liczyły **175 osób**.

Realizowane przez MOPS wsparcie społeczne na rzecz tych rodzin obejmowało przede wszystkim pracę socjalną, świadczoną przez **2 pracowników socjalnych**,

specjalistów pracy z rodziną dotkniętą problemem przemocy. Ponadto udzielano **specjalistycznego poradnictwa** (psychologicznego, prawnego i socjalnego). W roku 2016 specjaliści MOPS udzielili ogółem **303 porad na rzecz osób dotkniętych przemocą**, tj. o 27 więcej niż w roku 2015, w tym: 2 porady prawne, 64 porady psychologiczne, 236 porad socjalnych i 1 poradę rodzinną i zawodową.

Wspomniane specjalistyczne poradnictwo indywidualne, zarówno dla ofiar, jak i sprawców przemocy, udzielane było także w ramach **projektu „Pozytywka – Edycja 2016”** (realizowanego po raz drugi na terenie Piły), który pozwolił poszerzyć ofertę gminy skierowaną do rodzin dotkniętych przemocą, dzięki pozyskanym na jego realizację środkom finansowym w kwocie 37.000 zł. Projekt realizowany był w okresie od sierpnia do grudnia 2016 r. przez MOPS w Pile we współpracy z Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Pile, w ramach rządowego Programu Osłonowego „*Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie*”. **Poradnictwem specjalistycznym** w projekcie objęto **40 osób** (ofiar i sprawców), tj. porównywalnie do roku 2015, w tym z poradnictwa psychologicznego skorzystało 28 osób.

W ramach projektu sprawcy przemocy, w liczbie **12 osób**, tj. 3 osoby mniej niż w roku 2015, objęci zostali **programem korekcyjno-edukacyjnym**. Uczestnikami programu były osoby stosujące przemoc w rodzinie skierowane do udziału w nim przez grupy robocze powołane przez Zespół Interdyscyplinarny w ramach procedury „Niebieskie Karty”. Program był realizowany w trzech etapach przez okres czterech miesięcy (wrzesień-grudzień 2016 r.). Prowadzone były także **grupy wsparcia dla ofiar przemocy** (12 spotkań - **10 osób**), jak również **grupy wsparcia dla sprawców** (12 spotkań - **10 osób**).

Ponadto przeprowadzono **5 szkoleń** dedykowanych specjalistom pracującym z dzieckiem i rodziną z problemem przemocy domowej, w tym członków Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych. Szkolenia zrealizowano w następującej tematyce:

- Praca z dzieckiem - ofiarą przemocy w rodzinie – 18 osób
- Praca z dzieckiem wykorzystywanym seksualnie - 18 osób
- Interwencja Kryzysowa - 16 osób
- Dialog motywujący – 64 osoby
- Superwizja – 24 osoby.

Foto: Projekt „Pozytywka-Edycja 2016”

Rodziny, w których wystąpił problem przemocy domowej, korzystały również ze świadczeń **pomocy społecznej o charakterze pieniężnym**. Ogółem wartość udzielonych świadczeń związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie wyniosła 181.613 zł, w tym 119.522 zł w ramach pomocy finansowej, 62.091 zł w ramach niefinansowej.

Ważnym wsparciem z punktu widzenia bezpieczeństwa osób będących osobami przemocy domowej jest udzielenie im schronienia. Schronienie takie zapewniał w 2016 r. zarówno Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Pile, jak i Ośrodek Wsparcia MOPS. Ze schronienia w SOW skorzystało 17 osób pochodzących z Pily, zaś w OW schronienie uzyskało 12 osób.

MOPS w 2016 r. w dalszym ciągu odgrywał kluczową rolę w zakresie funkcjonowania **Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Pile**. Zastępca dyrektora Ośrodka pełnił funkcję przewodniczącego Zespołu. W jego skład wchodził również dyrektor Ośrodka i 2 pracowników. Ponadto w skład Zespołu wchodził również przedstawiciele: Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pile, Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Pile, Komendy Powiatowej Policji w Pile, Prokuratury Rejonowej w Pile, Sądu Rejonowego w Pile, Szpitala Specjalistycznego, jednostek oświatowych podlegających gminie, Towarzystwa Przyjaciół Dzieci Zarząd Miejski w Pile oraz Okręgowej Izby Pielęgniarek i Położnych z siedzibą w Pile. W roku 2016 Zespół liczył **20 członków**. W trakcie **4 posiedzeń** Zespołu jego członkowie:

- omawiali bieżące działania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz inicjowali przedsięwzięcia służące poprawie ich efektywności
- opracowywali i wdrażali nowe rozwiązania

- inicjowali i przeprowadzali szkolenia
- inicjowali i wspierali działania promocyjne, informacyjne oraz programy i kampanie profilaktyczne związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Od początku funkcjonowania Zespołu, tj. w latach 2012-2016, jego członkowie odbyli łącznie 24 posiedzenia.

Foto: Jubileuszowe posiedzenie Zespołu z okazji 5 lecia działalności

W 2016 r. w ramach pracy Zespołu zakończony został **cykl spotkań informacyjno-edukacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”** dla osób wykonujących zawody medyczne będących pracownikami Szpitala Specjalistycznego w Pile, zainicjowany na przełomie listopada-grudnia 2015 r. przez przewodniczącą Zespołu Interdyscyplinarnego. W szkoleniu przeprowadzonym w lutym 2016 r. przez przewodniczącą Zespołu uczestniczyło 26 pielęgniarek i pielęgniarzy pielęgniarskiej kadry kierowniczej szpitala, a w kwietniu 2016 r., w szkoleniu przeprowadzonym przez przewodniczącą Zespołu oraz Prokuratora Rejonowego, 103 przedstawicieli szpitala, w tym wielu lekarzy.

Podejmowanie interwencji w rodzinie dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę **„Niebieskie Karty”**, obejmującą ogół czynności realizowanych przez przedstawicieli określonych instytucji w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Procedurę tę realizowali przedstawiciele różnych instytucji w ramach powoływanych przez Zespół Interdyscyplinarny tzw. **grup roboczych**, zajmujący się indywidualnym przypadkiem.

Podstawowe informacje dotyczące działalności Zespołu i grup roboczych w 2016 r. zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 11. Działania realizowane przez ZI i grupy robocze w latach 2015-2016

	Działania	2015	2016
1.	Procedura „Niebieskie Karty”*	123	111
2.	Posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego	5	4
3.	Szkolenia, spotkania informacyjne zorganizowanych przez Zespół Interdyscyplinarny	3	7
4.	Szkolenia, konferencje w których udział brali członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego	6	5
5.	Prowadzone kampanie społeczne	1	1
6.	Sporządzone formularze-A „Niebieskiej Karty” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę w 2016 r., w tym:	101	111
	Jednostki organizacyjne pomocy społecznej	20	48
	Policja	80	60
	Oświata	1	2
	Ochrona zdrowia	0	1
7.	Nowo powołane Grupy Robocze	102	94
8.	Osoby objęte pomocą nowo powołanych Grup Roboczych	333	364
9.	Rodziny objęte pomocą Grup Roboczych	274	209
10.	Grupy robocze utworzone w latach ubiegłych, a kontynuujące pracę w 2016 r.	172	115
11.	Posiedzenia Grup Roboczych	342	401
12.	Liczba zakończonych procedur	165	137
13.	Liczba dzieci odebranych z rodziny na podstawie art. 12a ustawy	11	3

Źródło: MOPS w Pile. * stan na dzień 31.12.2016 r.

Jak wynika z tabeli, w 2016 r. do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło **111 formularzy** „Niebieska Karta–A”, wszczynających procedurę, tj. blisko 10 % więcej niż w roku 2015. W trakcie roku zakończono **137 procedur**, tj. mniej niż w roku 2015. W porównaniu do roku poprzedniego spadła także liczba nowopowołanych grup roboczych, ale ich pomocą objęto większą liczbę osób. Ogółem pomocą pracujących w 2016 r. grup roboczych objęto o blisko ¼ mniej rodzin. Wzrost odnotowała natomiast liczba posiedzeń grup roboczych. Istotny spadek, tj. o ponad 70 %, odnotowała liczba dzieci odebranych z rodziny interwencyjnie.

Spośród jednostek gminnych w przeciwdziałaniu przemocy domowej istotną rolę pełnił także **Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**.

W 2016 r. udzielił: **98 porad** prawnych dla osób dotkniętych przemocą, **173 konsultacji** psychologicznych, **90 konsultacji** terapeuty uzależnień, **107 sesji** terapii indywidualnej dla ofiar i sprawców. W ramach psychoterapii indywidualnej pomocą terapeuty objęto **5 sprawców**. Do instytucji wpłynęło **48 wniosków** o leczenie odwykowe, dotyczących przemocy w rodzinie.

Prowadził również **działania w zakresie profilaktyki agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży**, w tym:

- zajęcia warsztatowe „Stop przemocy rówieśniczej” (885 uczniów klas podstawowych IV-VI i klas gimnazjalnych)
- zajęcia warsztatowe „Świat emocji” (530 uczniów klas podstawowych I-III)
- zajęcia warsztatowe „Narkotyki - jak działają na człowieka” (1644 uczniów klas VI podstawowych, klas gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych)
- zajęcia warsztatowe „Wpływ środków psychoaktywnych na relacje z rówieśnikami” (uczniowie klas podstawowych IV-VI i klas gimnazjalnych)
- program profilaktyczny „Jestem dobrym kolegą, dobrą koleżanką” (272 uczniów klas podstawowych II-IV).

W zakresie **działań informacyjno-edukacyjnych, szkoleń i warsztatów dla kadry** pracującej z rodzinami dotkniętymi przemocą w rodzinie zorganizowano:

- konferencję „Dziecko w procedurze Niebieskiej Karty” (44 osoby - nauczyciele, pedagodzy, pracownicy socjalni, kuratorzy sądowi)
- zajęcia warsztatowe „Między przemocą a agresją” (37 osób – nauczyciele, wychowawcy, pedagodzy, instruktorzy ZHP)
- zajęcia warsztatowe „Patomechanizmy zachowań przemocowych” (13 osób – funkcjonariusze policji)
- zajęcia warsztatowe „Rozwiązywanie konfliktów metodą Gordona, praca z dzieckiem wywodzącym się ze środowiska zagrożonego problemem alkoholowym” (98 osób - nauczyciele, wychowawcy, pedagodzy).

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy, jako jednostka powiatowa, w rodzinie dysponował w 2016 r. **25 miejscami**. Przebywało w nim ogółem **50 osób** (kobiet i dzieci), tj. o 6 więcej niż w roku 2015, w tym **17** z terenu Piły. Programami korekcyjno-edukacyjnymi objęto **17 sprawców** z terenu Piły, tj. analogicznie jak w roku 2015.

Spośród działań jednostek powiatowych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na uwagę zasługują również przedsięwzięcia podejmowane przez **Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Pile**, zestawione w kolejnej tabeli.

Tabela 12. Działania Zespołu Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Pile

Działalność edukacyjna służąca wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy metod i kompetencji rodziców	
Prelekcje dla rodziców	<ul style="list-style-type: none"> • „Motywowanie drogą do sukcesów” • „Jak konsekwentnie wymagać–wychowywać, zasady i konsekwencje w wychowaniu” • „Cele wychowania dziecka niepełnosprawnego” • „Komunikacja rodzic-dziecko w relacji z nastolatkami • „Mediacje i negocjacje w praktyce wychowawczej”
Warsztaty dla rodziców	<ul style="list-style-type: none"> • „Jak radzić sobie z uporem dziecka niepełnosprawnego” • zajęcia w oparciu o program „Szkoła dla rodziców”
Spotkania edukacyjne dla rodziców w jednostkach oświatowych	<ul style="list-style-type: none"> • w przedszkolach: „Co może zrobić rodzic, żeby dziecko grzecznie się zachowywało” • w szkołach podstawowych: „Jak pomóc dziecku, które ma kłopoty w kontaktach z rówieśnikami”, „Jak wspierać samodzielność dziecka. Pułapki nadopiekuńczości” • w gimnazjach: „Jak wspierać nastolatka w radzeniu sobie z problemami życiowymi”, „Jak pomóc dziecku, które ma kłopoty w kontaktach z rówieśnikami”, „Jak rozmawiać z nastolatkiem” • w szkołach ponadgimnazjalnych: „Młodzi ludzie w dzisiejszych czasach – zagrożenia i niebezpieczeństwa współczesnego świata”
Działania w zakresie profilaktyki agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży	
Warsztaty dla uczniów	<ul style="list-style-type: none"> • „Problemy i zagrożenia Internetu” • „Poznajemy siebie i akceptujemy” • „Poznajemy siebie jako grupa” • „Poznajemy siebie jako grupa i unikamy konfliktów” • „Ochrona przed uzależnieniami” • „Jak być dobrym zespołem klasowym” • „Wybieram zdrowie – dopalaczom mówię nie”
Zajęcia z zakresu profilaktyki uniwersalnej dla uczniów	<ul style="list-style-type: none"> • w szkołach podstawowych: „Korzyści z różnic. Kłopoty z podobieństwami” • w gimnazjach: „Korzyści z różnic. Kłopoty z podobieństwami”, „Radzenie sobie z zaczepianiem” • w szkołach ponadgimnazjalnych: „Potrafię znaleźć pomoc w trudnych sytuacjach życiowych”, „Człowiek to... może brzmieć dumnie”

Warsztaty i szkolenia dla nauczycieli dotyczących przemocy w środowisku szkolnym i rodzinnym	
Warsztaty dla nauczycieli	<ul style="list-style-type: none"> • „Jak radzić sobie z uporem dziecka niepełnosprawnego”
Prelekcje dla nauczycieli	<ul style="list-style-type: none"> • „Komunikacja rodzic-dziecko w relacji z nastolatkami”, • „Mediacje i negocjacje w praktyce wychowawczej”
Szkolenia rad pedagogicznych	<ul style="list-style-type: none"> • „Zachowania problemowe ucznia w kontakcie z dorosłymi i rówieśnikami” • „Co warto, a czego nie warto robić w sytuacji nieporozumień i konfliktów pomiędzy uczniami” • „Jak rozmawiać z nastolatkiem”
Inne działania	
Mediacje w środowisku dziecka (nauczyciele i rodzice), mediacje rodzinne	
Spotkania i indywidualne rozmowy z kuratorami	konsultowanie problemów związanych z pełnieniem pieczy rodzin zastępczych, sprawowania władzy rodzicielskiej
Konsultacje z instytucjami	MOPS, świetlica socjoterapeutyczna, Oddziałów Przystosabiających do Pracy Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego
Zajęcia indywidualne z uczniami	z elementami programu Trening Zastępowania Agresji
Program spotkań profilaktycznych	w ramach lekcji wychowawczych „Problem przemocy w rodzinie. Jak nie stać się ani ofiarą ani sprawcą przemocy”., kierowany ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych.
Badania sondażowe	2 badania na temat zjawiska przemocy rówieśniczej w 2 zespołach szkół

Źródło: Dane Zespołu Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Pile

Działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej prowadziły także **Sąd Rejonowy w Pile** oraz **Prokuratura Rejonowa w Pile**.

I Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Ds. Dorosłych podejmował następujące działania:

- przekazywał ofiarom przemocy domowej, zamieszkującym wspólnie ze sprawcą, informatory dot. możliwości uzyskania pomocy na terenie miasta
- kierował osoby dotknięte przemocą do udziału w programach
- zajmował się ze szczególną uwagą rodzinami sprawców
- udostępniał ulotki i informatory, w tym plakaty o projekcie „Pozytywka”

- podnosił swoje kwalifikację dotyczące problematyki przemocy w rodzinie.

Prokuratura Rejonowa w Pile zarejestrowała w 2016 r. **83 sprawy dotyczące przemocy fizycznej i psychicznej** stosowanej wobec ofiar przestępstw z terenu Piły. W toku tych postępowań zastosowano środek zapobiegawczy w postaci: tymczasowego aresztowania wobec 6 osób, dozór policyjny z zakazem kontaktowania się w osobą dotkniętą przemocą wobec 7 osób, dozór policyjny pod warunkiem opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym wobec 1 osoby, nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym wobec 4 osób.

Do sądu skierowano 12 spraw, w tym: 6 aktów oskarżenia, 4 wnioski o wydanie wyroku skazującego w ramach dobrowolnego poddania się karze oraz 2 wnioski o warunkowe umorzenie postępowania karnego. 30 spraw umorzono, 16 zakończono wydaniem postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania, 6 zakończono w inny sposób.

W tym miejscu warto zwrócić uwagę, że wśród w.w. spraw nie znalazły się sprawy dotyczące przemocy w rodzinie trwające nie dłużej niż 2 miesiące, które prowadzono w formie dochodzenia in rem (w sprawie, a nie przeciwko konkretnej osobie), a które zakończyły się umorzeniem bądź odmową wszczęcia postępowania ze strony Policji (nie wymagały one zatwierdzenia przez prokuratora).

Prokuratorzy Prokuratury Rejonowej w Pile w ramach bieżącej działalności udzielali również porad prawnych dotyczących możliwości złożenia zawiadomienia o przestępstwie.

Działania podejmowane przez **pozostałe instytucje**, w tym jednostki oświatowe szczebla gminnego i powiatowego, miały głównie charakter działań profilaktycznych agresji i przemocy wśród dzieci, młodzieży i dorosłych, a także działań służących doskonaleniu kadr pracujących z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie.

Cel 3. Zwiększenie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym

1. Usprawnienie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki

Biorąc pod uwagę sytuację demograficzną kształtującą się w Pile w ostatnich latach, ważnym jest zapewnienie odpowiedniej infrastruktury dla lokalnych seniorów, zwłaszcza poprzez rozwijanie nowych form opieki całodobowej, a także prowadzenie działań propagujących zdrowy i aktywny tryb życia przez osoby starsze. Niezmiennie wsparcia wymagają również osoby niepełnosprawne, których samodzielność z racji stanu zdrowia jest ograniczona.

1.1 Środowiskowe usługi opiekuńcze

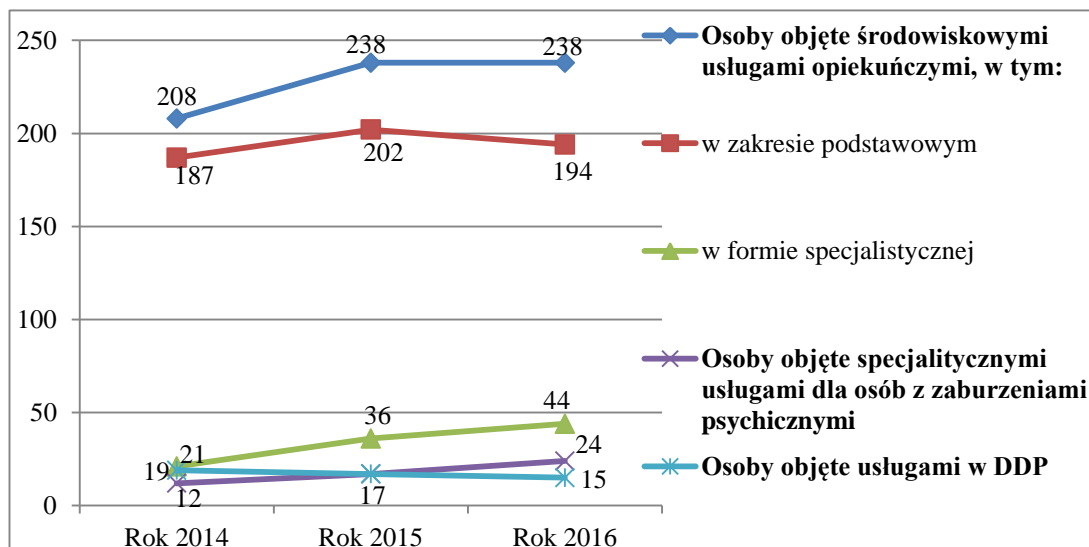
Pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych, świadczona była na terenie gminy przede wszystkim przez pracowników działającego przy MOPS Dziennego Domu Pomocy oraz wyspecjalizowane firmy, działające na zlecenie MOPS w Pile. Usługi obejmowały pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Jedną z najistotniejszych form świadczeń, kierowanych do osób starszych i niepełnosprawnych oraz przewlekle chorych, było tradycyjnie realizowanie **usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania**. W 2016 r. łącznie zrealizowano usługi opiekuńcze na ogólną kwotę 1.314.450 zł, tj. blisko 17 % więcej niż w roku 2015. Ośrodek dofinansowywał poszczególnym osobom koszt usług w zależności od dochodów uzyskiwanych miesięcznie przez świadczeniobiorcę.

W ramach zadań zleconych gminie MOPS realizował również **usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi**. Ogółem wydatkowano na realizację usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi wydatkowano kwotę 147.353 zł, tj. o 33 % więcej niż w roku 2015. Wydatki te były finansowane w całości ze środków wojewody.

Na poniższym wykresie przedstawiono kształtowanie się realizacji usług opiekuńczych w latach 2014-2016.

Wykres 21. Realizacja usług opiekuńczych w latach 2014-2016

Źródło: Dane MOPS w Pile.

Jak wynika z wykresu, liczba osób objętych środowiskowymi usługami opiekuńczymi, zarówno w zakresie podstawowym, jak i specjalistycznym, wzrastała do 2015. W roku 2016 liczba usług utrzymała się na poziomie analogicznym jak w roku 2015, przy czym liczba osób objęta ich zakresem podstawowym spadła, a specjalistycznym wzrosła. Korzystanie z usług realizowanych w formie specjalistycznej odnotowuje w ostatnich latach dynamiczny wzrost. Wskazuje to na rozwój usług specjalistycznych dedykowanych osobom dotkniętym innym rodzajem schorzenia niż psychiczne i prowadzi do konieczności ponoszenia wyższych kosztów w tym zakresie przez gminę. Liczba osób objętych specjalistycznymi usługami dla osób z zaburzeniami psychicznymi również sukcesywnie wzrasta.

Usługami w DDP realizowanymi w formie grupy terapeutycznej dla osób z chorobą Alzheimera i chorobami otępiennymi oscyluje rokrocznie na poziomie kilkunastu osób. Są to usługi nastawione na utrzymanie możliwie najwyższego stopnia samodzielności oraz zaradności życiowej chorych i spowolnienie choroby, będące także wsparciem dla rodzin osób chorych, umożliwiając im odpoczynek i załatwienie spraw osobistych. W 2016 r., analogicznie do roku 2015, 3 grupy terapeutyczne. Każdy z uczestników realizował indywidualnie dostosowaną do jego potrzeb terapię.

1.2 Usługi realizowane w DDP MOPS w Pile w zakresie usprawnienia osób starszych i zapewnienia im właściwej opieki

Grupy terapeutyczne dla osób z chorobą Alzheimera oraz zespołami

otępiennymi prowadzone były w 2016 r. w 2 placówkach DDP: przy ul. Kondratowicza 19 i ul. Spacerowej 23. W pierwszej z placówek uczestnicy zajęć mieli możliwość skorzystania z wyżywienia w formie obiadu.

W placówce przy ul. Spacerowej funkcjonowało ponadto **Centrum Aktywizacji Osób Starszych i Niepełnosprawnych**, do którego zadań należy stworzenie odpowiednich warunków do aktywizacji, integracji i samorealizacji seniorów i niepełnosprawnych, poprzez ich uczestnictwo w różnych formach zajęć. W COASiN kontynuowane były w 2016 r. rozmaite zajęcia dostosowane do potrzeb seniorów, między innymi zajęcia rekreacyjno-sportowe.

Swoja działalność w 2016 r. kontynuowały także dwa zespoły: taneczny „Seniority” i teatr tańca „Balans”, które reprezentowały środowisko seniorskie w ramach różnych przeglądów i konkursów i wzbogacały wszelkie imprezy odbywające się na terenie Ośrodka i gminy. Nadmienić należy, że w czerwcu 2016 r. podczas Wielkopolskiego Przeglądu Artystycznego Ruchu Seniorów „ARS” w Kleczewie obydwie zespoły zostały nominowane do reprezentowania wielkopolski w 17 Ogólnopolskim Przeglądzie Artystycznym Ruchu Seniorów ARS 2016 we Włocławku. Obydwie otrzymały także nagrodę Starosty Piłskiego za osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej, upowszechniania i ochrony kultury.

Foto: Zespoły „Seniority” i „Balans” podczas Przeglądu „ARS”

Na terenie DDP działa ponadto zespół wokalny „Wrzosa”, odpowiedzialny za przygotowywanie programów słowno-muzycznych, biesiadnych na imprezy odbywające się na terenie DDP oraz występujący gościnnie w okolicznych domach pomocy społecznej i środowiskowych domach pomocy.

Poza wymienioną ofertą aktywności, w 2016 r. organizowane były liczne imprezy okolicznościowe z uwzględnieniem tradycji i zwyczajów, wycieczki, pikniki, wernisaże i spotkania integracyjne. Tradycją stało się huczne obchodzenie okrągłych

jubileuszów i imienin. Ponadto organizowane są spotkania z ciekawymi ludźmi czy prelekcje z cyklu „Bezpieczny Senior”. Grupa „Sepia” z zajęć fotograficznych zorganizowała wystawę fotograficzną „Nasze Podróże”.

Kolejne działanie w CAOSiN to wzmacnianie międzypokoleniowych więzi poprzez wspólne spędzanie czasu seniorów i dzieci. Współpraca międzypokoleniowa polegała na wspólnym uczestnictwie w warsztatach artystycznych, kulinarnych czy wspólnej gimnastyce oraz w warsztatach zumby. Szczególną współpracę podjęto z Publicznym Przedszkolem nr 8, Zespołem Szkół Podstawowych nr 3 oraz z integracyjną Szkołą Podstawową nr 12. Celem integracji międzypokoleniowej było kształtowanie i budowanie wzajemnej tolerancji, szacunku i akceptacji, a także wzmacnianie pozycji osób starszych w środowisku lokalnym. Seniorzy udzielali się również wolontarystycznie na rzecz innych seniorów. Dwie seniorki prowadziły zajęcia w ramach warsztatów artystycznych, z których jedna dodatkowo zobowiązała się do prowadzenia kroniki CAOSiN. Ponadto, jedna osoba prowadziła naukę języka angielskiego, a dwie osoby wspierały pracę opiekunów w grupie terapeutycznej oraz prowadzenie zespołu wokalnego „Wrzos”.

Z uwagi na strukturę demograficzną mieszkańców Piły z upływem lat przybywa osób starszych, dysponujących dużą ilością wolnego czasu i chcących ten czas spożytkować w sposób aktywny i pomysłowy. Jak wynika z poniższej tabeli, liczba osób korzystających z rokrocznie z oferty DDP oscyluje na poziomie ok. 500 osób.

Tabela 13. Uczestnicy zajęć w DDP w Pile w latach 2014-2016

Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Liczba uczestników z placówki przy ul. Kondratowicza 19 – 93	Liczba uczestników z placówki przy ul. Kondratowicza 19- 98	Liczba uczestników z placówki przy ul. Kondratowicza 19- 99
Liczba uczestników z placówki przy ul. Boh.Stalingradu 23 – 359	Liczba uczestników z placówki przy ul. Boh.Stalingradu 23- 421	Liczba uczestników z placówki przy ul. Boh.Stalingradu 23- 396

Zródło: Dane MOPS w Pile.

Wydatki MOPS w Pile na rzecz utrzymania Dziennego Domu Pomocy wyniosły w 2016 r. łącznie 1.049.451 zł tj. ok. 3 % mniej niż w roku 2015.

Usługi opiekuńcze w 2016 r. świadczone były również przez pilskie podmioty ekonomii społecznej analogiczne jak w roku 2015, w 2 spółdzielnie socjalne osób prawnych, w których udział posiada Gmina Piła: spółdzielnia „Nowe Horyzonty” oraz „Zielona Piła”.

Aktywizacja osób starszych, tak jak w latach ubiegłych, prowadzona była także w drodze współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi, opisaną w kolejnej części opracowania, oraz w Klubie Seniora – placówce działającej w ramach Regionalnego Centrum Kultury Fabryka Emocji w Pile, który prowadził zajęcia i organizował przedsięwzięcia kulturalne, edukacyjne i integrujące zgodnie z oczekiwaniami seniorów oraz ich predyspozycjami.

1.3 Zapewnienie osobom niesamodzielnym całodobowej opieki

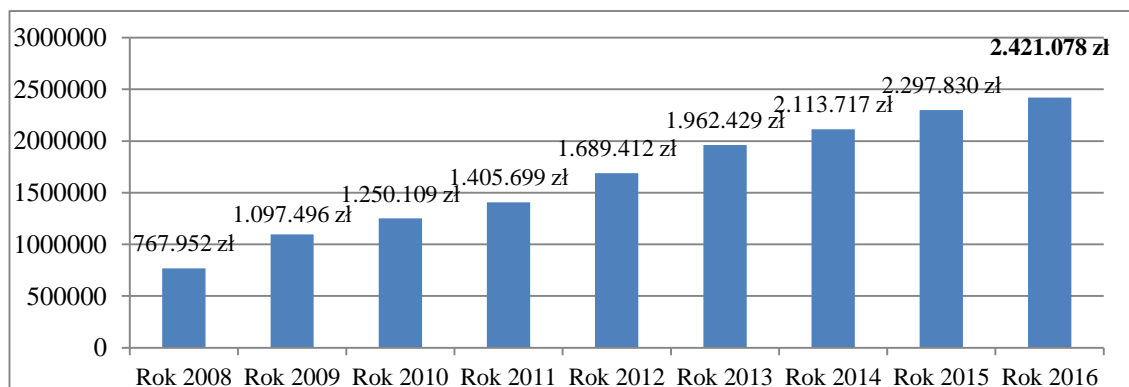
W 2016 r. na podstawie skierowania z MOPS w Pile do **domów pomocy społecznej** trafiło 19 osób, tj. 4 osoby mniej niż w 2015 r. Na koniec roku w domach pomocy społecznej przebywało łącznie 86 osób skierowanych przez MOPS, tj. o jedną mniej niż w roku poprzednim. Osoby te przebywały w następujących domach pomocy społecznej: 35 osób w DPS w Pile, 10 osób w DPS w Wieleniu, po 4 osoby w DPS w: Chodzieży, Trzciance i Wałczu, po 3 osoby w DPS w Dębnie i Falmierowie, po 2 osoby w DPS w Rzetni i Nowym Mieszewie oraz po 1 osobie w DPS w Cetuniu, Chlebnie, Chróście-Wsi, Chumiętkach, Gębicach, Jarogniewicach, Kamieniu Krajeńskim, Kotlinie, Łęczeczkach, Mielnie, Myśluborzu, Psarskim, Pyrzycach z siedzibą w Żabowie, Resku, Rzadkowie, Strzałkowie, Wrześni, Zielonej Górze i Zochcinku. Konieczność współpracy z tak licznymi domami pomocy społecznej wynikała z indywidualnego zapotrzebowania klientów na miejsca w placówkach o różnych profilach.

Z uwagi na tendencje demograficzne, liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej (według stanu na koniec roku) od kilku lat systematycznie wzrasta (2013 r.- 74 osoby, 2014 r. - 84 osoby, 2015 r.- 87 osób, 2016 r. -86 osób). Rokrocznie najwięcej osób kierowanych przebywa w DPS w Pile, jako placówki najbliższej miejscu zamieszkania (2013 r.- 45 osób, 2014 r.- 42 osoby, 2015 r.- 41 osób, 2016 r.- 35 osób), chociaż liczba pilan kierowanych do tej placówki stopniowo maleje. Spadek ten wynika m.in. z: braku miejsc w pilskiej placówce, konieczności umieszczania niektórych osób w dps o specyficznym profilu oraz woli samej osoby umieszczanej w dps lub jej rodziny. Więcej niż w latach ubiegłych skierowanych osób przebywało w pobliskich placówkach takich, jak Wałcz i Wieleń, mniej w Chodzieży. Największym wzrost w tym zakresie odnotował DPS w Wałczu.

Przyjmując jako świadczenie miesięczny pobyt osoby skierowanej do domu pomocy społecznej w roku 2016, MOPS w Pile sfinansował 1.084 świadczeń, tj. o 60

więcej niż roku 2015. Ogółem w roku 2016 na opłaty za pobyt w domach pomocy społecznej wydatkowano ze środków gminy kwotę 2.421.078 zł, tj. o 5,4 % więcej niż w roku 2015. W ostatnich latach znacząco rosły wydatki gminy z tytułu ponoszenia opłaty za pobyt jej mieszkańców w domach pomocy społecznej, co zobrazowano na poniższym wykresie. Co do zasady, wzrastają też średnie opłaty miesięczne za miejsca w domach pomocy społecznej.

Wykres 22. Wydatki z tytułu pobytu mieszkańców Piły w DPS w latach 2008-2016

Źródło: Dane MOPS w Pile.

Analiza danych z wykresu wskazuje, że wydatki gminy na ten cel na przełomie ostatnich 8 lat potroiły się. Wskazuje to potrzebę rozważenia zasadności utworzenia DPS na poziomie gminny, co z jednej strony mogłoby wpłynąć na zmniejszenie kosztów, z drugiej poszerzyłoby ofertę miejsc całodobowej opieki.

2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych

2.1 Świadczenia MOPS w Pile na rzecz ograniczenia skutków niepełnosprawności oraz aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych

Poza działaniami z zakresu usprawniania i opieki nad osobami starszymi, w 2016 r. na ich rzecz niezmiennie realizowano także świadczenia o charakterze pieniężnym.

W roku 2015 MOPS przyznał 3.193 **zasiłków stałych** dla 332 osób i wydatkował na ten cel 1.502.561 zł, tj. blisko 20 % niż w roku 2015. Kwota ta w większości pochodziła z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy. Świadczenie to przysługiwało, w związku z niezdolnością do pracy z powodu wieku lub

całkowitej niezdolności do pracy, osobie pełnoletniej, samotnie gospodarującej bądź osobie pozostającej w rodzinie, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie, był niższy od kryterium dochodowego zawartego w ustawie o pomocy społecznej.

Zasilek pielęgnacyjny w wysokości 153 zł miesięcznie niezmiennie przysługiwał osobom niepełnosprawnym w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby, w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. W roku 2016 r. wypłacono zasiłki na rzecz 1.558 osób, tj. o 12 osób więcej niż w roku 2015. Po spadku liczby świadczeniobiorców w roku poprzednim, w roku 2016 nastąpił ponowny wzrost.

Osobom rezygnującym z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli nie podejmowały lub rezygnowały z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad chorym członkiem rodziny, tradycyjnie przysługiwało: **świadczenie pielęgnacyjne** - 1.300 zł, tj. o 100 zł wyższe niż w roku 2015, **specjalny zasiłek opiekuńczy** lub **zasiłek dla opiekuna** – 520 zł miesięcznie, tj. analogicznie do roku 2015. Poniższa tabela zwiera zestawienie tych świadczeń w latach 2014-2016.

Tabela 14. Zestawienie wypłaconych świadczeń opiekuńczych w latach 2014-2016

Wyszczególnienie	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Ilość osób, którym wypłacono świadczenie opiekuńcze, w tym:	338	325	334
Świadczenie pielęgnacyjne	203	209	212
Specjalny zasiłek opiekuńczy	11	34	54
Zasiłek dla opiekuna	124	82	68

Źródło: Dane MOPS w Pile.

Analizując dane dotyczące świadczeń opiekuńczych w ostatnich latach stwierdzić można, że wahania liczby osób uprawnionych wiążą się ze zmianami zachodzącymi w przepisach. W 2016 r. wzrosła ogólna liczba osób, którym wypłacono świadczenie opiekuńcze, przy czym, liczba osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy, tak jak w troku poprzednim, wzrosła, a osób pobierających zasiłek dla opiekuna - spadła.

Ogółem z tytułu realizacji wszystkich świadczeń opiekuńczych (z uwzględnieniem składek ZUS) wydatkowano w roku 2016 kwotę 7.305.347 zł, tj. kwotę blisko 6 % wyższą niż w roku 2015.

2.2 Działania powiatu na rzecz ograniczenia skutków niepełnosprawności oraz aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych

Działania z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych oraz promocji zdrowia dla mieszkańców całego powiatu pilskiego realizował w 2016 r. tak jak w latach ubiegłych **Wydział Współpracy i Aktywizacji Osób Niepełnosprawnych Starostwa Powiatowego w Pile**. Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych realizował ponadto **PUP w Pile**.

Większa liczba osób niepełnosprawnych skorzystała z działań w ramach programu PFRON pn. „Aktywny Samorząd”, w ramach którego 102 osobom niepełnosprawnym z terenu Piły, tj. 89 więcej niż w roku 2015, dofinansowano: pobyt dzieci w przedszkolu lub żłobku – 12 osobom, zakup i montaż oprzyrządowania do posiadanego samochodu – 2 osobom, zakup sprzętu elektronicznego – 11 osobom, szkoleń z zakresu obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego - 5 osobom, zakupu protez kończyn – 1 osobie, prawo jazdy kat. B – 1 osobie, do nauki na poziomie wyższym – 70 osobom. W całym powiecie programem objęto 139 osób, tj. 47 osób więcej niż w roku 2015. Zwiększenie zakresu pomocy w ramach programu wynikało z realizacji większej liczby obszarów programu.

W 2016 r. PUP w Pile realizował projekt „Aktywni niepełnosprawni” w ramach w ramach programu „Wyrównywanie różnic między regionami III” (obszar G), finansowanego ze środków PFRON. W ramach programu 2 pracodawcom przyznano zwrot kosztów doposażenia stanowiska pracy dola osoby niepełnosprawnej, a 1 osobie przyznano dotację na podjęcie działalności gospodarczej. Ponadto, w ramach instrumentów rynku pracy: 3 osoby niepełnosprawne z terenu powiatu skierowano do odbycia stażu, 4 osoby otrzymały dotację na podjęcie działalności, a do pracy na stanowiska zrefundowane 12 pracodawcom skierowano 28 osób niepełnosprawnych.

Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych z terenu powiatu pilskiego w roku 2016 prowadzona była przez **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pile**. Zadania te, podobnie jak zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, były realizowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

W 2016 r. liczba osób niepełnosprawnych z terenu Piły, które otrzymały różnego rodzaju dofinansowania ze środków PFRON, wyniosła 402 osoby i była o 45 osób

niższa niż w roku 2015. Osoby niepełnosprawne z terenu Piły skorzystały z dofinansowania do: uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym - 106 osób, tj. o 22 mniej, zakupu sprzętu rehabilitacyjnego - 3 osoby, tj. o 2 więcej, zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych - 278 osób, tj. 23 osoby mniej, likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu – 15 osób, tj. 2 mniej. Liczba osób z terenu Piły korzystających z dofinansowania dla organizacji pozarządowych w zakresie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych wyniosła 418 osób, tj. o 78 osób mniej niż w roku 2015. Oferowany poziom wsparcia uzależniony był od posiadanych środków finansowych.

Na terenie Piły w 2016 r. w dalszym ciągu funkcjonowały 2 Warsztaty Terapii Zajęciowej, z którego oferty łącznie skorzystało 69 osób, tj. 2 osoby mniej niż w 2015 r., oraz Środowiskowy Dom Samopomocy „Caritas”, którego wsparciem objęto 41 osób, tj. 4 osoby mniej. Na rzecz osób niepełnosprawnych, tak jak w roku poprzednim, nie realizowano projektów ze środków UE, a jedynie bieżące działania wynikające z ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Cel 4. Zwiększenie dostępu mieszkańców do opieki zdrowotnej oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego w mieście

1. Zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia

Zabezpieczanie potrzeb w obszarze ochrony zdrowia na poziomie gminnym realizowane było w 2015 r. przez **Wydziału Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Piły**. Działania w tym zakresie realizowane w latach 2014-2016 przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 15. Działania gminne w zakresie ochrony zdrowia w latach 2014-2016

Rodzaj działania	Realizacja w roku 2014	Realizacja w roku 2015	Realizacja w roku 2016
Zadania z zakresu ochrony zdrowia zlecane organizacjom pozarządowym	1. „Działalność samopomocowa na rzecz trzeźwych alkoholików i ich rodzin – klub abstynencki” - dotacja w kwocie 25.000 zł została przekazana Pilskiemu Stowarzyszeniu Klub Abstynentów „Kotwica”	1. „Działalność samopomocowa na rzecz trzeźwych alkoholików i ich rodzin – klub abstynencki” - dotacja w kwocie 25.000 zł została przekazana Pilskiemu Stowarzyszeniu Klub Abstynentów „Kotwica”	1. „Działalność samopomocowa na rzecz trzeźwych alkoholików i ich rodzin – klub abstynencki” - dotacja w kwocie 25.000 zł została przekazana Pilskiemu Stowarzyszeniu Klub Abstynentów „Kotwica”

	<p>2.,,Prowadzenie terapii uzależnień oraz poradnictwa dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin jako przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu” dotacja w kwocie 55.000 zł została przekazana Pilskiemu Centrum Pomocy Bliźniemu Monar-Markot</p> <p>3.,,Prowadzenie świetlicy terapeutycznej” dotacja w kwocie 23.000,00 zł została przekazana Stowarzyszeniu „Wspomożycielka”</p> <p>4.,,Cukier pod kontrolą” - przeprowadzeniu bezpłatnych badań poziomu glukozy we krwi, ciał ketonowych we krwi, hemoglobiny glikowanej, ciśnienia tętniczego oraz zawartości tkanki tłuszczowej - dotacja w kwocie 2.312 zł została przekazana Towarzystwu Przyjaciół Dzieci Koło Przyjaciół Dzieci z Cukrzycą</p> <p>5.,,Cukrzyca znaj powikłania” - integracja chorych i ich rodzin oraz kontrolne pomiary cholesterolu, trójgliceryd i glukozy - dotacja w kwocie 1.494 zł została przekazana Polskiemu Stowarzyszeniu Diabetyków Koło Piła</p> <p>6.,,Nowoczesne formy i metody opieki nad osobą starszą, zależną oraz przewlekle chorą” - dotacja w kwocie 5.000 zł została przekazana Stowarzyszeniu Domu Pomocy Społecznej w Pile.</p>	<p>2.,,Prowadzenie terapii uzależnień oraz poradnictwa dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin jako przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu” dotacja w kwocie 55.000 zł została przekazana Pilskiemu Centrum Pomocy Bliźniemu Monar-Markot</p> <p>3.,,Prowadzenie świetlicy terapeutycznej” dotacja w kwocie 25.000,00 zł została przekazana Stowarzyszeniu „Wspomożycielka”</p> <p>4.,,Cukier pod kontrolą” - przeprowadzeniu bezpłatnych badań poziomu glukozy we krwi, ciał ketonowych we krwi, hemoglobiny glikowanej, ciśnienia tętniczego oraz zawartości tkanki tłuszczowej- dotacja w kwocie 2.450 zł została przekazana Towarzystwu Przyjaciół Dzieci Koło Przyjaciół Dzieci z Cukrzycą</p> <p>5. „Cukrzyca bez tajemnic” - bezpłatne badania glukozy we krwi oraz popularyzacja wiedzy nt. cukrzycy - dotacja w kwocie 4.600 zł została przekazana Polskiemu Stowarzyszeniu Diabetyków Koło Piła</p> <p>6. „Żyj Aktywnie”- utrzymanie sprawności fizycznej kobiet po przebytej chorobie nowotworowej - dotacja w kwocie 5.180 zł została przekazana Stowarzyszeniu Pilski Klub Amazonek.</p>	<p>2.,,Prowadzenie terapii uzależnień oraz poradnictwa dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin jako przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu” dotacja w kwocie 55.000 zł została przekazana Pilskiemu Centrum Pomocy Bliźniemu Monar-Markot</p> <p>3.,,Prowadzenie świetlicy terapeutycznej” dotacja w kwocie 25.000,00 zł została przekazana Stowarzyszeniu „Wspomożycielka”</p> <p>4.,,Cukier pod kontrolą” - przeprowadzeniu bezpłatnych badań poziomu glukozy we krwi, ciał ketonowych we krwi, hemoglobiny glikowanej, ciśnienia tętniczego oraz zawartości tkanki tłuszczowej- dotacja w kwocie 1.988 zł została przekazana Towarzystwu Przyjaciół Dzieci Koło Przyjaciół Dzieci z Cukrzycą</p> <p>5. „Diabetyku przejrzyj na oczy” - bezpłatne badania dna oka, poziomu glukozy we krwi i hemoglobiny glikowanej oraz konsultacji okulistycznych i dietetycznych - dotacja w kwocie 2.000 zł została przekazana Towarzystwu Przyjaciół Dzieci Koło Przyjaciół Dzieci z Cukrzycą</p> <p>6. „Oczy na cukrzycę”- bezpłatne badania cukrzycy, prezentacja nowych urządzeń do pomiaru, popularyzacja wiedzy nt. cukrzycy - dotacja w kwocie 1.500 zł została przekazana Polskiemu Stowarzyszeniu Diabetyków Koło Piła.</p>
--	--	--	---

Przedsięwzięcia w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej (współpraca pозafinansowa)	1. Bezpłatne badania mammograficzne dla mieszkank Piły w wieku 50-69 lat	1. Bezpłatne badania mammograficzne dla mieszkank Piły w wieku 50-69 lat	1. Bezpłatne badania mammograficzne dla mieszkank Piły w wieku 50-69 lat
	2. Wykonanie bezpłatnych badań w „Słuchobusie”	2. Program profilaktyczny schorzeń układu oddechowego dla mieszkańców Piły	2. Wykonanie bezpłatnych badań w „Słuchobusie”
	3. Zorganizowanie wraz ze Stowarzyszeniem Parasol dla Życia konferencji	3. Program Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Nowotworów Złośliwych Dolnego Odcinka Przewodu Pokarmowego	
	4. Kampania „Ciśnienie na Życie”	4. Program Profilaktyki i Wczesnego wykrywania Chorób Układu Moczowo-Płciowego Mężczyzn	
		5. Bezpłatne badania nóg	

Źródło: Dane Urzędu Miasta Piły.

Na szczeblu powiatowym działaniami na rzecz promocji zdrowia dla mieszkańców powiatu pilskiego zajmował się **Wydział Współpracy i Aktywizacji Osób Niepełnosprawnych Starostwa Powiatowego w Pile**.

Wydział realizował w 2016 r. 3 programy promocji zdrowia dla mieszkańców powiatu pilskiego, tj. o 1 więcej niż w roku 2015:

1. Zakończył projekt z zakresu profilaktyki zdrowia o nazwie „Udzielanie Pierwszej Pomocy Przedmedycznej - „Telefon – 112”
2. Realizował Program pn. „Poprawa zdrowia publicznego i ograniczenie społecznych nierówności w zdrowiu na obszarze powiatu pilskiego – profilaktyka chorób nowotworowych”

W jego ramach zorganizowano: dwie konferencje, szkolenie dla lekarzy POZ i pielęgniarek środowiskowych, kampanie promocyjno-informacyjną ze stoiskami prozdrowotnymi oraz warsztaty i konkursy dla szkół powiatu pilskiego.

3. Kontynuował realizację Powiatowego Programu Profilaktyki Zdrowotnej „Kobieta i Zdrowie”

W jego ramach w październiku 2016 r. zorganizowano kolejną, XIV Powiatową Konferencję Promocji Zdrowia „Kobieta i Zdrowie”, dotyczącą profilaktyki chorób nowotworowych”, organizowana pod patronatem Dyrektora Wielkopolskiego Centrum Onkologii w Poznaniu i Starosty Pilskiego. Uczestniczyło w niej 100 osób z terenu

powiatu pilskiego, tj. więcej niż w roku 2015. Z okazji XI Powiatowych Obchodów Zdrowia Piersi wspólnie z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną i Stowarzyszeniem Pilski Klub Amazonek zorganizowano: Powiatową Konferencję z okazji obchodów Zdrowia Piersi w RCK (uczestniczyło w niej ok. 300 osób, tj. analogicznie jak w roku 2015), konkurs dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych na plakat oraz doroczny Marsz Zdrowia Piersi (uczestniczyło w nim ok. 300 osób, tj. analogicznie jak w roku 2015).

W zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej dla mieszkańców powiatu realizowano ponadto następujące działania:

- w kwietniu zorganizowano kolejną, XVIII Konferencję z okazji Światowego Dnia Zdrowia pod hasłem WHO „Pokonaj cukrzycę”, w której udział wzięło ponad 100 osób, tj. analogicznie jak w roku poprzednim, oraz konkurs
- w listopadzie zorganizowano wspólnie z Oddziałem Rejonowym PCK Powiatową Konferencję z okazji Dni Honorowego Krwiodawstwa, w której uczestniczyło ok. 80 osób
- w kwietniu, czerwcu, lipcu i październiku, z okazji Światowego Dnia Zdrowia, Światowego Dnia bez Papierosa, IX Ogólnopolskiej akcji „Zbieramy krew dla Polski” oraz XIV Powiatowej Konferencji Promocji Zdrowia „Kobieta i Zdrowie” zorganizowano (wspólnie z PCK, PSSE oraz PWSZ w Pile) kolejne Punkty Promocji Zdrowia. Przeprowadzono bezpłatne badania: krwi na zawartość glukozy, ciśnienia tętniczego, na zawartość tkanki tłuszczowej, na zawartość tlenu w wydychanym powietrzu, oraz naukę samobadania piersi na fantomach. Uczestniczyło w nich każdorazowo do 50 osób.
- w grudniu zorganizowano kolejną Powiatową Olimpiadę Wiedzy o HIV/AIDS pod hasłem „AIDS wczoraj, dziś i jutro”.

Ogółem w przedsięwzięciach z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej udział wzięło ok. 36.000 osób, tj. ok. 10 % mniej niż w roku poprzednim, przy czym liczba uczestników badań profilaktycznych była 4 krotnie wyższa.

2. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich

Z danych Komendy Powiatowej Policji w Pile wynika, że **liczba popełnionych przestępstw na terenie Pily** była w roku 2016 o blisko 30 % niższa niż w roku 2015. Wykrywalność oscylowała na podobnym poziomie 81,4 %.

W zakresie przeciwdziałania przestępczości w 2016 r. prowadzone były działania przez Komendę Powiatową Policji w Pile, Straż Miejską w Pile i inne podmioty, często w ramach współpracy. Szczególną rolę pełniły działania w zakresie przeciwdziałania przestępstwu przemocy w rodzinie, omówione w uprzedniej części opracowania.

Wybrane działania **Komendy Powiatowej Policji w Pile** w latach 2015-2016 zestawiono w poniższej tabeli. Wynika z niej, że liczba podejmowanych działań była porównywalna. Działania były doskonalone na bazie doświadczeń poprzednich lat.

Tabela 16. Działania KPP w Pile w latach 2015-2016

Rodzaj	Realizacja w roku 2015	Realizacja w roku 2016
Przedsięwzięcia edukacyjno-informacyjne dla mieszkańców	Spotkania z dzielnicowymi, konferencje społeczne, debaty społeczne - 267	Spotkania z dzielnicowymi, konferencje społeczne, debaty społeczne - 256
Przedsięwzięcia edukacyjno-informacyjne oraz profilaktyczne na rzecz dzieci, młodzieży, rodziców	Prelekcje z wykorzystaniem prezentacji multimedialnych – 946	Prelekcje z wykorzystaniem prezentacji multimedialnych – 946
Działania prewencyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Efektywne wykorzystanie służby patrolowej, dzielnicowych, służby kryminalnej, zapewnienie właściwej współpracy i przepływu informacji 2. Utrzymanie na wysokim poziomie zwalczania przestępczości 3. Utrzymanie wysokiej skuteczności poszukiwań osób 4. Dalsze zwiększanie liczby zatrzymań sprawców przestępstw na gorącym uczynku 5. Dalsze rozpoznanie środowiska nieletnich w celu zwiększenia ujawnialności popełnianych przez nich czynów karalnych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Efektywne wykorzystanie służby patrolowej, dzielnicowych, służby kryminalnej, zapewnienie właściwej współpracy i przepływu informacji 2. Utrzymanie na wysokim poziomie zwalczania przestępczości 3. Utrzymanie wysokiej skuteczności poszukiwań osób 4. Dalsze zwiększanie liczby zatrzymań sprawców przestępstw na gorącym uczynku

Źródło: Dane KPP w Pile.

Zadania z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego na poziomie gminnym realizowała **Straż Miejska w Pile**, realizująca przede wszystkim działania przewidziane w *ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych*. Jej działania w latach 2015-2016 zestawiono w ujęciu syntetycznym w kolejnej tabeli.

Tabela 17. Działania Straży Miejskiej w Pile w latach 2015-2016

Rodzaj działania	Realizacja w roku 2015	Realizacja w roku 2016
Interwencje w rejonie	1069 pouczeń, 455 mandatów karnych na kwotę 36.350,00 zł; 33 wnioski do sądu , 10 spraw przekazano innym instytucjom	1036 pouczeń, 362 mandaty karnych na kwotę 26.450,00 zł; 25 wniosków do sądu
Zabezpieczone imprezy masowe, zgromadzenia publiczne; konwoje	113 imprezy masowe i sportowe, zgromadzenia publiczne	94 imprezy masowe i sportowe, zgromadzenia publiczne
Zabezpieczone miejsca przestępstwa, katastrofy	43 miejsca	7 miejsc
Korzystający z miasteczka Ruchu Drogowego	4.998 osób	3.118 osób
Działania podejmowane we współpracy	<p>1. KPP: 100 wspólnych służb</p> <p>2. Sądem Rejonowym w Pile – nadzór nad skazanymi na krótkotrwałą karę ograniczenia wolności wykonującymi prace społecznie użyteczne na rzecz mieszkańców 391 godzin pracopracowanych</p> <p>3. Powiatową Państwową Strażą Pożarną w Pile-działania na rzecz ratowania życia i zdrowia, wzajemna pomoc w usuwaniu awarii technicznych, skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń, wspólne ćwiczenia i szkolenia udoskonalające.</p> <p>4. Strażą Leśną – 8 wspólnych kontroli terenów leśnych pod kątem wysypisk i wycinki drzew.</p> <p>5. Straż Ochrony Kolei – 29 wspólnych kontroli punktów skupu złomu.</p> <p>6. Agencje ochrony osób i mienia - zabezpieczenie koncertów, zawodów sportowych.</p>	<p>1. Sądem Rejonowym w Pile – nadzór nad skazanymi na krótkotrwałą karę ograniczenia wolności wykonującymi prace społecznie użyteczne na rzecz mieszkańców 410 godzin pracopracowanych</p> <p>2. Powiatową Państwową Strażą Pożarną w Pile-działania na rzecz ratowania życia i zdrowia, wzajemna pomoc w usuwaniu awarii technicznych, skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń, wspólne ćwiczenia i szkolenia udoskonalające.</p> <p>3. Strażą Leśną – 10 wspólnych kontroli terenów leśnych pod kątem wysypisk i wycinki drzew.</p> <p>4. Straż Ochrony Kolei – 14 wspólnych kontroli punktów skupu złomu.</p> <p>5. Pogotowie Ratunkowe – 4 akcje</p>
Miejsca objęte szczególnym nadzorem	34 miejsca (obiekty oświatowe, tereny zielone, miejsca przebywania bezdomnych w zimie)	32 miejsca (obiekty oświatowe, tereny zielone, miejsca przebywania bezdomnych w zimie)

Źródło: Dane Straży Miejskiej w Pile.

Analiza danych wskazuje na istotny spadek liczby pouczeń, mandatów i wniosków skierowanych do sądu, co było wynikiem braku fotoradaru. Zmniejszenie się liczby zabezpieczonych miejsc przestępstw i katastrofy wynikało wprost z mniejszej ilości zdarzeń losowych, a liczby uczestników Miasteczka Ruchu Drogowego - z niekorzystanych warunków atmosferycznych. W większym zakresie prowadzono nadzór nad skazanymi w zakresie wykonywania prac społecznie użytecznych oraz wspólne kontrole terenów leśnych pod kątem wysypisk i wycinki drzew ze Strażą Leśną. W 2016 r. zrezygnowano ze wspólnych patroli z KPP w Pile ze względu na odmienne priorytety i działania.

Ponadto, w roku 2016 prowadzone były prelekcje w przedszkolach i szkołach o tematyce: bezpieczeństwo na drodze – 54, bezpieczeństwo dzieci w domu - 50, rowerowy ruch drogowy – 60, wiem pomagam, ratuję – 36. Ogółem przeprowadzono 200 prelekcji, tj. o 73 mniej niż w roku 2015.

W zakresie podniesienia poziomu bezpieczeństwa publicznego w mieście istotną rolę pełniły również działania realizowane przez jednostkę gminną **Zarząd Dróg i Zieleni w Pile**.

W roku 2016 wykonano większą niż w roku 2015 liczbę inwestycji z zakresu: budowy/remontu ulic i ścieżek rowerowych, nowopowstałych/zmodernizowanych ciągów pieszych i przejść dla pieszych, sygnalizacji świetlnej, oświetlenia, miejsc postojowych, peronów autobusowych, parkingów i podjazdów dla rowerów

Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa mieszkańców miasta na drodze prowadzone były także przez **Urząd Miasta Pily**.

Ogółem wybudowano lub wyremontowano: 1 ulicę, 1 obustronny chodnik, 1 ścieżkę rowerową oraz utworzono lub zmodernizowano: oświetlenie 1 ulicy, 3 przejść dla pieszych. Ponadto, złożono wniosek do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego o dofinansowanie projektu „Wspieranie gospodarki niskoemisyjnej poprzez poprawę mobilności miejskiej w Pile”, który zakłada przebudowę infrastruktury miejskiej.

Wydatki gminne na **remonty dróg gminnych i powiatowych** wyniosły w 2016 r. 1.428.249 zł i były wyższe o ok. 1.5 % niż wydatki roku 2015.

Cel 5. Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego

1. Doskonalenie kadr i służb pomocowych oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej

W roku 2016 kadry i służby pomocy społecznej działające na obu szczeblach samorządu, tj. pracownicy **MOPS** i **PCPR** w Pile, niezmiennie podnosili swoje kompetencje.

Zatrudnienie w MOPS rokrocznie wzrasta. W 2016 r. było wyższe o 19 osób w porównaniu do roku 2015. Wzrost ten wynikał z konieczności zatrudnienia osób do obsługi świadczenia wychowawczego oraz pracowników na umowę zastępstwo.

W tym miejscu należy wspomnieć, że wdrożenie z początkiem kwietnia 2016 r. *ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci* wiązało się z koniecznością dostosowania warunków organizacyjnych, kadrowych i sprzętowych do realizacji nowego zadania rządowego. Ośrodkowi udało się w krótkim czasie utworzyć **dotkliwe miejsce prowadzenia działalności**, poprzez wynajem i adaptację pomieszczeń budynku przy ul. Grunwaldzkiej 2, gdzie siedzibę znalazł Dział Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych. Stworzono także niezbędne zaplecze techniczne, poprzez zakup sprzętu komputerowego i wyposażenia oraz podłączenie sieci światłowodowej, a także konieczne zaplecze kadrowe poprzez utworzenie 8 dodatkowych etatów pracowniczych. Dla klientów Działu uruchomiono również **Biuro Obsługi Klienta oraz infolinię**.

Krótki czas na przygotowanie, wynikający z szybkiego tempa prac legislacyjnych nad ustawą, stanowił dla Ośrodka i Gminy duże wyzwanie i wymagał podjęcia szeregu wielokierunkowych działań, w tym m.in. przeprowadzenia naboru na nowe stanowiska urzędnicze i zakupu niezbędnego sprzętu, dostosowania oprogramowania i zaplecza technicznego, przeszkolenia nowo zatrudnionej kadry, a także zaangażowania wielu dotychczasowych pracowników w pomoc w terminowej realizacji.

Foto: Budynek MOPS przy ul. Grunwaldzkiej

Według stanu na 31 grudnia 2016 r. w MOPS zatrudnionych było 161 pracowników na umowę o pracę, w tym 11 zatrudnionych na umowę na zastępstwo. W przeliczeniu na etaty, średnioroczne zatrudnienie wyniosło 155,38 i było wyższe o 20,81 etatu niż w roku poprzednim.

W ogólnej liczbie 161 zatrudnionych:

- 67 pracowników stanowili pracownicy obsługi administracyjnej, finansowej, gospodarczej oraz dyrekcja, radcy prawni, pedagog i psycholog, w tym 3 na zastępstwo
- 42 pracowników stanowili pracownicy socjalni realizujący pracę socjalną, w tym w rejonach pracy socjalnej 32 pracowników, 2 zajmujących się osobami bezdomnymi w terenie, 2 zajmujących się osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie, 3 w Ośrodku Wsparcia oraz 3 w ramach umowy na zastępstwo
- 21 pracowników zatrudnionych było w Dziennym Domu Pomocy, w tym 1 na zastępstwo
- 19 pracowników zatrudnionych było w sekcji świadczeń rodzinnych i przy obsłudze funduszu alimentacyjnego i świadczenia wychowawczego, w tym 1 na zastępstwo
- 12 pracowników stanowili asystenci rodziny realizujący zadania z zakresu wspierania rodziny, w tym 3 na zastępstwo.

Pracownicy Ośrodka w 2016 r. w dalszym ciągu podwyższali swoje kwalifikacje w ramach szkoleń i konferencji o tematyce związanej z realizowanymi zadaniami.

Poniższa tabela przedstawia zestawienie szkoleń, w których uczestniczyli pracownicy socjalni i asystenci rodziny w roku 2016.

Tabela 18. Zestawienie szkoleń pracowników socjalnych i asystentów rodziny

Lp.	Tematy szkoleń, seminariów, konferencji	Liczba uczestniczących
Szkolenia w ramach projektu autorskiego „Pozytywka”		
1.	Interwencja Kryzysowa	5
2.	Praca z dzieckiem - ofiarą przemocy w rodzinie	7
3.	Dialog motywujący	34
4.	Praca z dzieckiem wykorzystywanym seksualnie	8
5	Superwizja	24
Pozostałe szkolenia, seminaria, konferencje		
1.	Radzenie sobie z klientem używającym gróźb (agresja słowna, szantaż, napastliwość) w stosunku o urzędnika	2
2.	Zasady umieszczania w dps	1
3.	Praca ze sprawcami przemocy w modelu Rodzina	2
4.	Kurs języka migowego	5
5.	Narkomania problemem społecznym młodego pokolenia	7
6.	Rodzina w kryzysie rozstania	2
7.	Zagrożenia rozwoju dzieci i młodzieży związane z rozwojem cywilizacyjnym	25
8.	Różne odcienie starości	1
9.	Dziecko w procedurze „Niebieskiej Karty”	7

Źródło: Dane MOPS w Pile.

W licznych szkoleniach brali udział również pozostali pracownicy Ośrodka, w tym kadra kierownicza, dotyczących m.in.:

- ustawy o pomocy społecznej
- mediacji w rodzinie
- windykacji sądowej i komorniczej
- prawa zamówień publicznych
- świadczeń rodzinnych i wychowawczych
- stypendiów szkolnych
- prawa pracy i polityki antymobbingowej
- zasad kierowania do DPS
- zasad otrzymywania i rozliczania dofinansowania w ramach projektów
- wydatków strukturalnych
- Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych

- VAT
- inwentaryzacji i gospodarowania majątkiem
- zarządzania oprogramowania do obsługi świadczeń
- informatyki i oprogramowania do obsługi świadczeń
- ochrony danych osobowych i dostępu do informacji publicznej
- e-PUAP
- fizjoterapii.

W 2016 r. swoje kwalifikacje podnosili także pracownicy **PCPR w Piłe**. Pracownicy socjalni i koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej brali udział w 17 szkoleniach o rozmaitej tematyce, tj. o 4 więcej niż w roku 2015. Liczba zatrudnionych pracowników socjalnych i koordynatorów pieczy zastępczej pozostała bez zmian.

2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego

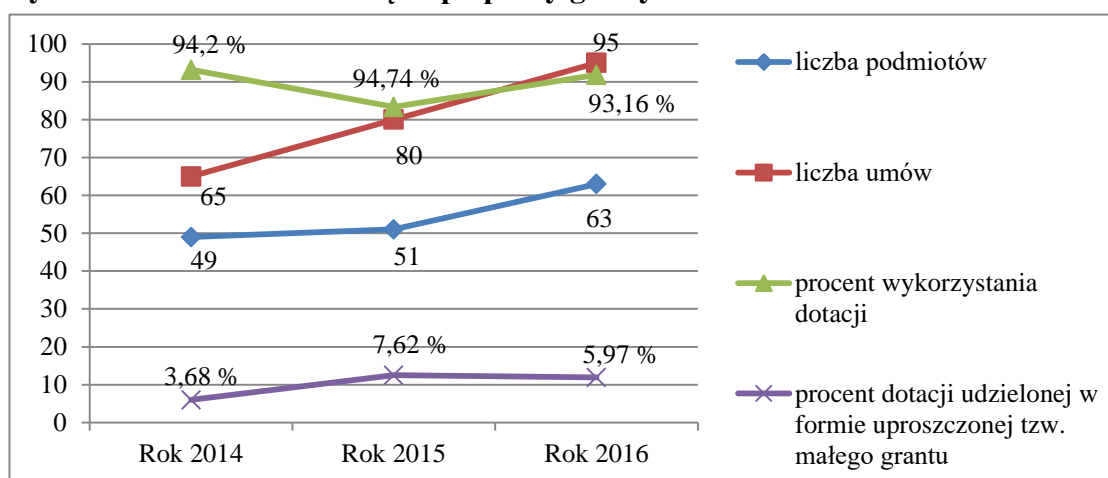
W roku 2016 r. współpraca samorządu miasta Piły z **organizacjami pozarządowymi** realizowana była zgodnie z Programem współpracy Miasta Piły z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 *ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* na 2016 rok, przyjętym przez Radę Miasta Piły *uchwałą Nr XIII/252/15 Rady Miasta Piły z dnia 24 listopada 2015 r.* Program tradycyjnie określił zasady współpracy z sektorem pozarządowym oraz wytyczył kierunki działania w sferze pożytku publicznego, zmierzające do zaspokojenia potrzeb mieszkańców miasta Piły i wzmocnienia aktywności społeczności lokalnej.

W ramach realizacji programu w 2016 r. współpraca gminy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi uprawnionymi podmiotami odbywała się w formach analogicznych do lat poprzednich, w tym m.in.: zlecenia realizacji zadań publicznych na zasadach określonych w *ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*. Zlecenie zadań miało charakter wsparcia - dofinansowania realizacji zadania lub powierzenia - finansowania realizacji zadania w całości.

Zakres zadań publicznych, których realizację miasto przekazało organizacjom pozarządowym i podmiotom uprawnionym, obejmował jak w latach ubiegłych m.in.: ochronę zdrowia, pomoc społeczną, gospodarkę komunalną, kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego i kulturę fizyczną.

Zadania realizowano w trybie konkursowym i uproszczonym. W trybie konkursowym ogłoszono łącznie 5 otwartych konkursów ofert, w wyniku których przekazano organizacjom pozarządowym do realizacji 40 zadań publicznych. W trybie uproszczonym dotacji udzielono 32 organizacjom pozarządowym, na podstawie 47 umów. Łącznie w 2016 r. zawarto 95 umów z 63 podmiotami, tj. więcej o 15 umów i 12 podmiotów w porównaniu do roku 2015. Łączna kwota udzielonych dotacji wyniosła ponad 1,5 mln zł i była wyższa o ok. 13 % od udzielonej dotacji z roku poprzedniego. Na kolejnym wykresie przedstawiono kształtowanie się współpracy gminy z NGO na przestrzeni ostatnich 3 lat.

Wykres 23. Kształtowanie się współpracy gminy z NGO w latach 2014-2016

Źródło: Dane Urzędu Miasta Piły.

Jak wynika z wykresu, zarówno liczba podmiotów, z którymi współpracowała gmina w ostatnich latach, jak i podpisanych umów wzrosła. Po spadku w 2015 r., wzrósł także poziom wykorzystanej dotacji w stosunku do kwoty zaplanowanej. Udział środków na realizację zadań w trybie uproszczonym był w roku 2016 niższy niż w roku poprzednim, ale wyższy niż w roku 2014. Potwierdza to coraz większą inicjatywę NGO w realizowaniu zadań na rzecz pilskiej społeczności z pomocą środków gminnych, jak i coraz większej otwartości gminy w zakresie finansowania tej inicjatywy.

Szczegółowa analiza realizacji ww. programu była przedmiotem **Sprawozdania z realizacji Programu współpracy Miasta Piły z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok**, przedstawionego Radzie Miasta Piły w dniu 30 maja 2017 r.

Zadania z zakresu pomocy społecznej zlecane do realizacji organizacjom pozarządowym niezmiennie miały na celu zapewnienie osobom potrzebującym

wsparcia w zaspokajaniu zarówno podstawowych, niezbędnych potrzeb bytowych, jak wyżywienie i schronienie, pomoc rzeczową w postaci mebli i sprzętów gospodarstwa domowego, a także potrzeb wyższego rzędu, jak np. potrzeba wypoczynku i rekreacji. Ogółem w roku 2016 na realizację zadań zawarto 15 umów z 11 organizacjami wskazanymi w poniższej tabeli.

Tabela 19. Realizacja zadań zleconych NGO w obszarze pomocy społecznej

Nazwa organizacji	Zadanie	Kwota przekazana
PCPB Monar-Markot	Schronienie dla osób bezdomnych z terenu miasta Piły: 1. całodobowa placówka/schronisko 2. noclegownia	277.638,80 zł 63.405,20 zł
Spółdzielnia Socjalna Perfekcja	Dożywianie osób ubogich z terenu miasta Piły	104.700 zł
Pilski Bank Żywności	1. Pozyskiwanie i dystrybucja żywności dla mieszkańców Piły 2. Pozyskiwanie i dystrybucja mebli, sprzętu gospodarstwa domowego i odzieży dla mieszkańców Piły	28.000 zł 5.000 zł
Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu	Promocja wolontariatu, organizacja szkoleń dla wolontariuszy oraz pośrednictwo pracy wolontariuszy w zakresie pomocy społecznej	12.000 zł
Akcja Humanitarna „Życie”	Streetworking dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością	25.000 zł
Salezjańskie Stowarzyszenie Wychowania Młodzieży	1. Prowadzenie dwóch placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży z terenu miasta Piły 2. Półkolonia dla dzieci z terenu miasta Piły 3. Półkolonia dla dzieci z terenu miasta Piły	27.255 zł 20.160 zł 20.200 zł
Stowarzyszenie Taneczne Beezone	Zorganizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z terenu Piły w formie zajęć tanecznych	13.650 zł
Stacja Diakonii Parafii Ewangelicko-Augsburskiej	Zorganizowanie czasu wolnego dla młodzieży z terenu Piły w formie warsztatów teatralnych.	9.095 zł
Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Miejski	Półkolonia dla dzieci z terenu miasta Piły	26.500 zł
ZHP Chorągiew Wlkp. Hufiec	Obóz dla dzieci z terenu miasta Piły	40.000 zł
Zachodniopomorski Związek Towarzystw Krzewienia Kultury Fizycznej	Kolonia dla dzieci z terenu miasta Piły	59.140 zł

Źródło: Dane MOPS w Pile.

Większość zadań z zakresu pomocy społecznej zleconych organizacjom pozarządowym przez gminę opisano w poprzedniej części opracowania. Do zadań tych należało także **pozyskiwanie i dystrybucja żywności, mebli, sprzętu gospodarstwa domowego i odzieży** dla mieszkańców Piły przez Pilski Bank Żywności. PBŻ wydał artykuły spożywcze dla **142 osób** pochodzące z pozysku własnego oraz dla 2722 osób w ramach programu FEAD. Ogółem wydano 130.923,86 kg żywności, tj. o 70 % więcej niż w roku 2015, o łącznej wartości 454.028,24 zł. Ponadto pomocą rzeczową w formie mebli, sprzętu gospodarstwa domowego i odzieży objął **67 rodzin** (tj. o 5 więcej niż w roku 2015) na podstawie 129 wydanych skierowań.

Ogółem w 2016 r., zgodnie z podpisanymi umowami przyznano dotacje na realizację **zadań z zakresu pomocy społecznej** na łączną kwotę 793.000 zł. Gmina przekazała na ten cel kwotę 731.743 zł, tj. ok. 14 % więcej niż w roku 2015. W trakcie roku, oraz w wyniku rozliczenia dotacji po realizacji zadania, zwrócono środki w wysokości 12.461,72 zł. Na realizację zadań zawarto 15 umów.

Na realizację priorytetowych zadań z **zakresu ochrony zdrowia**, opisanych w uprzedniej części opracowania, przekazano łącznie 104.273,74 zł, tj. 1,4 % więcej niż w roku 2015.

Znaczne środki w ramach programu przeznaczone zostały także na realizację przez organizacje pozarządowe zadań z **zakresu kultury fizycznej** na rzecz dzieci i młodzieży, obejmujące organizację m.in.: szkoleń sportowych, zawodów i turniejów sportowych, imprez sportowo-rekreacyjnych, rajdów turystycznych i krajoznawczych. Przekazana kwota łączna dotacji wyniosła 594.869,30 zł, tj. o 11,8 % więcej niż w roku 2015.

W poniższej tabeli przedstawiono kwoty udzielonych dotacji (pomniejszonych o zwroty) na zadania z zakresu ochrony zdrowia, pomocy społecznej i kultury fizycznej w latach 2013-2016.

Tabela 20. Udzielone dotacje na wybrane zadania w latach 2014-2016

Udzielone dotacje	2014	2015	2016
ochrona zdrowia	102.618,33 zł	100.136,43 zł	104.273,74 zł
pomoc społeczna	675.152,67 zł	632.343,77 zł	719.281,28 zł
kultura fizyczna	608.923,20 zł	532.105,38 zł	594.869,30 zł

Źródło: Dane Urzędu Miasta Piły.

Jak wynika z tabeli, kwota udzielonej dotacji na zadania z zakresu pomocy

społecznej była w 2016 r. najwyższa na przestrzeni ostatnich 4 lat, podobnie w przypadku dotacji na zadania z zakresu ochrony zdrowia. W tym miejscu warto zaznaczyć, że realizowane zadania z zakresu ochrony zdrowia rokrocznie związane są z przeciwdziałaniem uzależnieniom, zatem, tak jak zadania z zakresu pomocy społecznej głównie służą przeciwdziałaniu i niwelowaniu kluczowych problemów społecznych wśród mieszkańców Piły.

W trybie uproszczonym w 2016 r. realizowane były zadania m.in z zakresu: ochrony zdrowia, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, kultury fizycznej, gospodarki komunalnej. Wśród zadań tych znalazły się działania związane z **aktywizacją i usprawnianiem osób starszych**, takie jak:

- „Rehabilitacja Seniorów - rehabilitacja seniorów poprzez stosowanie masażu leczniczych” (udział wzięło 111 osób) - dotacja w wysokości 8.140 zł dla Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Zarząd Oddziału Okręgowego z siedzibą w Pile
- „Senior aktywny uczestnik społeczeństwa obywatelskiego - integracja seniorów z Polski i z Rosji poprzez udział w międzynarodowej konferencji” – dotacja w wysokości 2.108,56 zł dla Stowarzyszenia Pro Senior w Pile.

Kwota udzielonej dotacji na zadania z zakresu aktywizacji osób starszych była nieco wyższa niż kwota przekazana za tego rodzaju zadania w roku 2015 (10.000 zł).

Współpraca z lokalnymi organizacjami pozarządowymi odbywała się również w drodze **współpracy pozafinansowej** poprzez m.in.: udostępnianie lokali komunalnych na preferencyjnych zasadach, nieodpłatne udostępnianie pomieszczeń w celu organizacji, konferencji, seminariów, spotkań, udział seniorów z DDP w przedsięwzięciach realizowanych przez NGO, patronat Prezydenta Miasta Piły, Partnerstwo Lokalne na rzecz rozwiązywania problemu bezdomności.

Przedstawiciele lokalnych organizacji pozarządowych wchodzi ponadto w skład **Gminnej Rady Działalności Pożytku Publicznego Miasta Piły**, której zadaniem jest m.in. opiniowanie projektów strategii oraz uchwał i aktów prawa miejscowego dotyczących sfery pożytku publicznego, wyrażanie opinii w sprawach dotyczących funkcjonowania organizacji czy zlecania im zadań publicznych.

Na terenie Gminy Piła działalność prowadzi także **Pilska Rada Seniorów**, w skład której wchodzi przedstawiciele organizacji działających na rzecz seniorów.

Zgodnie ze statutem, jej zadaniem jest działalność na rzecz integracji środowisk seniorskich w mieście i wzmocnienie ich udziału w życiu lokalnym. m. in. w drodze ścisłej współpracy z władzami miasta, które zapewniają jej obsługę organizacyjną. Rada w 2016 r. liczyła 11 członków.

Współpraca samorządu powiatu z organizacjami pozarządowymi realizowana była zgodnie z *Rocznym Programem Współpracy na 2016 rok*, przyjętym uchwałą nr XIV.102.2015 Rady Powiatu z Piły z dnia 26 listopada 2015 r. Program określił formy, zasady i zakres współpracy organów samorządowych Powiatu z organizacjami pozarządowymi oraz sformułował zadania o charakterze priorytetowym, których realizacja była związana z udzieleniem dotacji na sfinansowanie bądź dofinansowanie realizacji zadania powiatu zleconego do wykonania organizacji pozarządowej.

Ogółem w roku 2016 w trybie konkursowym dotacji udzielono na realizację 80 zadań, w tym na 61 zadań realizowanych na terenie Gminy Piła (ogólna kwota dotacji wyniosła ponad 460 tys. zł). W trybie uproszczonym zawarto 42 umowy na kwotę ponad 80 tys. zł.

W ramach realizacji programu w 2016 r. współpraca ta odbywała się w dotychczasowych formach o charakterze finansowym i niefinansowym. Do realizacji uznano zadania priorytetowe obejmujące m.in. zadania z zakresu pomocy społecznej, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób poprzez:

- udzielanie NGO dofinansowania do: imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych na rzecz osób niepełnosprawnych
- organizację i prowadzenie przez NGO działalności warsztatów terapii zajęciowych dla osób niepełnosprawnych z terenu powiatu
- prowadzenie domów pomocy społecznej, w tym Środowiskowego Domu Pomocy Społecznej „Caritas” dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pile w roku 2016 współpracowało z 8, tj. 5 mniej niż w roku 2015, organizacjami pozarządowymi, w tym podjęło współpracę z Fundacją im. Królowej Polski św. Jadwigi dla celów realizacji projektu na lata 2017-2018 pn. „*Poprawa dostępu do usług społecznych w powiecie pilskim*”. NGO wspierano m.in. poprzez udostępnianie im tablic ogłoszeń, udzielanie informacji o możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych, udzielanie pomocy administracyjno-biurowej.

V. Wnioski i rekomendacje

1. Utrzymujący się w dalszym ciągu wzrost liczby osób starszych w strukturze mieszkańców Piły i związany z tym sukcesywny wzrost liczby klientów korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby i niepełnosprawności, wymagają z jednej strony zwiększania nakładów na zapewnienie opieki osobom starszym i niesamodzielnym, z drugiej strony - rozszerzania wachlarza dostępnych form pomocy.

2. Obserwowany rokrocznie wzrost nakładów finansowych, zwłaszcza na usługi środowiskowe o charakterze opiekuńczym oraz całodobową opiekę realizowaną w domach pomocy społecznej, wymaga podjęcia stosownych działań. W związku z powyższym istnieje potrzeba tworzenia nowych miejsc całodobowej opieki dla osób niesamodzielnych, w tym realizujących świadczenia zdrowotne. Zasadnym jest podjęcie działań zmierzających do realizacji projektów wdrażających innowacyjne w Polsce formy całodobowej opieki nad osobami starszymi i samotnymi w miejscu ich zamieszkania (np. przycisk życia, koperta życia, systemowe wsparcie dla opiekunów, w tym w zakresie możliwości odpoczynku).

3. W zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych w procesie usamodzielnienia należy inicjować projekty służące tworzeniu specjalnych mieszkań dostosowanych do potrzeb tych osób.

4. Niezmiennie wyzwaniem pozostaje także utrzymujący się wzrost wydatków na świadczenia pieniężne związane z niepełnosprawnością czy długotrwałą chorobą, takie, jak: zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe i celowe specjalne, świadczenia rodzinne o charakterze opiekuńczym. Wzrost liczby osób objętych tego rodzaju pomocą (w ogólnej liczbie świadczeniobiorców) obserwuje się zwłaszcza w przypadku osób samotnie gospodarujących, co wskazuje na potrzebę łączenia wsparcia finansowego z usługowym.

5. Nadal wzrastają wydatki związane z zapewnieniem schronienia osobom bezdomnym. Spośród nich coraz większe znaczenie mają wydatki na zapewnienie schronienia osobom bezdomnym o szczególnych potrzebach zdrowotnych. Obowiązujące obecnie uwarunkowania prawne, dotyczące standaryzacji placówek zapewniających schronienie osobom bezdomnym, stanowią, że w noclegowni,

schronisku dla osób bezdomnych czy ogrzewalni mogą przebywać osoby zdolne do samoobsługi, których stan zdrowia nie zagraża zdrowiu i życiu innych osób przebywających w placówce. To w dużej mierze ogranicza możliwość kierowania osób bezdomnych z problemami zdrowotnymi do placówek dotychczas dedykowanych tej kategorii osób i dostosowanych do ich stanu zdrowia. Wyzwaniem jest zatem dostosowanie oferty schronienia dla osób bezdomnych do obowiązujących standardów. Z drugiej strony, zasadnym będzie rozszerzenie przez ustawodawcę aktualnych rozwiązań prawnych o możliwości tworzenia i rozwijania placówek dedykowanych osobom bezdomnym z problemami zdrowotnymi.

6. Przedłużający się pobyt dzieci w pieczy zastępczej powoduje rokroczny wzrost partycypacji gminy w koszcie tego pobytu. W związku z tym należy rozwijać działania służące wzmocnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzin, zwłaszcza działań prewencyjnych np. asysty rodzinnej, poradnictwa specjalistycznego, interwencji kryzysowej.

7. Z uwagi na sukcesywną poprawę sytuacji na rynku pracy, należy rozwijać działania zmierzające do aktywizacji osób długotrwale objętych pomocą społeczną, oddalonych od rynku pracy z uwagi na brak motywacji do podjęcia zatrudnienia lub brak kwalifikacji. W szczególności należy rozwijać działania o charakterze niepieniężnym, takie jak poradnictwo specjalistyczne, projekty, w tym socjalne, szkolenia i warsztaty.

8. Rozwój różnorodnych form wsparcia wymaga znacznych nakładów finansowych. Zasadnym jest więc pozyskiwanie środków finansowych z różnych źródeł, w tym środków z EFS.

VI. Podsumowanie

Działania podejmowane w kolejnych latach realizacji *Strategii* co do zasady stanowią działania o charakterze długofalowym i interdyscyplinarnym, a wprowadzane nowe rozwiązania i formy wsparcia powstają na kanwie doświadczeń lat poprzednich.

Obserwacja lokalnych uwarunkowań społeczno-gospodarczych ostatnich lat prowadzi do wniosku, że pomimo ogólnej poprawy sytuacji materialnej rodzin najuboższych w wyniku spadku poziomu bezrobocia i wprowadzenia form finansowego wspierania rodzin z dziećmi, w dalszym ciągu pozostaje grupa beneficjentów

społecznego wsparcia, która jest „niewrażliwa” na zmieniające się otoczenie. Dowodzi to faktu, iż u podstaw ubóstwa i innych kluczowych problemów społecznych nie zawsze leży brak pracy. Nierzadko są to problemy o podłożu psychologicznym i osobowościowym, zwane szeroko pojętą „wyuczoną bezradnością”. Dlatego, nie umniejszając wagi bezpośredniego finansowego wspierania rodzin, należy zaznaczyć, że długoterminowa i trwała poprawa sytuacji osób w kryzysie wymaga przede wszystkim takich rozwiązań, które pomogą korygować niewłaściwe, destrukcyjne postawy i zmotywują do zmian, a także wspomogą rodziny we właściwym wypełnianiu ich funkcji. Biorąc pod uwagę, iż postawy i cechy osobowościowe kształtują się od najmłodszych lat, ważnym elementem jest także rozwijanie form wspierania właściwego rozwoju dzieci i młodzieży.

Wyzwaniem jest także wzrastająca liczba osób trwale niesamodzielnych z powodu problemów zdrowotnych, podeszłego wieku, uzależnień czy braku wsparcia ze strony najbliższych. W tym przypadku, poza nieodzownym wsparciem o charakterze materialnym i usługowym, konieczne jest prowadzenie działań służących rozwijaniu infrastruktury zdrowotnej i propagujących zdrowy tryb życia i aktywne starzenie się.

Realizacja *Strategii* w kolejnych latach powinna zatem dążyć do dalszego doskonalenia i, w miarę potrzeby, intensyfikacji działań służących trwałej poprawie warunków życia mieszkańców Piły oraz monitorowania skuteczności tych działań.

Spis schematów i wykresów

Schemat 1. Misja, cele strategiczne i operacyjne

Wykres 1. Dynamika liczby mieszkańców ze względu na wiek zdolności do pracy

Wykres 2. Poziom wskaźnika bezrobocia w latach 2012-2016

Wykres 3. Stopa bezrobocia w latach 2012-2016

Wykres 4. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w latach 2012-2016

Wykres 5. Profilowanie pomocy dla osób bezrobotnych w powiecie pilskim

- Wykres 6. Osoby długotrwale objęte pomocą społeczną w latach 2014-2016
- Wykres 7. Osoby i rodziny objęte pomocą społeczną w latach 2014-2016
- Wykres 8. Struktura wydatków MOPS w ramach realizacji celów *Strategii*
- Wykres 9. Dane dotyczące beneficjentów pracy socjalnej w latach 2014-2016
- Wykres 10. Poradnictwo specjalistyczne w latach 2014-2016
- Wykres 11. Funkcjonowanie KIS w latach 2014-2016
- Wykres 12. Pomoc w formie zasiłku okresowego w latach 2014-2016
- Wykres 13. Zasiłki i pomoc w naturze w latach 2014-2016
- Wykres 14. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne wypłacone w latach 2014-2016
- Wykres 15. Działalność Ośrodka Wsparcia w latach 2014-2016
- Wykres 16. Działalność gminnych jednostek oświatowych w latach 2014-2016
- Wykres 17. Pomoc materialna realizowana przez gminne jednostki oświatowe
- Wykres 18. Działalność powiatowych placówek oświatowych w latach 2014-2016
- Wykres 19. Posiłki dla dzieci oraz opłaty za przedszkole w latach 2014-2016
- Wykres 20. Działalność OPiRPA w latach 2014-2016
- Wykres 21. Realizacja usług opiekuńczych w latach 2014-2016
- Wykres 22. Wydatki z tytułu pobytu mieszkańców Piły w DPS w latach 2008-2016
- Wykres 23. Kształtowanie się współpracy gminy z NGO w latach 2014-2016

Spis tabel

- Tabela 1. Dane o korzystających z pomocy społecznej w gminie w latach 2012-2016
- Tabela 2. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2012-2016
- Tabela 3. Gmina infrastruktura mieszkaniowa w latach 2014-2016
- Tabela 4. Projekty socjalne KIS w latach 2014-2016
- Tabela 5. Projekty i programy aktywizujące PUP w Pile
- Tabela 6. Działania realizowane przez gminę, w tym we współpracy z Inwest Park
- Tabela 7. Osoby objęte dożywianiem w latach 2014-2016
- Tabela 8. Zestawienie ilości wypłaconych zasiłków rodzinnych wraz dodatkami
- Tabela 9. Wypłacone świadczenia z funduszu alimentacyjnego w latach 2014-2016
- Tabela 10. Działania wobec dłużników alimentacyjnych w latach 2014-2016
- Tabela 11. Działania realizowane przez ZI i grupy robocze w latach 2015-2016
- Tabela 12. Działania Zespołu Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Pile
- Tabela 13. Uczestnicy zajęć w DDP w Pile w latach 2014-2016
- Tabela 14. Zestawienie wypłaconych świadczeń opiekuńczych w latach 2014-2016

Tabela 15. Działania gminne w zakresie ochrony zdrowia w latach 2014-2016

Tabela 16. Działania KPP w Pile w latach 2015-2016

Tabela 17. Działania Straży Miejskiej w Pile w latach 2015-2016

Tabela 18. Zestawienie szkoleń pracowników socjalnych i asystentów rodziny

Tabela 19. Realizacja zadań zleconych NGO w obszarze pomocy społecznej

Tabela 20. Udzielone dotacje na wybrane zadania w latach 2014-2016

Spis załączników

Załącznik nr 1 Wydatki Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile w latach 2014-2016 w ramach realizacji Strategii

w z. PREZYDENTA MIASTA
(-) Krzysztof Szewc
Zastępca Prezydenta

Wydatki Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile w latach 2011-2016 w ramach realizacji *Strategii*

Cel 1. Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom

Działanie 1. Działania w zakresie minimalizacji ubóstwa i pobudzenia aktywności zawodowej

L.p.	Rozdział klasyfikacji budżetowej – opis zadania	Źródło finansowania	2014	2015	2016
1.	85195 Pozostała działalność (koszty wydawania decyzji potwierdzających prawo do ubezpieczenia zdrowotnego)	Razem:	8 119,25	8 832,50	9 640,00
		środki własne gminy	0,00	0,00	0,00
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	8 119,25	8 832,50	9 640,00
2.	85214 Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (wydatki na zasiłki celowe, celowe specjalne, okresowe, zdarzenie losowe, zasiłki celowe zwrotne, zakup opału)	Razem:	4 204 328,73	3 823 233,02	3 325 797,38
		środki własne gminy	1 317 727,62	1 204 084,69	1 104 478,63
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	2 886 601,11	2 619 148,33	2 221 318,75
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
3.	85213 Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach w centrum integracji społecznej (opłacane za osoby pobierające zasiłek stały z pomocy społecznej, dzieci do czasu rozpoczęcia obowiązku szkolnego, osoby bezdomne wychodzące z bezdomności, osoby objęte indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna)	Razem:	193 333,15	262 055,44	301 307,80
		środki własne gminy	13 095,00	12 327,84	10 342,80
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	100 242,11	108 082,00	125 599,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	79 996,04	141 645,60	165 366,00
4.	85219 Ośrodki pomocy społecznej (koszty utrzymania działu aktywizacji zawodowej i społecznej)	Razem:	265 516,41	274 258,03	291 886,10
		środki własne gminy	265 516,41	274 258,03	291 886,10
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
5.	85278 Usuwanie skutków klęsk żywiołowych (zasiłki w celu złagodzenia skutków nieprzewidzianych zdarzeń)	Razem:		0,00	0,00
		środki własne gminy	0,00	0,00	0,00
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
6.	85295 Pozostała działalność (wypłata zasiłków celowych w ramach programu rządowego "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" na zakup żywności lub posiłku)	Razem:	0,00	1 922 096,20	1 683 776,07
		środki własne gminy	2 030 302,00	499 403,10	472 851,15
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	480 725,19	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	1 422 693,10	1 210 924,92
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	1 549 576,81	0,00	0,00
7.	85295 Pozostała działalność (wynagrodzenie osób zatrudnionych w ramach prac społecznie użytecznych)	Razem:	0,00	30 966,30	26 721,90
		środki własne gminy	30 836,40	30 966,30	26 721,90
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	30 836,40	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00

8	85395 Pozostała działalność (realizacja projektu "Twoja szansa. Aktywizacja zawodowa klientów MOPS w Pile")	Razem:	0,00	0,00	0,00
		środki własne gminy	6 732 435,94	0,00	0,00
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
Razem	Razem:	6 732 435,94	6 321 441,49	5 639 129,25	
	środki własne gminy	2107900,62	2 021 039,96	1 906 280,58	
	środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0	0,00	0,00	
	środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	4536420,03	4 149 923,43	3 557 842,67	
	środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	88115,29	150 478,10	175 006,00	

Działanie 2: Pomoc zagrożonym bezdomnością i bezdomnym (bez dotacji na prowadzenie schroniska dla bezdomnych przez PCMB Monar-Markot w Pile)

L.p.	Rozdział klasyfikacji budżetowej – opis zadania	Źródło finansowania	2014	2015	2016
1.	85214 Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (finansowanie pobytu osób z Gminy Piła w ośrodkach dla bezdomnych na terenie kraju)	Razem:	48 606,25	134 254,97	139 112,22
		środki własne gminy	48 606,25	134 254,97	139 112,22
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
2.	85203 Ośrodki wsparcia (koszty wynagrodzeń i funkcjonowania ośrodka wsparcia II i IV piętro Boh. Stalingradu - zapewnienie całodobowego schronienia osobom tego pozbawionym, zwłaszcza osobom bezdomnym, ofiarom przemocy w rodzinie z obszaru gminy oraz pobyt w innych ośrodkach wsparcia)	Razem:	207 987,03	226 056,20	250 382,99
		środki własne gminy	207 987,03	226 056,20	250 382,99
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami			
3.	85395 Pozostała działalność (projekt "Razem możemy więcej"- pilotażowe wdrażanie standardów usług w zakresie bezdomności i przetestowania Modelu Gminnego Standardu Wychodzenia z Bezdomności)	Razem:	0,00	0,00	0,00
		środki własne gminy	0,00	0,00	0,00
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
Razem:	Razem:	256 593,28	360 311,17	389 495,21	
	środki własne gminy	256 593,28	360 311,17	389 495,21	
	środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00	
	środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00	
	środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00	

Cel 2. Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży

Działanie 1. Działania podejmowane w celu zapewnienia pomocy rodzinom oraz w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie.

L.p.	Rozdział klasyfikacji budżetowej – opis zadania	Źródło finansowania	2014	2015	2016
1.	85206 Wspieranie rodziny (realizacja zadań z zakresu wspierania rodziny- wynagrodzenia i inne koszty związane z zatrudnieniem asystentów rodzin)	Razem:	348 011,99	399 199,82	445 517,60
		środki własne gminy	187 414,61	285 087,26	305 872,94
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	160 597,38	114 112,56	139 644,66
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
2.	85201 Placówki opiekuńczo wychowawcze (opłaty za wychowanków pochodzących z gminy przebywających w placówkach opiekuńczo- wychowawczych)	Razem:	253 881,25	376 671,33	524 446,04
		środki własne gminy	253 881,25	376 671,33	524 446,04
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
3.	85204 Rodziny zastępcze (opłaty za wychowanków pochodzących z gminy przebywających w rodzinach zastępczych)	Razem:	124 120,16	203 459,90	271 211,80
		środki własne gminy	124 120,16	203 459,90	271 211,80
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
4.	85205 Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (koszty działania zespołu interdyscyplinarnego)	Razem:	48 031,61	100 160,28	115 331,85
		środki własne gminy	48 031,61	75 176,23	78 338,91
		środki na zadania powierzone	0,00	24 984,05	36 992,94
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
Razem:		Razem:	774 045,01	1 054 507,28	1 319 514,35
		środki własne gminy	613 447,63	940 394,72	1 179 869,69
		środki na zadania powierzone	0,00	24 984,05	36 992,94
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	160 597,38	114 112,56	139 644,66
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00

Działanie 2: Działania podejmowane w celu wsparcia dzieci i młodzieży w okresie edukacji.

L.p.	Rozdział klasyfikacji budżetowej – opis zadania	Źródło finansowania	2014	2015	2016
1.	85415 Pomoc materialna dla uczniów (wypłata stypendiów i zasiłków szkolnych)	Razem:	1 598 395,20	1 590 988,00	1 773 718,00
		środki własne gminy	319 679,04	318 197,60	651 582,00
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	1 278 716,16	1 272 790,40	1 122 136,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
2.	85212 Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego (wypłata zasiłków rodzinnych z dodatkami, jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka, świadczenia rodzicielskiego oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego)	Razem:	10 234 257,02	9 658 363,20	12 120 803,28
		środki własne gminy			
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	10 234 257,02	9 658 363,20	12 120 803,28
3.	85211 Świadczenie wychowawcze (wypłata świadczenia wychowawczego 500+)	Razem:	0,00	0,00	29 238 046,90
		środki własne gminy	0,00	0,00	0,00
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	29 238 046,90

4.	85214 Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (odpłatność za pobyt dzieci w przedszkolu, posiłki poza programem)	Razem:	45 341,70	138 077,55	270 327,35
		środki własne gminy	45 341,70	138 077,55	270 327,35
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
5	85295 Pozostała działalność (posiłki w szkołach i przedszkolach w ramach programu rządowego "Pomoc państwa w zakresie żywienia")	Razem:	1 017 923,19	919 248,10	627 801,64
		środki własne gminy	389 000,00	432 641,20	159 303,39
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	628 923,19	486 606,90	468 498,25
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
Razem:		Razem:	12 895 917,11	12 306 676,85	44 030 697,17
		środki własne gminy	754 020,74	888 916,35	1 081 212,74
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	1 907 639,35	1 759 397,30	1 590 634,25
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	10 234 257,02	9 658 363,20	41 358 850,18

Cel 3. Zwiększenie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym

Działanie 1: Działania w zakresie opieki i aktywizacji osób starszych i niepełnosprawnych.

L.p.	Rozdział klasyfikacji budżetowej – opis zadania	Źródło finansowania	2014	2015	2016
1.	85228 – Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	Razem:	1 022 467,60	1 127 317,11	1 314 450,16
		środki własne gminy	944 031,80	1 016 428,11	1 167 097,16
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	78 435,80	110 889,00	147 353,00
2.	85202 Domy pomocy społecznej (opłata za pobyt mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej)	Razem:	2 113 717,32	2 297 829,69	2 421 078,45
		środki własne gminy	2 113 717,32	2 297 829,69	2 421 078,45
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
3.	85203 Ośrodek wsparcia (koszty funkcjonowania Dziennego Domu Pomocy przy ul. Kondratowicza w tym koszty żywienia)	Razem:	636 119,35	651 950,00	609 308,71
		środki własne gminy	636 119,35	651 950,00	609 308,71
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
4.	85203 Ośrodek wsparcia (koszty funkcjonowania Centrum Aktywizacji Osób Starszych i Niepełnosprawnych przy ul. Boh.Stalingradu)	Razem:	410 283,00	429 353,26	440 142,30
		środki własne gminy	410 283,00	429 353,26	440 142,30
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
Razem:		Razem:	4 182 587,27	4 506 450,06	4 784 979,62
		środki własne gminy	4 104 151,47	4 395 561,06	4 637 626,62
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	78 435,80	110 889,00	147 353,00

Działanie 2: Działania w zakresie wsparcia materialnego osób starszych i niepełnosprawnych.

L.p.	Rozdział klasyfikacji budżetowej – opis zadania	Źródło finansowania	2014	2015	2016
1.	85216 Zasiłki stałe (w 2008 i 2009 roku zasiłki te były finansowane w rozdz. 85214)	Razem:	1 179 606,52	1 259 499,54	1 502 560,59
		środki własne gminy	29 694,52	14 389,54	27 303,59
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	1 149 912,00	1 245 110,00	1 475 257,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
2.	85212 Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego (zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekunów i odsetki od zasiłku dla opiekunów, składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe opłacane za niektóre osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna)	Razem:	5 843 493,92	6 905 533,65	7 305 346,67
		środki własne gminy	0,00	0,00	0,00
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	5 843 493,92	6 905 533,65	7 305 346,67
4.	85295 Pozostała działalność (pomoc finansowa dla osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego oraz dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego)	Razem:	427 700,00	10 800,00	800,00
		środki własne gminy	0,00	0,00	0,00
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	427 700,00	10 800,00	800,00
Razem:		Razem:	7 450 800,44	8 175 833,19	8 808 707,26
		środki własne gminy	29 694,52	14 389,54	27 303,59
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	1 149 912,00	1 245 110,00	1 475 257,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	6 271 193,92	6 916 333,65	7 306 146,67

Pozostałe zadania wyżej niezaliczone

L.p.	Rozdział klasyfikacji budżetowej – opis zadania	Źródło finansowania	2014	2015	2016
1.	85211 Świadczeni wychowawcze (koszty obsługi stanowiące 2% wypłaconych świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego)	Razem:	0,00	0,00	578 773,35
		środki własne gminy	0,00	0,00	0,00
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	578 773,35
2.	85212 Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego (koszty obsługi stanowiące 3% wypłaconych świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego)	Razem:	680 651,08	701 929,29	669 553,47
		środki własne gminy	199 231,48	205 029,61	132 979,74
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	481 419,60	496 899,68	536 573,73
3.	85219 Ośrodki pomocy społecznej (utrzymanie Ośrodka Pomocy Społecznej, wynagrodzenie opiekuna prawnego wraz z kosztami ich obsługi stanowiącymi 1,5% wypłaconych świadczeń, pogrzeb dzieci utraconych)	Razem:	4 315 276,03	4 502 933,18	4 843 017,47
		środki własne gminy	3 786 888,39	3 571 503,05	4 129 760,33
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	498 826,00	896 882,76	673 235,90
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	29 561,64	34 547,37	40 021,24
4.	85295 Pozostała działalność (koszty obsługi stanowiące 3% wypłaconych świadczeń -pomoc finansowa dla osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego oraz dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego)	Razem:	12 606,00	0,00	0,00
		środki własne gminy	0,00	0,00	0,00
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	12 606,00	0,00	0,00
Razem:		Razem:	5 008 533,11	5 204 862,47	6 091 344,29
		środki własne gminy	3 986 119,87	3 776 532,66	4 262 740,07
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	498 826,00	896 882,76	673 235,90
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	523 587,24	531 447,05	1 155 368,32

Ogółem	Razem:	33 568 949,89	37 955 066,56	71 100 860,09
	środki własne gminy	8 119 965,86	12 397 145,46	13 484 528,50
	środki na zadania powierzone	0,00	24 984,05	36 992,94
	środki na projekty współfinansowane ze środków UE	6 604 656,76	0,00	0,00
	środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	11 971 110,31	8 165 426,05	7 436 614,48
	środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	6 873 216,96	17 367 511,00	50 142 724,17

Źródło: Dane MOPS w Pile.